

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Управління доходами та витратами АТ СК «АХА Страхування»

Виконав: студент 2 курсу, 8.0728

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит

спеціалізації Корпоративні фінанси

Баташев М.А.

Керівник к.ф.-м.н., доцент Кисільова І. Ю.

Рецензент к.е.н., доцент Сейсебаєва Н. Г.

Запоріжжя 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Баташеву Микиті Андрійовичу

1. Тема роботи: «Управління доходами та витратами АТ СК «АХА Страхування»
керівник роботи: Кисільова Інна Юріївна, к.ф.-м.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 р. № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 р..
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності АТ СК «АХА Страхування», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити економічну сутність понять доходи страховика та витрати страховика; вивчити теоретичні засади управління доходами та витратами страхової організації; провести економічну та фінансову характеристику досліджуваної страхової компанії; провести детальний аналіз динаміки доходів і витрат АТ СК «АХА Страхування»; провести аналіз фінансового стану, надійності та платоспроможності АТ СК «АХА Страхування»; здійснити прогнозування загальних доходів і витрат досліджуваного страховика; визначити напрями та шляхи удосконалення управління доходами та витратами досліджуваного страховика.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 15 рис., 41 табл. і 18 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кисільова І.Ю., к.ф.-м.н., доцент	09.08.2019	09.08.2019
2	Кисільова І.Ю., к.ф.-м.н., доцент	13.09.2019	13.09.2019
3	Кисільова І.Ю., к.ф.-м.н., доцент	18.10.2019	18.10.2019

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____
(підпис)

М.А. Баташев
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

І.Ю. Кисільова
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

І.Ю. Кисільова
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 121 с., 15 рис., 41 табл., 70 джерел, 3 додатки.

Об'єктом дослідження є доходи і витрати АТ СК «АХА Страхування».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти управління доходами та витратами страховика у контексті досягнення позитивних фінансових результатів його діяльності.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення концептуальних засад управління доходами і витратами страховика, проведення аналізу доходів і витрат страхової організації, а також розроблення стратегічних напрямів удосконалення управління з метою досягнення позитивних фінансових результатів. Завдання: 1) визначити економічну сутність понять доходи страховика та витрати страховика; 2) провести економічну та фінансову характеристику досліджуваної страхової компанії; 3) провести детальний аналіз динаміки доходів і витрат в досліджуваній страховій організації; 4) визначити напрями та шляхи удосконалення управління доходами та витратами досліджуваного страховика.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансового та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати 1) детально проаналізовано доходи та витрати страховика; 2) визначено фактори впливу на доходи і витрати; 3) оцінено фінансовий стан страхової організації; 4) визначено напрями удосконалення управління доходами та витратами страховика.

Результати дослідження можуть бути застосовані страховими організаціями для покращення ефективності управління доходами та витратами.

**ДОХОДИ СТРАХОВИКА, ВИТРАТИ СТРАХОВИКА,
ПРОГНОЗУВАННЯ ДОХОДІВ, НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВИКА, СТРАТЕГІЯ
СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ**

SUMMARY

Qualification work: 121 pp., 15 fig., 41 tab., 70 references, 3 annex

The object of the study is the income and expenses of JSC AXA Insurance.

The subject of research is theoretical, methodological and applied aspects of management of income and expenses of the insurer in the context of achieving positive financial results of its activity.

The purpose of qualification work is to deepen the conceptual bases of management of income and expenses of the insurer, to carry out the analysis of income and expenses of the insurance organization, as well as to develop strategic directions of improvement of management in order to achieve positive financial results.

Tasks: 1) to determine the economic essence of the concepts of the insurer's income and the insurer's expenses; 2) to carry out economic and financial characteristics of the insurance company under study; 3) to carry out a detailed analysis of the dynamics of income and expenses in the investigated insurance organization; 4) determine the directions and ways of improving the management of income and expenses of the investigated insurer.

Research methods: generalization, deductive, financial and statistical analysis, comparison, summary, etc.

Obtained results 1) the insurer's income and expenses are analyzed in detail; 2) determines the factors of influence on income and expenses; 3) the financial condition of the insurance organization is evaluated; 4) identified directions for improving the management of income and expenses of the insurer.

The results of the study can be used by insurance companies to improve revenue and expense management.

INSURANCE INCOME, INSURANCE EXPENSES, INCOME PROCESSING, INSURANCE RELIABILITY, INSURANCE COMPANY STRATEG

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	10
1.1 Економічна сутність доходів та прибутку страховика.....	10
1.2 Витрати страховика: класифікація та управлінський облік.....	21
1.3 Особливості фінансового планування діяльності страховика.....	26
Висновки до розділу 1	31
2 КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ АТ СК «АХА СТРАХУВАННЯ»	33
2.1 Організаційно-економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності АТ СК «АХА Страхування»	33
2.2 Аналіз фінансового стану АТ СК «АХА Страхування»	38
2.3 Аналіз динаміки доходів та витрат АТ СК «АХА Страхування»	54
2.4 Оцінка та управління платоспроможністю і надійністю АТ СК «АХА Страхування»	76
Висновки до розділу 2	86
3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АТ СК «АХА СТРАХУВАННЯ»	90
3.1. Фінансова стратегія та напрями антикризового управління доходами страхової компанії.....	90
3.2 Розроблення стратегії досягнення поставлених цілей шляхом удосконалення управління витратами страховика	101
Висновки до розділу 3	107
Висновки	Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	113

ВСТУП

Діяльність страхової організації в сучасних умовах вимагає неупередженого та ґрунтовного аналізу всіх процесів її функціонування, зокрема управління грошовими потоками, доцільність інвестиційних проектів, планування фінансової складової тощо. Забезпечення стійкості ринку страхових послуг і захист інтересів споживачів є постійним завданням наглядового органу будь-якої країни. Важливим чинником розвитку безпечного та стабільного ринку страхування є платоспроможність кожної окремо взятої страхової організації, які в сукупності і стають джерелом забезпечення стійкого страхового ринку. Проте, неспроможність страховиків виконувати свої зобов'язання, може негативно позначатися на фінансових результатах діяльності інших учасників страхування.

Дослідження управління доходами і витратами страхових організацій становить інтерес для всіх учасників страхового ринку. Різноманітні напрями страхової діяльності, які пов'язані як із поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням і перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності страхової організації, найважливішим є процес управління доходами і витратами, тобто процес дослідження і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами формування і розподілу доходів та здійснення витрат у страховій компанії.

Питаннями управління доходами і витратами страховика займалися вітчизняні вчені-економісти: І.Бланк, О.Заруба, Г.Вознюк, А.Загороднюк, О.Волков, В.Сідун, О.Біла, Т.Камінська, О.Квасовський, О.Кнейслер, В.Костецький, Л.Лігоненко, С.Покропивний, Є.Мних, Н.Спасів, М.Чумаченко та ін. Значний внесок у розв'язання проблем формування доходів та здійснення витрат у контексті досягнення позитивних фінансових результатів страхових організацій зробили такі закордонні учені: А.А. Аткинсон, Р.Д. Банкеа, Р.С. Каплан, С. Фішера, та інших.

Враховуючи цінність доробок науковців, зазначимо, що в сучасних умовах потребують детального дослідження проблеми управління доходами і витратами страховика, зважаючи на негативний вплив на його фінансові результати політичної та економічної кризи в країні.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення концептуальних засад управління доходами і витратами страховика, проведення аналізу доходів і витрат страхової організації, а також розроблення стратегічних напрямів удосконалення управління з метою досягнення позитивних фінансових результатів.

Відповідно до поставленої мети сформовано наступні завдання:

- визначити економічну сутність понять доходи страховика та витрати страховика;
- вивчити теоретичні засади управління доходами та витратами страхової організації;
- провести економічну та фінансову характеристику досліджуваної страхової компанії;
- провести детальний аналіз динаміки доходів і витрат в досліджуваній страховій організації;
- провести аналіз фінансового стану, надійності та платоспроможності в досліджуваній страховій компанії;
- здійснити прогнозування загальних доходів і витрат досліджуваного страховика;
- визначити напрями та шляхи удосконалення управління доходами та витратами досліджуваного страховика.

Об'єктом дослідження є доходи і витрати АТ СК «АХА Страхування».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти управління доходами та витратами страховика у контексті досягнення позитивних фінансових результатів його діяльності.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових та спеціальних методах пізнання. Використання методів індукції та дедукції, аналізу та синтезу, діалектичного, логічного та історичного дало можливість сформулювати

методологічні основи дослідження, уточнити понятійний апарат, визначити сутність понять доходів і витрат страховика, здійснити аналіз доходів і витрат страховика та запропонувати стратегію удосконалення управління доходами, витратами.

Інформаційною базою дослідження слугувала спеціальна економічна література, праці вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері управління доходами і витратами страховика, законодавчі та нормативні документи, що регулюють страхову діяльність в Україні, фінансова звітність вітчизняних страхових організацій.

Новизна отриманих результатів. Сформульовані у кваліфікаційній роботі узагальнення є внеском у теорію і практику функціонування страхової компанії, які можуть використовуватися при розробці напрямків управління її доходами і витратами.

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють страховику покращити ефективність управління доходами і витратами.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях в Запоріжжі (2019 рік).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 1 друковану працю, 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1 Економічна сутність доходів та прибутку страховика

Головною особливістю діяльності страхової компанії є те, що на відміну від сфери виробництва, страховик спочатку акумулює кошти, що надходять від страхувальника, створюючи необхідний страховий фонд, а лише після цього несе витрати, які пов'язані з компенсацією збитків за укладеними страховими угодами. Двоїстий характер фінансової діяльності страховика полягає у об'єднанні страхової та інвестиційної діяльності.

Доходи страховика можна поділити на три великі групи:

1. Доходи від страхової діяльності (страхові премії зі страхування та перестрахування). Такі доходи формуються за рахунок страхових премій (вони дають найбільшу і основну частину доходу від страхових операцій), відшкодування частки збитків за ризиками, переданими в перестрахування, а також за рахунок комісійних і брокерських винагород, коли страховик виступає в ролі посередника страхових послуг.

2. Доходи від інвестування і розміщення тимчасово вільних коштів (як власних, так і коштів страхових резервів). Вони формуються за рахунок інвестування коштів страхових резервів і власних вільних засобів. Необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність страховика носить залежний характер по відношенню до страхових операцій. Інвестиції повинні здійснюватися в обсязі, за термінами і в межах, які узгодженні з прийняттям страховими зобов'язаннями.

3. Інші доходи, тобто ті, які не належать ні до страхових, ні до інвестиційних доходів, але з'являються у страховика у процесі його звичайної господарської діяльності (наприклад, надання власних потужностей в оренду) [21].

Доходи від страхової діяльності є первинними доходами страхової компанії. На залучення цих доходів розраховує страховик, коли з'являється на

страховому ринку і пропонує страхові послуги за певну плату. Платою за страхування є страхова премія, яку страхувальник зобов'язаний внести страховикові згідно з договором страхування. Плата за страхування може надходити у готівковій і безготівковій формі здебільшого у національній валюті (виняток становлять страхові платежі від нерезидентів).

Страхова премія визначається залежно від суми, на яку укладається договір страхування (страхової суми і страхового тарифу). Ціна страхової послуги (страхова премія) обчислюється за формулою:

$$\text{Страхова премія} = \text{Страхова сума} \times \text{Страховий тариф} \quad (1.1),$$

Страхова сума за добровільного страхування визначається за згодою сторін. У обов'язкових видах страхування страхова сума встановлюється, як правило, відповідними законодавчими або нормативними актами.

Страховий тариф – це друга складова страхової премії. Це ставка страхової премії з одиниці страхової суми або з вартості об'єкта страхування за визначений період страхування.

З обов'язкових видів страхування страхові тарифи встановлюються законодавчими актами, з добровільних видів – розробляються страховиками і затверджуються Уповноваженим органом нагляду за страховою діяльністю при розгляді на видачу ліцензії. Страхові тарифи розраховуються виключно з того, щоб страхових премій, обчислених на основі цих тарифів, вистачило для того щоб:

- страховик міг виконати зобов'язання перед страхувальниками (провести виплати);

- покрити витрати на утримання страхової компанії і отримати прибуток.

Страховий тариф складається з нетто-тарифу, який забезпечує кошти для страхових виплат, і навантаження, яке забезпечує страховику покриття витрат на ведення справи і отримання прибутку. Співвідношення між нетто-тарифом та навантаженням різне, в залежності від “ дешевого” та “ дорожчого” виду страхування. Нетто-тариф може розраховуватись з використанням

математичних методів на базі теорії ймовірності, і в цьому разі навантаження визначається емпіричним шляхом з фактичним урахуванням витрат на ведення справи. Останні можливо вважати “ умовно-постійними” витратами. В українських страхових компаніях є схильність до завищення страхових тарифів, у західних компаніях – навпаки. В умовах конкурентної боротьби страхові компанії знижують нетто-премії і зовсім не планують прибуток, витрати на ведення справи покривають за рахунок інвестиційних надходжень. Занижені страхові премії використовують з метою залучення клієнтів. Цей засіб дуже небезпечний, оскільки в несприятливих умовах під загрозою опиняється платоспроможність компанії [43].

До другої групи доходів відносять доходи від інвестиційної діяльності (доходи від інвестування і розміщення тимчасово вільних власних коштів і тимчасово вільних коштів страхових резервів). Ці доходи є похідними від первинних доходів страховика. Збираючи страхові премії, нагромаджуючи доходи від страхової діяльності, страховик має змогу протягом певного періоду розпоряджатися коштами, отриманими від страхувальників, інвестувати їх у різноманітні сфери [12].

У країнах з розвинутим страховим ринком страховики виступають одним із найзначніших інвесторів. Інвестиційна діяльність пов’язана із характером коштів, які поділені на групи:

1. Власні кошти у вигляді статутного фонду (капіталу), спеціальних і резервних фондів, вільних резервів, нерозподіленого прибутку.

2. Залучені кошти у вигляді страхових резервів.

Згідно діючого законодавства, страховики України можуть інвестувати кошти страхових резервів в акції, облігації, депозити банків, інвестиції в економіку України за переліком, який визначається урядом, банківські метали, нерухомість, компанії, які здійснюють страхування життя, можуть кредитувати своїх страхувальників або будівництво житла для фізичних осіб [55].

До третьої групи доходів страховика належать інші доходи. Ці доходи не мають відношення до страхування. До них треба віднести: оперативний та фінансовий лізинг (доходи від здавання майна в оренду), доходи щодо

перерахунку іноземної валюти, порівняно із її балансовою вартістю на кінець звітного періоду: доходи у вигляді безповоротної фінансової допомоги, доходи від надання консультаційних послуг, штрафів, пені та інші доходи. Ця група доходів страховика об'єктивно є найменшою [45].

В Україні, відповідно до діючого законодавства, окрім доходів від страхування, страхова компанія може одержати:

- винагороди (комісійні) від передачі ризиків на перестраховання;
- частку від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачену перестраховиками;
- повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів;
- повернуті суми технічних резервів, інших, ніж: резерв незароблених премій, які розраховуються, як різниця між зарезервованою сумою і сумою, фактично сплаченою страхувальникові [37].

Формування прибутку від страхової діяльності

Прибуток страхової компанії являє собою фінансовий результат її діяльності за певний звітний період (квартал, півріччя).

Фінансовий результат – це вартісна оцінка підсумків господарювання страховика. Він визначається як різниця доходів і витрат.

До загального фінансового результату слід віднести підсумки фінансових результатів:

- страхової діяльності;
- інвестиційної діяльності;
- господарської діяльності.

Прибуток від страхової діяльності – це різниця між доходами від страхової діяльності та витратами страховика на надання страхових послуг.

Прибуток від страхової діяльності може бути збільшено за рахунок зниження собівартості страхової послуги через:

- скорочення видатків на ведення справи;

– зниження збитковості (збитки у звітному р. мають бути меншими, ніж у базовому; дотримання принципу еквівалентності між сумою зібраних нетто-премій і сумою фактичних виплат страхувальникам) [5].

Основу загального прибутку страховика може забезпечувати прибуток від страхової діяльності або прибуток від інвестиційної діяльності. В Україні більшу частку прибутку страховики отримують від страхової діяльності, а в західних країнах від інвестиційної (страхові тарифи в умовах конкуренції мають тенденцію до зниження). Прибуток від страхової діяльності (ПСД), згідно з українським законодавством, обчислюється на касовій основі:

$$\text{ПСД} = (\text{ЗП} + \text{КП} + \text{ВП} + \text{ПЦР} + \text{ПТР}) - (\text{ВС} + \text{ВЦР} + \text{ВТР} + \text{ВВС})(1.2),$$

де сума в перших дужках – це доходи від страхової діяльності; сума в других дужках – це витрати страховика на проведення страхових операцій;

ЗП – зароблені страхові премії за договорами страхування та перестраховування;

КП – комісійні винагороди за перестраховування; ВП – частки страхових виплат, сплачені перестраховувальниками;

ПЦР – повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів;

ПТР – повернуті суми із технічних резервів, інших ніж резерв незароблених премій;

ВС – виплати страхових сум та відшкодувань;

ВЦР – відрахування в централізовані страхові резервні фонди;

ВТР – відрахування в технічні резерви;

ВВС – витрати на ведення справи.

Основу прибутку страховика від страхової діяльності складають зароблені страхові премії. Заробленою премією страховиком вважається та премія, яка залишається у нього по закінченні терміну дії договору, і відшкодування або виплати з якої не здійснювались через ненастання страхової події. Але поки термін договору триває, страхова премія складається з двох частин: тієї, що вважається заробленою, і тієї, яку на даний момент не можна вважати заробленою. Наприклад, якщо договір укладено на рік, а минуло півр. і

страховий випадок не настав, то заробленою вважатиметься половина страхової премії [34].

Оскільки в компанії можуть діяти тисячі договорів страхування укладені на різні терміни, обраховувати, яка частина кожної премії є заробленою, а яка ні, є недоцільним. Тому обрахунок загальної суми зароблених за період премій здійснюється аналітично через механізм формування резервів незароблених премій. Страховики приділяють значну увагу незаробленій премії, яка має назву «резерв незаробленої премії» оскільки від правильності її визначення залежить платоспроможність страховика.

Сума зароблених страхових премій (ЗП) визначається за формулою:

$$\text{ЗП} = (\text{РНП}_{\text{поч}} - \text{ЧП}_{\text{поч}}) + (\text{СП} - \text{ПП}) - (\text{РНП}_{\text{кін}} - \text{ЧП}_{\text{кін}}) \quad (1.3),$$

де РНП_{поч} – резерв незаробленої премії на початок звітного періоду;

ЧП_{поч} – частка перестраховика у резерві незароблених премій на початок звітного періоду;

СП – страхові премії, що надійшли у звітному періоді;

ПП – премії надані в перестраховування в звітному періоді;

РНП_{кін} – резерв незаробленої премії на кінець звітного періоду;

ЧП_{кін} – частка перестраховика у резерві незароблених премій на кінець звітного періоду [10].

Фінансовий результат залежить від точності поділу на зароблену та незароблену премії.

Досвід фінансово-економічної кризи 2008 р. В докризовому періоді достатньо велика кількість українських страхових компаній з іноземним капіталом, серед яких усі були лідерами страхового ринку (AIG, PZU Україна, Провідна, Універсальна та ін.) дотримувалися стратегії «запланованої збитковості». За цієї стратегії компанії свідомо збільшували витрати. Так, австралійська фінансова група QBE Insurance Group, що спеціалізується на ризиковому страхуванні і страхуванні життя, і в докризовому періоді, і від самого початку фінансово-економічної кризи за основну умову

функціонування ставила досягнення рівня прибутку, не меншого за середній рівень на ринку. При цьому розширення обсягів діяльності компанії ставилося в підпорядковане значення до утримання прибуткового режиму роботи. Після настання фінансово-економічної кризи група отримала найкращі показники і зараз є взірцем для інших страховиків. При цьому лише в 2008 кризовому р. групою було витрачено понад 2,7 млрд. доларів на придбання в Європі 11 страхових компаній. При цьому при проведенні угод група не відходила від власної стратегії – головною умовою до об'єктів, що покупалися групою, є прибуткова робота на страховому ринку впродовж останніх трьох рр. [61].

Формування прибутку страховика від інвестиційної діяльності.

В розвинених країнах світу більшість прибутку страхові компанії отримують від інвестиційної діяльності. Тому кожна компанія повинна сформувати свою інвестиційну політику.

Реалізація інвестиційної політики страхової компанії забезпечується через інвестиційний процес.

Інвестиційний процес представляє собою прийняття інвестором рішення відносно цінних паперів, в які здійснюються інвестиції, обсягів і термінів інвестування.

Інвестиційний процес включає в себе п'ять етапів:

1. Вибір інвестиційної політики.
2. Аналіз ринку цінних паперів.
3. Формування портфелю цінних паперів.
4. Коригування портфелю цінних паперів.
5. Оцінка ефективності портфелю цінних паперів.

Перший етап – вибір інвестиційної політики (investment policy) – містить визначення мети інвестора і обсягу коштів для інвестицій. Мета інвестування повинна враховувати доходність і ризик. Для страхових компаній, які здійснюють ризикове страхування, метою інвестування коштів повинне бути збереження коштів від інфляції і отримання прибутку за ставкою не нижче, ніж середньо-ринкова (в окремих випадках може визначатися прибутковість на рівні доходності державних цінних паперів). Обсяг коштів для інвестицій умовно

можна визначити як загальну суму капіталу (активів) компанії за мінусом активів, які вона використовує для забезпечення своєї життєдіяльності (офіс, офісне обладнання, нематеріальні активи, транспортні засоби тощо). При цьому кошти для інвестицій обов'язково повинні бути розподілені на кошти страхових резервів і вільні від зобов'язань кошти. Власні кошти компанія може вкладати з більшим ступенем ризику, але і очікувати отримання на них більшого прибутку [54].

Перший етап інвестиційного процесу повинен завершуватися вибором потенційних видів фінансових активів для включення в основний портфель.

Другий етап інвестиційного процесу відомий як аналіз цінних паперів (security analysis). Цей етап містить вивчення окремих видів цінних паперів. Однією з цілей такого дослідження є вивчення тих цінних паперів, які представляються неправильно оціненими в даний момент. Іншою ціллю такого аналізу є прогнозування майбутньої вартості цінних паперів і доходів за ними. Існує багато підходів до аналізу цінних паперів, однак більша частка цих підходів відноситься до двох головних напрямків. Перший напрямок називають технічним аналізом (technical analysis), а другий напрямок – фундаментальним аналізом (fundamental analysis).

Технічний аналіз в його простішій формі включає вивчення кон'юнктури курсів цінних паперів з тим, щоб дати прогноз динаміки вартості цінних паперів окремого емітента. Технічний аналіз розглядається багатьма вченими як дієвий інструмент управління фінансовими активами.

Фундаментальний аналіз виходить з того, що внутрішня вартість будь-якого фінансового активу дорівнює приведеній вартості усіх готівкових грошових потоків, які власник активу передбачає отримати в майбутньому. У відповідності до цього аналітик намагається визначити час та величину усіх готівкових грошових потоків, а далі розраховує їх приведену вартість, використовуючи відповідну ставку дисконтування.

В фундаментальному аналізі передбачається, що цінні папери мають істинну (фундаментальну) вартість, яка відрізняється від їх ринкової вартості. Передбачається, що на протязі визначеного часу ринкова вартість акцій прямує

до фундаментальної цінності, тому дослідження, присвячені фундаментальній цінності акцій, можуть бути корисними при прийнятті рішень про інвестиції. Але фундаментальні дослідження вартості цінних паперів є достатньо складними, потребують часу і кваліфікованого персоналу, тобто проведення цих досліджень з метою їх використання в управлінні активами страховика не завжди буде можливим або доцільним. На нашу думку, фундаментальні дослідження варто проводити компаніям, націленим на отримання прибутків, вище за ринкові, в той час як в страхових компаніях ліквідність повинна домінувати над прибутковістю.

Третій етап інвестиційного процесу – формування портфелю цінних паперів включає визначення конкретних активів для вкладення коштів, а також розподіл пропорцій інвестованого капіталу між ними. Основу цього етапу складає диверсифікація, як метод зменшення ризику [66]. Диверсифікація як метод зменшення ризику при вкладенні коштів страхових резервів закладена і в Законі України “ Про страхування” . Диверсифікація повинна застосовуватися однаково як для тих коштів, якими представлені страхові резерви, так і для тих, якими представлені вільні кошти страховика. Дотримання правила диверсифікації до усього обсягу інвестиційного капіталу, незалежно від джерел його формування, забезпечить компанії стан найкращої платоспроможності.

Четвертий етап інвестиційного процесу – коригування портфелю, пов’язаний з періодичним повторенням трьох попередніх етапів. Тобто через певний час цілі інвестування можуть змінитися, в результаті чого поточний портфель фінансових активів перестане бути оптимальним. Іншою підставою перегляду портфеля може стати зміна курсів цінних паперів з плином часу. У зв’язку з цим деякі цінні папери, які початково були непривабливими, можуть стати вигідним об’єктом вкладення, і навпаки. Рішення про перегляд портфелю залежить, окрім іншого, від розміру трансакційних витрат і очікуємого росту доходності портфелю.

П’ятий етап інвестиційного процесу – оцінка ефективності портфеля включає періодичну оцінку отриманої доходності і показників ризику [66]. Періодично (раз в квартал, рік) керівництво компанії повинне на підставі облікових даних проводити порівняння запланованих фінансових результатів від

інвестування коштів з фактично отриманими. Оцінка ефективності здійснення інвестицій в минулих періодах є підставою для коригування плану управління активами в наступних періодах.

Таким чином, інвестиційний процес в управління активами страхової компанії має надзвичайно велике значення, оскільки за рахунок нього забезпечується основний прибуток від нестрахової діяльності і в ньому ж генеруються основні ризики в управлінні активами.

Таблиця 1.1 – Альтернативні структури інвестиційних портфелів за видами фінансових інструментів (у відсотках).

Види фінансових інструментів	Тип інвестиційного портфелю		
	Консервативний	Помірний	Агресивний
Державні короткострокові облігації	45	30	-
Державні довгострокові облігації	35	25	15
Довгострокові облігації підприємств	15	25	35
Акції	5	20	50
Всього	100	100	100

Взагалі для ризикових компаній нормальним є обирання консервативної політики з вкладанням незначної суми коштів в такий ризиковий і високоприбутковий сектор як акції. Кошти, профінансовані за рахунок страхових резервів, для збереження балансу ліквідності варто передати на банківські депозити і придбання державних цінних паперів.

Закордонний досвід показує, що вкладення коштів в облігації є достатньо важливим джерелом для інвестиційної діяльності страховиків.

Більші можливості для інвестування мають компанії, які займаються страхуванням життя, оскільки, окрім названих вище варіантів для інвестування коштів, вони ще можуть здійснювати деякі кредитні операції (кредитувати будівництво житла). До того ж маючи в своєму розпорядженні більш «довгі» кошти, ці компанії можуть інвестувати як короткострокові, так і

довгострокові проекти, в той час як компанії загального страхування повинні надавати перевагу короткостроковим [32].

Досвід фінансово-економічної кризи 2008 р.. В докризовому періоді вітчизняні страхові компанії достатньо великі суми коштів вкладали в акції і облігації вітчизняних емітентів (в кінці 2008 р. такі вкладення стали займати більше 50 % сукупних активів страховиків). При цьому інвестиційний прибуток і рентабельність інвестицій переважної більшості учасників ринку були на порівняно низькому рівні. Це можна пояснити тим, що інвестиції страховиків до акцій і облігацій часто здійснювалися з метою іншою, ніж отримання додаткового прибутку, а саме придбання корпоративного контролю над іншими учасниками ринку, формування оптимізаційних схем, обслуговування інвестиційно-грошових потоків власників і т.і. Низька активність страховиків щодо формування якісних інвестиційних портфельів пояснюється тим, що завищений рівень тарифів, який мала більшість страхових компаній в докризовому періоді, і занижений рівень страхових виплат надавали їм можливість отримувати достатньо високий рівень прибутку від страхової діяльності. Під час кризи ситуація змінилася кардинально:

- по-перше, через суттєве (в межах 40 – 50 %) зменшення надходжень страхових премій більшість страховиків перестали отримувати від страхової діяльності надприбутки, а ряд відомих компаній взагалі стали працювати збитково;

- по-друге, падіння українського фондового ринку, яке почалося в 2008 р., знецінило інвестиційні активи страховиків (вартість українських акцій зменшувалася до 70 % від початкової), що генерувало додаткові збитки для компаній [17].

Така ситуація пояснюється як стратегічними помилками менеджменту компаній, так і недоліками державного регулювання страхової галузі.

1.2 Витрати страховика: класифікація та управлінський облік

Понад 90 % загальної суми витрат страхової компанії припадає на витрати по проведенню страхових операцій. За економічним змістом, витрати поділяються на три групи:

- виплати страхових сум та страхових відшкодувань за договорами страхування та перестрахування;
- витрати на обслуговування процесу страхування та перестрахування;
- витрати на утримання СК.

Дві останні групи витрат можна об'єднати поняттям «витрати на ведення справи».

Найвагомішою є перша група – виплати страхових сум та страхових відшкодувань.

Витрати на обслуговування процесу страхування і перестрахування у практиці страховиків розвинутих країн мають розподіл на аквізиційні, інкасаційні, ліквідаційні.

До третьої групи витрат – витрати на утримання СК – відносять адміністративно-управлінські витрати. Вони включають заробітну платню персоналу компанії (основну і додаткову) з нарахуваннями, плату за оренду приміщення, оплату комунальних послуг, послуг зв'язку, витрати на придбання канцелярських та господарських товарів, рекламу. Відрядження, утримання і обслуговування автотранспорту, амортизаційні відрахування та інші витрати, які згідно з чинним законодавством відносяться на собівартість страхової діяльності. Політика формування даних витрат містить в собі певні протиріччя. Так, чим більшими будуть ці витрати, тим кращою буде якість страхового обслуговування клієнтів (кращі фахівці, швидке прибуття агентів і аварійних комісарів до клієнтів, кращий інтер'єр офісу тощо), але, з іншого боку, ці витрати суттєво підвищують вартість страхової послуги для клієнтів [45].

В обов'язкових видах страхування усі розрахунки в формуванні страхових платежів, а значить і доходів від страхової діяльності регламентуються державою. Це стосується і витрат на ведення справи. Так, Постановою № 358 від

1999 р. “ Про удосконалення механізму державного регулювання тарифів у сфері страхування” визначені нормативи на ведення страхової справи, які не можуть бути більшим за: з обов’язкового особистого страхування – 15 % розміру тарифу; з обов’язкового страхування майна та відповідальності – 20 % розміру тарифу.

Якщо структура витрат страхової компанії представити аналітично по групах витрат, то маємо, що:

– витрати на ведення справи (витрати на утримання СК та обслуговування страхового процесу) знаходяться в межах 20 – 25 %.

– витрати на виплату страхових сум та відшкодування – в межах 60 – 80%.

В Україні при обчисленні прибутку страховика витрати поділяють на:

- виплати страхових сум і страхових відшкодувань;
- відрахування в централізовані страхові резервні фонди;
- відрахування в технічні резерви, інші ніж резерв незароблених премій;
- витрати на проведення страхування (утримання фірми);
- інші витрати, що включають до собівартості страхових послуг [51].

В страховій компанії фінансовий менеджмент для досягнення ефективності та конкурентоспроможності потребує відповідної класифікації витрат. Витрати страхової компанії пов’язані з специфічним характером її діяльності. З одного боку це витрати на проведення страхових операцій при яких калькулюється собівартість страхової послуги, з другого існують витрати, що супроводжують одержання доходів від інвестиційної та фінансової діяльності. Переважна частина витрат страхової компанії перепадає на страхові витрати. Ці витрати дуже неоднорідні. Усю їх сукупність можна за економічним змістом поділити на три великі групи:

– виплати страхових сум та відшкодувань за договорами страхування та перестрахування;

– витрати на обслуговування процесу страхування та перестрахування;

– витрати на утримання страхової компанії.

Управлінський облік розглядає три основні аспекти класифікації витрат за різними ознаками щодо складання фінансової звітності, прийняття рішень та контролю за їх виконанням. Тому класифікація витрат дуже важлива для

розуміння того, як ними керувати [47]. Для наглядності звернемося до таблиці 1.2 де розподіляються за різними ознаками класифікація витрат.

Таблиця 1.2 - Класифікація витрат страхової організації

Оцінка запасів та фінансового результату	Вичерпні та невичерпні, витрати на страхові послуги та витрати періоду, Прямі та непрямі, основні та накладні
Прийняття рішень	Релевантні та нерелевантні, постійні та змінні, маржинальні та середні, дійсні та альтернативні
Контроль виконання	Контрольовані та не контрольовані

В класифікації витрат страхової компанії для оцінки фінансового стану слід розуміти різницю між вичерпними та невичерпними витратами.

Наведемо наступний приклад: якщо має місце реалізація страхової послуги, то витрати, як то заробітна плата персоналу, витрати зв'язку є вичерпними, придбання програмного забезпечення не є вичерпними, тому що є обмін інформаційної системи на гроші. У випадку проведення страхової операції страховий поліс, як зобов'язання страховика в наслідок настання страхового випадку виплатить певну суму, обмінюється на страхову премію.

Витрати на страхові послуги та витрати періоду страхової компанії відрізняються одне від одного тим, що до перших відносяться всі витрати пов'язані з операціями страхування - зарплата, оренда приміщень, зв'язок, а до других, це такі, що не включаються в собівартість страхових послуг, а розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені.

Прямі та не прямі витрати розрізняють завдяки відношення або відповідно не відношенням до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Основні та накладні витрати поділяються завдяки основним процесам убезпечення (зарплата агентів) та допоміжним процесам їх обслуговування (ремонт, комунальні послуги).

У прийнятті рішень ми маємо розділення витрат на релевантні та нерелевантні, постійні та змінні, маржинальні та середні, дійсні та альтернативні [25].

Релевантні витрати – це витрати, що можуть змінені в наслідок прийняття рішення, а нерелевантні витрати – це витрати, що не залежать від прийняття

рішень. Наприклад, якщо керівник страхової компанії має вибрати та викупити офісні приміщення разом оргтехнікою, або взяти їх в оренду, то вартість офісного приміщення та сума оренди будуть релевантними витратами вартість оргтехніки та зарплата страхових агентів – нерелевантними. Витрати що становлять різницю між кількома наслідками рішень називають диференціальними витратами. Минулі витрати зазвичай є нерелевантними для прийняття рішення стосовно майбутніх витрат. Приміром, страхова компанія розглядає питання щодо списання застарілої комп'ютерної техніки. Вартість цих запасів є не релевантною, оскільки кошти на їх придбання вже були використані й їх неможливо повернути. Проте, уразі списання цих активів у страховика можуть виникнути витрати на сплату податку на додану вартість, які є релевантними щодо ухвалення рішення.

Дійсні витрати – це витрати, що потребують сплати грошей або витрачання інших активів.

Альтернативні витрати - це вигода, яка втрачається, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитися від альтернативного рішення.

Щоб управляти витратами страхової компанії, важливо знати, як вони поведуться, тобто є вони змінними чи постійними. Змінні витрати це ті, що залежать від обсягу реалізації і навпаки, постійні це ті, що не залежать від нього. Потрібно відзначити, що цей розподіл існує не змінним протягом якогось релевантного діапазону часу, потім його потрібно переглядати.

Маржинальні витрати це витрати на страхування додаткової кількості страхувальників. Середні витрати страховій компанії коли припустимо менеджера страхової компанії цікавлять середні витрати на експертну оцінку збитків [39].

При контролі витрат страхової компанії існують такі, що менеджер може безпосередньо контролювати та справляти на них значний вплив(зарплата страхових агентів) вони називаються контрольованими витратами, а витрати, які менеджер не може контролювати або впливати на них (наприклад, амортизація комп'ютерного обладнання) називають неконтрольованими витратами.

Витрати, як і люди поводяться по різному. Під поведінкою витрат ми розуміємо характер реагування витрат на зміни в діяльності страхової компанії. Діяльність, яка впливає на витрати називається фактором витрат. В страховій компанії існує взаємозв'язок між витратами та певними факторами і розуміння яких, допомагає передбачити майбутні релевантні витрати [13]. Прикладами факторів витрат для різних функцій бізнесу страхової компанії приведені в таблиці 3:

Таблиця 1.3 – Приклади факторів витрат страхової компанії

Функції бізнесу страхової компанії	Фактори витрат страхової компанії
Дослідження і розробки	Кількість проектів, технічна складність проектів
Проектування та ліцензування нових видів страхування	Кількість видів страхування
Страхування та перестрахування	Обсяги збору страхових премій, виплати винагород страховим посередникам, виплати відшкодування
Маркетинг	Кількість рекламних публікацій, кількість агентів, виручка
Допоміжні послуги (СТО, медичні послуги)	Кількість страхувальників
Обслуговування клієнтів	Кількість страхувальників, час обслуговування
Управління	Кількість страхувальників, кількість персоналу

Визначаючи витрати страхової компанії, можна зазначити, що вони можуть бути змінні, постійні, напівзмінні, напівпостійні, змішані.

Змінні витрати – це ті витрати, що змінюються прямопропорційно до зміни обсягу діяльності страхової компанії, або іншого фактору витрат. Постійні витрати – це витрати, що не змінюються в разі зміни обсягу діяльності, або іншого фактору витрат. Напівзмінні та напівпостійні витрати – це витрати, які змінюються, але не прямопропорційно, ступінчасто. Змішані витрати – це ті витрати, які мають характер, як постійних так і змінних, наприклад плата за

телефон де ми маємо не змінну абонплату, змінні витрати де та час розмови по телефону, за який сплачується по тарифу, постійно змінюється.

Такий розподіл витрат залежить від припущення поведінки витрат страхової компанії, який називається релевантний діапазон часу протягом якого цей розподіл залишається незмінним. Оскільки, якість надання страхових послуг багато в чому залежить від якості менеджменту та персоналу важливими стають дискреційні витрати. Дискреційні витрати це витрати, розмір яких визначає керівництво страхової компанії і які не мають прямого зв'язку зі змінами поточної діяльності. До таких витрат належать витрати на дослідження та розробку, рекламу, підвищення кваліфікації персоналу тощо. Дискреційні витрати страхової компанії можуть бути постійними або змінними залежно від підходу керівництва до визначення їх величини. Характерною особливістю дискреційних витрат є те, що в критичний момент величина їх може бути знижена без зміни обсягу діяльності.

Таким чином, розуміння характеру поведінки витрат спонукає менеджерів страхової компанії не тільки до оцінки та класифікації витрат, а і до контролю та якісного керування ними [20].

1.3 Особливості фінансового планування діяльності страховика

Фінансове планування діяльності страховика - визначення обсягу фінансових ресурсів по джерелах формування й напрямкам їх цільового використання відповідно до процесу оцінки потреб у коштах для забезпечення страхової, фінансової, інвестиційної й поточної господарської діяльності страхової організації.

Ціль фінансового планування діяльності страхових компаній - забезпечення оптимального розміру коштів, необхідних для ефективної діяльності страховика, а в остаточному підсумку - досягнення фінансової стабільності, платоспроможності й прибутковості страхової організації.

Основні завдання фінансового планування діяльності страхових організацій:

– забезпечення необхідними фінансовими ресурсами страхової, фінансової, інвестиційної й поточної господарської діяльності страхових компаній;

– врахування інтересів страховика, його засновників, акціонерів і інших інвесторів щодо розподілу прибутку;

– визначення ефективних напрямків розміщення коштів страхових резервів, оцінка раціональності, рентабельності й ліквідності їх вкладення;

– забезпечення виконання зобов'язань страховика перед страхувальниками, бюджетом, державними цільовими фондами, банками й іншими кредиторами;

– виявлення внутрішньогосподарських резервів і мобілізація фінансових ресурсів для збільшення прибутку від усіх видів діяльності страховика;

– налагодження раціональних фінансових відносин з перестраховальниками, банками, інвестиційними інститутами й іншими суб'єктами господарювання;

– забезпечення контролю над фінансовим станом, стабільністю й платоспроможністю й ліквідністю страхової компанії [30].

Система фінансового планування діяльності страховика включає:

1. Перспективне фінансове планування:

– визначає найважливіші показники, пропорції й темпи розвитку страхової компанії,

– є основною формою реалізації її головних цілей;

– включає прогнозування фінансової діяльності страховика й розробку фінансової стратегії;

– визначає довгострокову мету фінансової діяльності страховика, що залежить від його фінансової політики й вибору найбільш ефективних напрямків її досягнення.

2. Поточне фінансове планування виходить із загальної фінансової стратегії й фінансової політики страхової організації й полягає в розробці поточних фінансових планів, які дають можливість страховикові:

– визначити джерела фінансування його розвитку на майбутній період;

- сформувати структуру доходів і видатків;
- визначити структуру активів і капіталу страхової компанії на кінець планового періоду;
- забезпечити стійку платоспроможність і ліквідність балансу.

3. Оперативне фінансове планування необхідне страховій компанії для здійснення контролю за:

- фактичним надходженням грошей на поточний рахунок;
- витратою коштів у процесі фінансово-економічної діяльності;
- виконанням поточних фінансових планів [51].

Це обумовлюється тим, що фінансове забезпечення страхової, інвестиційної, фінансової й поточної господарської діяльності страховика відбувається як за рахунок власних, так і залучених коштів і вимагає повсякденного контролю над формуванням і використанням фінансових ресурсів.

Складність процесу бізнес-планування в страхових компаніях пов'язана з ризиковим характером діяльності, непередбачуваністю виникнення страхових випадків і розмірів пов'язаних з ними грошових виплат. Окрім того, діяльність вітчизняних страхових компаній ускладнюється нестабільними тенденціями розвитку страхового ринку, присутністю на ринку потужних іноземних страховиків. Тому особливої уваги потребує проблема побудови ефективного процесу бізнес-планування, що дозволить оптимізувати проведення страхової діяльності як для страховиків, так і для страхувальників.

Створення бізнес-плану — це поетапний процес розгортання стратегії до конкретних ініціатив та заходів.

Головною перевагою бізнес-плану є те, що він має зведений та системний характер, що дозволяє погодити характеристики та фактори зовнішньої середовища бізнесу з внутрішніми характеристиками та функціональними сферами діяльності самої компанії.

Стратегічне планування, бізнес-планування й бюджетування є етапами при визначенні й обґрунтуванні цілей діяльності компанії й коштів їх досягнення.

Вони повинні бути послідовними й взаємозалежними етапами управлінської діяльності в кожній компанії, яка прагне до досягнення своїх показників [44].

Слід зауважити на те, що управління в страхових організаціях має певну специфіку, яка виявляється у наступному:

1. Ймовірнісний характер настання страхових подій. Тому до рівня управління висуваються особливі вимоги: більш низький рівень ризикованості прийнятих управлінських рішень, висока ступень достовірності прогнозу очікуваних результатів. Слід зазначити що саме прогнозування фінансових результатів стає сьогодні невід'ємно-важливою складовою управлінського процесу в страхуванні.

2. Поворотності коштів, що полягає в первісному об'єднанні страхових внесків у страховий фонд і подальшій виплаті коштів страхувальникам. Велика різниця між отриманою сумою страхових внесків і сплаченою сумою страхового відшкодування у розрахунку на одну особу (страховий випадок) змушують страховика управляти страховими резервами з точки зору територіального фактору і з точки зору часового фактору, так звана територіальний і часовий розподіл збитку.

3. Цільове використання створеного фонду.

4. Середній термін обігу страхових резервів становить від 1,5 рр. для деяких видів страхування до 10-20 рр. у страхуванні життя. Цей термін перебільшує строк обігу в усіх інших секторах економіки. Таке довгострокове володіння грошовими ресурсами надає широкі можливості для їх використання. Страховик стає серйозним потенційним інвестором на фінансовому ринку. Маючи у розпорядженні «довгі гроші», він володіє можливістю брати участь у крупномасштабних проектах, у тому числі і державного значення. Тому від того наскільки ефективно будуть розміщені кошти страхового фонду, в певному сенсі, залежить і динаміка економічного розвитку країни.

5. Тільки для страхування характерною є передача частини коштів, що поступають від клієнта, що обумовлює виникнення специфічних відносин між страховими компаніями, як з приводу перерозподілу премій, так і з приводу спільної сплати вимог [19].

В процесі стратегічного управління фінансами страховика здійснюється пошук шляхів нагромадження капіталу і перерозподілу фінансових ресурсів у найбільш перспективні сфери бізнесу або в розширення масштабів діяльності компанії.

Стратегія у контексті місії визначає тактичні цілі. Тактичні цілі є індивідуальними для кожного страховика. На тактичному рівні загальні цілі конкретизуються на більш короткий період – не більше п'яти рр., і у відповідності до поставлених на їх основі завдань залучаються потрібні ресурси.

Одним з найважливіших аспектів в бізнес-плануванні є визначення цілі страхової компанії, адже кожен страховик орієнтує свою діяльність на майбутнє, прагнучи досягти певного стану. Під ціллю будемо розуміти необхідний кінцевий стан об'єкта управління.

Керівництво страхової організації обирає сегмент страхового ринку, його інфраструктуру, встановлює обсяг страхового портфеля, забезпечує відповідну організаційну структуру і таким чином визначає її стратегічні цілі.

Серед цілей організації особливе місце посідає місія організації, під якою слід розуміти чітко визначену причину її існування.

Місія страхової організації є визначальним елементом щодо її стратегії та тактики. Формулювання місії передбачає вибір методів управління страховою компанією та, зокрема, її фінансовими ресурсами.

Слід зазначити, що на відміну від підприємств та організацій інших галузей, одержання прибутку та максимізація добробуту власників страхової організації не повинні бути головною ціллю страхової компанії. Адже тоді задля досягнення поставленої цілі необхідно буде мінімізувати страхові виплати, проводити агресивну інвестиційну політику, диверсифікувати вкладення у найбільш прибуткові галузі, лобіювати як можна більшу кількість обов'язкових видів страхування, запроваджувати правові норми, що дозволяють уникнути відшкодування, створювати фінансові піраміди та фінансові схеми та ін [32].

Висновки до розділу 1

В процесі дослідження концептуальних засад управління доходами та витратами страховика доходимо таких висновків:

1. В процесі написання першого розділу магістерської роботи були розглянуті сучасні положення щодо існуючого поняття складу доходів та витрат страхової організації; наведена характеристика видів доходів та витрат; з'ясовано зміст доходів від страхової діяльності та інвестиційної діяльності; охарактеризована та проаналізована класифікація витрат та управлінський облік.

Дохід страхової компанії становить економічний результат його страхової та інвестиційної діяльності за певний період часу, що ідентифікується з метою визначення чистого прибутку (збитку) за цей же період; формування доходу характеризує процес отримання страховиком економічних вигод, спрямованих на збільшення прибутку; дохід страховика є результатом використання ним економічних ресурсів (власного та залученого капіталу); дохід характеризує конкретний рівень страхової активності страховика в умовах невизначеності (ризик); рівень доходу страховика формується з урахування конкретного рівня конкурентних переваг, що базуються на його інноваційній активності; формування доходу страховика відбувається у тісному зв'язку з його конкурентним становищем на страховому ринку України.

2. Економічну сутність доходу страховика пропонуємо визначити як надходження, одержані внаслідок його страхової та інвестиційної діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання власних та залучених ресурсів в умовах прийнятого рівня ризику.

3. Під витратами слід розуміти зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів. Витрати страхової компанії пов'язані з специфічним характером її діяльності. З одного боку це витрати на проведення страхових операцій при яких калькулюється собівартість страхової послуги, з другого існують витрати, що супроводжують одержання доходів від інвестиційної та фінансової діяльності.

4. Запропоновано класифікацію витрат, що дає змогу підвищити ефективність управління ними; виявити резерви підвищення результативності діяльності; вдосконалити фінансування стратегічного розвитку страхової компанії.

5. Зазначено та досліджено фінансове планування діяльності страховика; визначено основні завдання фінансового планування діяльності страхових організацій; розглянуто систему фінансового планування діяльності страховика.

2 КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ АТ СК «АХА СТРАХУВАННЯ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності АТ СК «АХА Страхування»

АТ Страхова Компанія «АХА Страхування» є акціонерним товариством з 50% іноземними інвестиціями, яке створене за українським законодавством. 2 листопада 1993 р. було створено ЗАТ Страхова компанія «Запоріжжя-Вексель», яке 31 березня 1999 р. змінило назву на ЗАТ Страхова компанія «Вексель – Фінансово-Страховий Альянс». 22 серпня 2003 р. компанія змінила назву на ЗАТ Страхова компанія «Веско», а в жовтні 15 вересня 2008 р. компанія зареєструвала назву ЗАТ Страхова компанія «АХА Страхування». Зміни до статуту були зареєстровані 27 липня 2010 р. у зв'язку із переведенням випуску іменних акцій компанії документарної форми існування у бездокументарну форму існування відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів від 5-6 липня 2010 р..

У 2007 р. французька група АХА придбала дану компанію, оцінивши її європейський рівень та потенціал. Так з'явився найбільший ринковий гравець – АХА Страхування. Компанія вже 25 рр. працює на ринку України, 11 з яких під брендом АХА, демонструючи стабільне зростання, яскраві інновації та реальний приклад покращення клієнтського досвіду.

Група АХА – міжнародна французька фінансова компанія з головним офісом у Парижі, заснована у 1817 р.. Веде діяльність у сферах інвестиційного банкінгу, цінних паперів, страхування та інших фінансових послуг. АХА Group представлена головною мірою у Європі, Північній Америці, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та на Близькому сході. В Україні група представлена страховою компанією «АХА Страхування», яка є лідером серед усіх страхових компаній України за розмірами виплат.

У 2019 прийшов новий інвестор – канадський страховий холдинг Fairfax Financial Holdings, присутній у 40 країнах світу. Fairfax – потужний міжнародний

страховий та перестраховальний холдинг, який продовжує стрімко нарощувати свою присутність у найбільш потенційно привабливих країнах. У складі Fairfax свою наступну сторінку бізнес-біографії лідер українського ринку відкриває з новою назвою – страхова компанія ARX.

Основна діяльність АТ СК «АХА Страхування» полягає у наданні страхових послуг фізичним та юридичним особам, в тому числі іноземним, з використанням існуючих та розробкою нових видів страхування згідно з чинним законодавством України.

Види діяльності страхової компанії АТ СК «АХА Страхування»:

- інші види страхування, крім страхування життя;
- перестраховування;
- оцінювання ризиків та завданої шкоди;
- діяльність страхових агентів і брокерів;
- інша допоміжна діяльність у сфері страхування та пенсійного забезпечення.

Станом на 31 грудня 2018 р. кількість штатних працівників страхової компанії склала 882 чоловік.

Юридична адреса АТ СК «АХА Страхування»: вул. Іллінська, 8, м. Київ, Україна, 04070.

Впродовж всієї своєї діяльності АТ СК «АХА Страхування» - це, в першу чергу, компанія, що динамічно розвивається, орієнтована на постійне поліпшення своєї діяльності. Компанія розуміє, що статичність і консервативність на такому високо конкурентному ринку, як ринок страхування, не залишає компаніям шансів на подальший розвиток і процвітання. Тому з 2008 р. в компанії почався новий етап структурної перебудови, зокрема розвиток мережі філіалів в багатьох регіонах України. Станом на 30.10.2019 р. працює 47 філій в усіх областях України [45].

Страхова організація АТ СК «АХА Страхування» отримала ліцензії та надає страхові послуги з таких видів обов'язкового та добровільного страхування (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Страхові послуги АТ СК «АХА Страхування» з добровільного та обов’язкового страхування

Обов’язкове страхування			
№	№ ліцензії	Ліцензія	Дата придбання
1	АВ №483276	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	17.09.2009
2	АВ №483277	Особисте страхування працівників відомчої та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин	17.09.2009
3	АВ №483279	Страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна	17.09.2009
4	АВ №483280	Страхування суб’єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями	24.12.2010
5	АГ №569137	Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	17.09.2009
6	АВ №594084	Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування	29.09.2011
7	АВ №483281	Страхування відповідальності суб’єктів перевезення небезпечних вантажів	17.09.2009
Добровільне страхування			
1	АЕ №284436	Страхування сільськогосподарської продукції	18.03.2014
2	АВ №299911	Страхування наземного транспорту (крім залізничного)	17.09.2009
3	АВ №299912	Страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	17.09.2009
4	АВ №299913	Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	17.09.2009
5	АВ №299914	Страхування іншого майна	17.09.2009
6	АВ №299915	Страхування відповідальності перед третіми особами	17.09.2009
7	АВ №299916	Страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту)	17.09.2009
8	АВ №299917	Страхування фінансових ризиків	17.09.2009

Для того щоб перейти до аналізу доходів та витрат страхової компанії, спочатку необхідно розглянути та здійснити аналіз основних показників фінансової діяльності АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 роки (табл. 2.2):

Таблиця 2.2 – Фінансові показники СК «АХА Страхування», тис.грн.

Показники	Роки			Відносний приріст	
	2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
Страхові платежі (премії, внески), усього	1 400 430	1 678 704	1 891 481	278 274	212 777
Частки страхових платежів (премій, внесків), належні перестраховикам	42 370	59 803	64 253	17 433	4450
Страхові резерви	659 036	1 013 215	1 100 238	354 179	87 023
Чисті зароблені премії	1 245 712	1 271 696	1 726 467	25 984	454 771
Страхові виплати та страхові відшкодування	596 456	814 591	882 068	218 135	67 477
Прибуток від страхової діяльності	626 853	437 456	882 068	-189 397	444 612
Чистий прибуток	66 096	-127 593	69 887	-193 689	197 480

Можна побачити, що впродовж 2016 – 2018 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів постійно збільшується, це пов'язано зі збільшенням укладених договорів страхування. У 2017 р. в порівнянні з 2016 сума надходжень склала 1 678 704 тис.грн., тобто на 278 274 тис.грн. більше, ніж у попередньому р.. Далі також спостерігається збільшення обсягів надходжень.

Також слід відзначити, що спостерігається різке зростання страхових резервів у 2017 р. в порівнянні з 2016 і складає – 1 013 215 тис.грн. У 2018 р. продовжується тенденція зростання страхових резервів, а це означає, що страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за своїми страховими контрактами.

Також зі збільшенням страхових премій, збільшилася величина виплат страхових відшкодувань. З 2016 р. по 2018 р. вони постійно зростали – від 596 456 тис.грн. в 2016 р., до 882 068 тис.грн. у 2018 р.

У 2017 р. фінансовим результатом став збиток, це пов'язано з посиленням конкуренції на ринку страхових послуг України та процесом продажу компанії канадській інвестиційній групі. Однак вже у 2018 р. спостерігається чистий прибуток у розмірі 69 887 тис.грн.

Крім того, слід відзначити збільшення участі перестраховиків, про що свідчить збільшення частки страхових премій, належним перестраховикам. Це є позитивною тенденцією, особливо враховуючи зростання страхових внесків, що позитивно впливає на фінансову надійність страхової організації.

Детально розглянемо структуру та динаміку страхових резервів АТ СК «АХА Страхування» (ДОДАТОК В) (табл.2.3).

Таблиця 2.3 – Структура страхових резервів АТ СК «АХА Страхування»

	2018			2017		
	Загальна сума	Доля перестраховика	Чиста сума	Загальна сума	Доля перестраховика	Чиста сума
Резерви незароблених премій						
Резерви на 01 січня	810 975	7477	803 498	467 502	11 210	456 292
Зміна резерву протягом р.	101 932	-3733	105 665	343 473	-3733	347 206
Резерви на 31 грудня	912 907	3744	909 163	810 975	7477	803 498
Резерв заявлених, але не виплачених збитків						
Резерв на 01 січня	167 478	3520	163 958	177 494	19264	158 230
Зміна резерву протягом р.	-18 407	-15 744	-2663	10 016	-15 744	5728
Резерв на 31 грудня	149 071	-12 224	161 295	167 478	3520	163 958

Можна побачити, що існує тенденція збільшення розміру резервів незароблених премій з кожним роком, що свідчить про збільшення обсягів страхових операцій. При цьому частка перестраховика в цих резервах удвічі зменшилась. Менеджменту компанії необхідно покращити політику управління доходами та приділити більшу увагу перестрахованню.

Розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків впродовж 2017–2018 рр. зменшився, що є позитивною тенденцією для АТ СК «АХА Страхування».

2.2 Аналіз фінансового стану АТ СК «АХА Страхування»

З розвитком страхового ринку посилюється роль фінансового аналізу діяльності страхових компаній, визначення рівня їхньої надійності та платоспроможності, оцінки їх фінансових результатів.

Закон України «Про страхування» [29] встановив систему контролю за рівнем платоспроможності страховиків і порядком розрахунку резервів, посилив норми, що регулюють нагляд за страховою діяльністю, впорядкував види обов'язкового страхування та рекомендований перелік добровільних видів страхування. Завданням кожного страховика є максимально скористатися цими можливостями. Разом із тим, для успішного функціонування в конкурентному середовищі, визначення перспектив свого розвитку, проведення ефективного планування та прогнозування мають бути враховані чинники, що впливають на роботу страховиків. Важливе місце у вирішенні цих завдань займає фінансовий аналіз, який спрямований на дослідження фінансової надійності страховика.

Більшість характеристик фінансового стану можуть розглядатися як окремі аспекти (показники) фінансової надійності. Універсальним можна вважати підхід, за яким фінансова надійність страховика характеризується такими ознаками фінансового стану:

1) високою платоспроможністю, тобто здатністю вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями;

2) високою ліквідністю балансу, тобто достатнім рівнем покриття залучених пасивів активами;

3) високою рентабельністю, тобто значною прибутковістю, яка забезпечує необхідний розвиток підприємства.

Разом із тим, особливості страхового бізнесу потребують включення до системи показників фінансової стійкості, поряд із названими, низки специфічних показників, характерних лише для цієї сфери діяльності.

У вітчизняній науці та практиці не існує єдиного підходу до системи показників фінансової надійності саме страхових організацій.

Аналіз фінансового стану страхової організації проводиться з метою виявлення вразливих місць і визначення шляхів їх усунення. Дані аналізу відіграють вирішальну роль при визначенні напрямів конкурентної політики, вони використовуються при оцінці виконання поставлених перед ним завдань і для розробки програм розвитку на перспективу [43].

Джерелом інформації про фінансовий стан страхової організації є фінансова звітність: баланс та звіт про прибутки та збитки страхової організації. Баланс містить інформацію про майновий стан та зобов'язання страховика за певний період часу.

В бухгалтерському балансі є багато показників, які характеризують фінансову надійність страхової організації. В ньому чітко виділено три основні частини, які суттєво впливають на фінансову надійність страховика: активи (розділ I актива балансу), власний капітал (розділ I пасива балансу) та зобов'язання, тобто залучений капітал (розділи III - IV пасива балансу).

Фінансова надійність страхової організації визначається співвідношенням цих трьох величин. Так, більша величина активів говорить про наявності значної величини майна у розпорядженні страховика і свідчить про його надійність.

В залежності від того, в якій частці це майно сформовано за рахунок власного капіталу, а в якій – за рахунок залучених коштів, можна говорити про фінансову надійність та платоспроможність страховика.

Вихідним етапом аналізу фінансового стану страхової компанії є аналіз майна. Він передбачає загальну оцінку майна з виділенням оборотних і позаоборотних коштів. Відомості про розміщення наявного в розпорядженні підприємства майна містяться в активі балансу [47].

Проаналізуємо складові балансу АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 рр., (ДОДАТОК Б) для чого складемо аналітичний баланс (таблиця 2.4):

Таблиця 2.4 – Аналітичний баланс АТ СК «АХА Страхування» за 2016–2018 рр.

Стаття	Показники, тис.грн		
	2016	2017	2018
Актив			
1. Усього майна	1 432 887	1 789 424	1 932 701
1.1 Необоротні активи	61 538	293 258	341 550
1.2 Оборотні активи, в т.ч.	1 371 349	1 496 166	1 591 151
1.2.1 виробничі запаси	378	370	383
1.2.2 векселі одержані	0	0	0
1.2.3 дебіторська заборгованість за розрахунками	233 254	263 183	259 877
1.2.4 поточні фінансові інвестиції	561 864	637 593	572 659
1.2.5 кошти та їх еквіваленти	485 990	526 289	677 111
1.2.6 рахунки в банках	485 602	525 751	676 556
1.2.7 частка перестраховика у страхових резервах	30 474	10 997	17 141
Пасив			
2. Джерела майна			
2.1 Власний капітал	608 453	488 402	489 075
2.2 Позиковий капітал, в т.ч.	763 186	1 223 242	1 357 354
2.2.1 забезпечення наступних витрат і платежів	657 684	1 012 909	1 096 434
2.2.2 довгострокові зобов'язання	105 502	210 333	260 920
2.2.5 поточні зобов'язання	52 561	63 200	67 742
2.3 Доходи майбутніх періодів	0	0	0

Наступним етапом аналізу балансу визначення динаміки активів балансу :

Таблиця 2.5 – Динаміка активів балансу АТ СК «АХА Страхування»

Стаття	Абсолютний приріст, тис.грн		Відносний приріст, %		Темпи росту, %	
	2017-2016	2018-2017	2017-2016	2018-2017	2017-2016	2018-2017
1. Усього майна	356537	143277	24,9	8,0	1,2	1,1
1.1 Необоротні активи	231720	48292	376,5	16,5	4,8	1,2
1.2 Оборотні активи, в т.ч.	124817	94985	9,1	6,3	1,1	1,1
1.2.1 виробничі запаси	-8	13	-2,1	3,5	1,0	1,0
1.2.2 векселі одержані	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.3 дебіторська заборгованість	29929	-3306	12,8	-1,3	1,1	1,0
1.2.4 поточні фінансові інвестиції	40299	150822	8,3	28,7	1,1	1,3
1.2.5 кошти та їх еквіваленти	40149	150805	8,3	28,7	1,1	1,3
1.2.6 інші оборотні кошти	-19477	6144	-63,9	55,9	0,4	1,6

Структуру активів АТ СК «АХА Страхування» наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Структура активів АТ СК «АХА Страхування»

Показники	Роки		
	2016	2017	2018
1. Усього майна	100	100	100
1.1 Необоротні активи	4,3	16,4	17,7
1.2 Оборотні активи, в т.ч.	95,7	83,6	82,3
1.2.1 виробничі запаси	0,0	0,0	0,0
1.2.2 векселі одержані	0,0	0,0	0,0
1.2.3 дебіторська заборгованість	16,3	14,7	13,4
1.2.4 поточні фінансові інвестиції	39,2	35,6	29,6
1.2.5 кошти та їх еквіваленти	33,9	29,4	35,0
1.2.6 інші оборотні кошти	0,0	0,0	0,0
1.3 Витрати майбутніх періодів	2,1	0,6	0,9

Переважну частку в структурі активів компанії займають оборотні активи, але впродовж 2016-2018 рр. їх частка знижується з 95,7% до 82,3% (рис.2.1) за рахунок збільшення частки необоротних активів. Станом на 31.12.2016 р. необоротні активи становили 4,3% загальної вартості майна компанії, проте в наступні періоди спостерігається зростання частки необоротних активів до 17,7%.

Рис. 2.1 – Динаміка частки оборотних активів у загальній структурі активів 2016–2018 рр.

Дослідження складу та структури оборотних коштів АТ СК «АХА Страхування» наведено в табл. 2.7:

Таблиця 2.7 – Склад та структура оборотних коштів АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Стаття	Показники, тис.грн			Структура,%		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
1.2 Оборотні активи, в т.ч.	1371349	1496166	1591151	100	100	100
1.2.1 виробничі запаси	378	370	383	0,03	0,02	0,02
1.2.2 векселі одержані	0	0	0	0,00	0,00	0,00
1.2.3 дебіторська заборгованість	233 254	263 183	259 877	17,01	17,59	16,33
1.2.4 поточні фінансові інвестиції	561 864	637 593	572 659	40,97	42,62	35,99
1.2.5 кошти та їх еквіваленти	485 990	526 289	677 111	35,44	35,18	42,55
1.2.6 інші оборотні кошти	0	0	0	0,00	0,00	0,00
1.2.7 частка перестраховиків	30 474	10 997	17 141	2,22	0,74	1,08

Можна побачити, що величина оборотних коштів СК «АХА Страхування» впродовж 2016-2018 рр. характеризується постійним зростанням.

В структурі оборотних коштів найбільшу частку займають поточні фінансові інвестиції та грошові кошти, які в впродовж аналізованого періоду збільшуються. Це пов'язано з інвестуванням страхової компанії в цінні папери інших компаній за для отримання більшого доходу у короткостроковій чи довгостроковій перспективі. Частка дебіторської заборгованості впродовж 2016-2017 рр. збільшилась і склала в структурі оборотних активів 17,59%. А вже в 2018 р. частка дебіторської заборгованості в структурі незначно зменшилась, і склала 16,33%.

Надалі проведемо аналіз пасиву балансу, визначимо джерела формування майна компанії (табл. 2.8):

Таблиця 2.8 – Джерела формування майна АТ СК «АХА Страхування»

Стаття	Показники			Абсолютний приріст, тис.грн	
	2016	2017	2018	2017-2016	2018-2017
2.1 Власний капітал	608 453	488 402	489 075	-120 051	673
2.2 Позиковий капітал, в т.ч.	763 186	1 223 242	1 357 354	460 056	134 112
2.2.1 забезпечення наступних витрат і платежів	657 684	1 012 909	1 096 434	355 225	83 525
2.2.2 довгострокові зобов'язання	105 502	210 333	260 920	104 831	50 587
2.2.5 поточні зобов'язання	52 561	63 200	67 742	10 639	4 542
2.3 Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0

Розмір власного капіталу у 2017 скоротився до 488 402 тис.грн. в порівнянні з 2016 роком – 608 453 тис.грн. Це несприятлива тенденція для страхової компанії, адже від цього залежить його кредитоспроможність та фінансова стійкість. Можна побачити, що найбільшу частку власного капіталу займає статутний капітал, розмір якого відповідає вимогам законодавства України «Про страхування», також треба зазначити, що частка статутного капіталу впродовж 2016-2018 рр. не змінилась.

Протягом досліджуваного періоду залучений капітал мав значну тенденцію до зростання за рахунок зростання забезпечень наступних витрат і платежів та поточних зобов'язань.

Щодо забезпечення наступних витрат і платежів, то протягом 2016-2018 рр. відбулося збільшення цільового фінансування та інших забезпечень. Довгострокові зобов'язання збільшились. Це може бути як позитивною, так і негативною тенденцією залежно від характеру обраної компанією стратегії розвитку. Менеджменту компанії з управління витратами необхідно звернути на це увагу.

Поточні зобов'язання протягом досліджуваного періоду мали тенденцію до зростання, за рахунок зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та відсутності короткострокових кредитів банків.

Аналіз структури джерел коштів, вкладених у майно АТ СК «АХА Страхування» наведено в таблиці 2.9:

Таблиця 2.9 – Структура джерел формування майна АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр., %

Показники	Показники, тис.грн		
	2016	2017	2018
2 Джерела майна	100,00	100,00	100,00
2.1 Власний капітал	42,46	27,29	25,30
2.2 Залучений капітал	57,54	72,71	74,70

Можна побачити, що основну частку майна компанії становить залучений капітал, який не є основною передумовою забезпечення фінансової надійності страховика. Спостерігається щорічне зниження частки власного капіталу з 42,46% у 2016, до 25,30% у 2018 р..

Відповідно частка залученого капіталу займає основну частку майна компанії. З кожним аналізованим роком залучений капітал збільшується.

Спостерігається зростання частки залученого капіталу АТ СК «АХА Страхування» - з 57,64% до 74,70%. Така тенденція зумовлена тим, що збільшилися частки страхових резервів та довгострокових забезпечень.

Слід, також зазначити, що страхові резерви складають найбільшу частку довгострокових зобов'язань.

Розглянемо структуру власного капіталу АТ СК «АХА Страхування» (таблиця 2.10):

Таблиця 2.10 – Структура власного капіталу АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Показники	Показники, тис.грн			Структура,%		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Статутний капітал	261975	261975	261975	43,06	53,64	53,57
Резервний капітал	3423	93423	118000	0,56	19,13	24,13
Нерозподілений прибуток	341 703	128279	108366	56,16	26,27	22,16
Інші резерви	1352	306	3804	0,22	0,06	0,78
Капітал у дооцінках	0	4419	-3070	0,00	0,90	-0,63
Усього	608453	488402	489075	100	100	100

Можна побачити, що величина власного капіталу впродовж 2016-2018 рр. зменшувалась, величина статутного капіталу залишалась незмінною (261 975 тис.грн.). Частка статутного капіталу у власному капіталі збільшилась за рахунок зменшення частки нерозподіленого прибутку.

Власний капітал характеризується простотою залучення, забезпеченням більш стабільного фінансового стану і зниженням ризику банкрутства. Необхідність у власному капіталі зумовлена вимогами самофінансування підприємств, оскільки він є основою їх самостійності та незалежності. Особливість власного капіталу полягає в тому, що він інвестується на довгостроковій основі і піддається найбільшому ризику. Чим вища його частка в загальній сумі капіталу і менша частка позикових коштів, тим вищий буфер, що захищає кредиторів від збитків, а отже, менший ризик втрат.

Оцінка змін, які відбулися в структурі джерел, може бути різною з позиції інвесторів і з позиції компанії. Для інвесторів ситуація більш надійна, якщо частина власного капіталу у клієнта більше 50%, що виключає високий фінансовий ризик. Компанії, як правило, зацікавлені у наявності залучених коштів. Отримавши позикові кошти під менший відсоток, ніж рентабельність компанії, можна розширити обсяги надання послуг, підвищити прибутковість власного капіталу [39].

Отже проаналізувавши майно та джерела його формування можна зробити висновки:

- структура активів балансу компанії свідчить про перевищення в активі частки оборотних активів над необоротними;
- основну частку джерел формування майна компанії становить залучений капітал, який має тенденцію до збільшення за рахунок збільшення поточних зобов'язань і забезпечення наступних витрат і платежів. З цього можна зробити висновок, що компанія для формування активів використовує значну частину залучених коштів.

Отже АТ СК «АХА Страхування» достатньо забезпечене майном, а джерелом покриття оборотних активів виступає залучений капітал.

Наступним етапом аналізу фінансового стану компанії є оцінка ліквідності. Ліквідність – здатність компанії перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань. Поняття «ліквідність» і «платоспроможність» взаємопов'язані. Від рівня ліквідності залежить платоспроможність.

До показників ліквідності страхових компаній належать [39]:

1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності характеризує швидкість погашення короткострокових зобов'язань високоліквідними активами. Оптимальне теоретичне значення показника – не менше 0,2:

$$КЛ_{\text{м}} = \frac{A_{\text{в}}}{З_{\text{к}}}, \quad (2.1)$$

де $A_{\text{в}}$ – високоліквідні активи, до яких належать грошові кошти, їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції;

$З_{\text{к}}$ – поточні (короткострокові) зобов'язання, що складаються з короткострокових кредитів та розрахунків із кредиторами.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена активами, що мають абсолютну ліквідність. Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства. Зростання даного показника є однозначно позитивною тенденцією. Не менше 20% поточних зобов'язань компанія повинна мати змогу погасити в будь – який момент у зв'язку із виникненням вимог страхувальників.

2. Коефіцієнт поточної ліквідності характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань у встановлений термін. Оптимальне теоретичне значення показника – не менше 0,5:

$$КЛ_{\text{п}} = \frac{A_{\text{л}}}{З_{\text{к}}}, \quad (2.2)$$

де $A_{\text{л}}$ – ліквідні активи, що складаються з високоліквідних активів, дебіторської заборгованості, отриманих векселів;

3. Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує, наскільки обсяг короткострокових зобов'язань і розрахунків можна погасити за рахунок усіх ліквідних активів:

$$КЛ_3 = \frac{A_0}{З_к}, \quad (2.3)$$

де A_0 – обігові активи.

Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності) полягає в тому, що компанія погашає поточні зобов'язання за рахунок поточних активів. Він дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів компанії припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Оскільки поточні активи перевищують поточні зобов'язання, то компанію можна розглядати як успішно функціонуючу. Оптимальне теоретичне значення показника – не менше 2,0.

Таблиця 2.11 – Показники ліквідності АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Назва показника	Період			Рекомендоване значення
	2016	2017	2018	
1. коефіцієнт покриття	22,39	19,23	18,44	> 2
2. коефіцієнт абсолютної ліквідності	17,11	14,96	14,48	> 0,2
3. коефіцієнт швидкої ліквідності	20,91	18,35	17,50	> 1

Для того, щоб якомога точніше підтвердити результати дослідження ліквідності, побудуємо відповідний графік (рис.2.2).

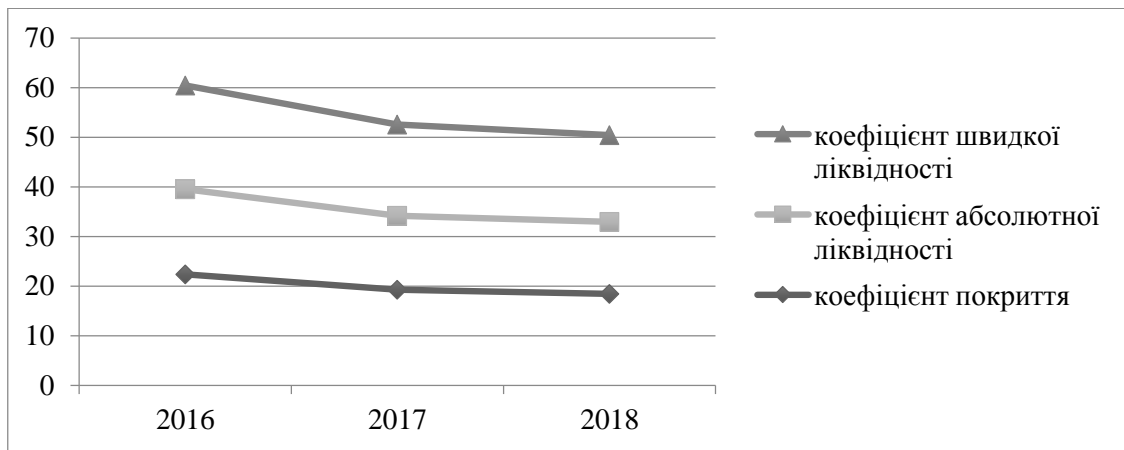

Рис. 2.2 – Динаміка показників ліквідності АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 рр.

Завищені показники ліквідності нормальне явище для страхових компаній. Адже страхових організаціям за специфікою їх діяльності необхідно мати великі страхові резерви для страхових виплат у разі їх настання. Тому такі показники ліквідності АТ СК «АХА Страхування» дозволяють компанії швидко виконувати свої обов'язки за договорами страхування.

Період 2016-2018 рр. характеризується незначним зменшенням показників ліквідності АТ СК «АХА Страхування», що пов'язане із збільшенням поточних зобов'язань. При цьому значення коефіцієнтів є достатніми та відповідними встановленим нормативним даним.

Наступним етапом аналізу фінансового стану компанії є оцінка фінансової стійкості. Фінансова стійкість страхової організації - це характеристика стабільності фінансового стану страховика. Стабільність фінансового стану страхової організації - це, перш за все платоспроможність конкретного страховика, яка складається з безлічі факторів і показників. Під показниками розуміються критерії, що дозволяють судити про результати діяльності страховика, під факторами розуміються причини, що впливають на отримання цих результатів.

Проаналізуємо наступні коефіцієнти.

1. Фінансову стійкість страхової компанії можна визначити через коефіцієнт фінансового потенціалу $K_{\text{фп}}$, що обчислюється як відношення сум власного капіталу і страхових резервів до обсягу нетто-премії.

$$K_{\text{фп}} = \frac{\text{ВК} + \text{СР}}{\text{ОНП}}, \quad (2.4)$$

де ВК – власний капітал страхової компанії;

СР – страхові резерви страховика;

ОНП – обсяг нетто-премії.

2. Показник оцінки достатності страхових резервів. Оскільки страхові премії сплачуються в попередньому порядку і страховик повинен мати певні кошти для того, щоб бути в змозі в майбутньому виконати свої зобов'язання, йому необхідно зберегти частину страхової премії (нетто-частина), призначену на страхові виплати. Отже, страховик повинен зарезервувати нетто-премії, тобто сформувати страхові резерви за укладеними договорами страхування. Звідси, страхові резерви - це оцінка зобов'язань страховика, виражена в грошовій формі, щодо забезпечення майбутніх страхових виплат. Наявність страхових резервів в запропонованому розмірі служить гарантією платоспроможності страховика і фінансової стійкості проведених страхових операцій. Оцінку достатності страхових резервів можна провести за видами страхування життя або іншим видам страхування ніж страхування життя, через однойменний коефіцієнт:

$$K_{\text{дср}} = \frac{\text{СРВС}}{\text{ОНП}} \times 100\%, \quad (2.5)$$

де СРВС – страхові резерви за видами страхування.

Відношення суми страхових резервів до нетто-премії за видами страхування має бути не менше 100%.

3. Коефіцієнт термінової ліквідності $K_{\text{тл}}$, рівний відношенню суми готівкових коштів і високоліквідних активів до суми страхових резервів:

$$K_{\text{ТЛ}} = \frac{\text{ГК} + \text{КФВ}}{\text{СР}}, \quad (2.6)$$

де ГК – грошові кошти;

КФВ – короткострокові фінансові вклади.

Він повинен бути не менше одиниці, інакше страховику буде важко виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками.

4. Коефіцієнт залежності від перестраховування $K_{\text{зпс}}$. Розраховується як відношення страхових внесків, переданих у перестраховування, до загального обсягу страхових внесків, значення якого рекомендується в діапазоні від 5% до 50%.

$$K_{\text{зпс}} = \frac{\text{СПП}}{\text{СП}} \times 100; \quad (2.7)$$

де СПП – сума премій переданих перестраховикам;

СП – сума премій усього.

Вплив ступеня перестраховиків на фінансовий стан страхової організації визначається тим, що незалежно від передачі ризиків у перестраховування первинний страховик (перестраховальник) повністю несе відповідальність перед клієнтами за укладеними ним договорами страхування.

5. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами — показник, який характеризує рівень забезпеченості підприємства власними джерелами формування оборотних активів, тобто показує, скільки власних джерел формування оборотних активів підприємства припадає на одиницю цих активів.

6. Коефіцієнт автономії – показник, який характеризує частку власних активів у загальній сумі всіх активів підприємства, використаних ним для здійснення статутної діяльності.

7. Коефіцієнт фінансової стабільності – показник, який характеризується відношенням власних і позикових коштів підприємства, тобто він показує,

скільки позикових коштів залучило підприємство в розрахунку на 1 грн, вкладених в активи власних коштів.

8. Показник фінансової стабільності – індикатор фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків.

9. Коефіцієнт маневреності капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Таким чином, значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів [43].

За даними таблиці 2.12 проаналізуємо показники фінансової стійкості компанії АТ СК «АХА Страхування».

Таблиця 2.12 – Показники фінансової стійкості АТ СК «АХА Страхування» за 2016–2018 рр.

Назва показника	Період			Рекомендоване значення
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт фінансового потенціалу	1,10	1,34	1,06	> 2
Коефіцієнт достатності страхових резервів	52,90	79,67	63,72	> 100
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,37	0,95	0,92	> 1
Коефіцієнт залежності від перестрашування	3,40	3,72	4,70	>5до 50
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,39	0,13	0,09	> 0,1
Коефіцієнт автономії	0,41	0,27	0,25	> 0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,80	0,40	0,36	> 1
Показник фінансової стабільності	0,74	0,36	0,34	зменшення
Маневреність капіталу	2,15	2,90	3,07	Незначне збільшення

Результат розрахунків відносних показників фінансової стійкості дозволяє зробити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансового потенціалу не досягає нормативу і має тенденцію зниження. Це каже про зниження фінансового потенціалу, на що страховій організації слід звернути увагу, незважаючи на те, що на даний момент вартість власного капіталу і страхових резервів перевищує обсяг нетто-премії.

Показник оцінки достатності страхових резервів також не досягає нормативу хоча і значно зріс у 2017 р. і склав 79,67%, спостерігається тенденція зниження. Страховик повинен зарезервувати нетто-премії, тобто сформувати страхові резерви за укладеними договорами страхування. Величина коефіцієнта говорить про те, що страхові резерви забезпечують тільки 63,72% нетто-премії у 2018 р..

Коефіцієнт термінової ліквідності нижче одиниці отже, даний страховик не може своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, також спостерігається динаміка його зниження.

Коефіцієнт залежності від перестраховання не знаходиться в межах нормативу. Це означає, що в АТ СК «АХА Страхування» низький рівень перестраховання і гарантія фінансової стійкості страховика не дотримується.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами АТ СК «АХА Страхування» постійно зменшувався на протязі 2016-2018 рр. Але у 2016 та 2017 коефіцієнт відповідає рекомендованим значенням. Вже у 2018 показник дорівнює 0,09, що менше за рекомендоване значення. Коефіцієнт частки власних активів у загальній сумі всіх активів не відповідає рекомендованому значенню і має тенденцію до зниження впродовж 2016–2018 рр. Це також є негативним явищем у фінансовій стійкості страхової компанії.

Коефіцієнт фінансової стабільності також не відповідає нормативному значенню і знижується щорічно.

Рівень показників, що характеризують фінансову стійкість і структуру капіталу, свідчать про те, у АТ СК «АХА Страхування» переважають залучені кошти, що дає можливість зробити висновок, що вищевказаний досягнутий рівень показників забезпечував і забезпечує низьку платоспроможність

страхової організації, але незважаючи на ці показники, компанія має низьку ймовірність можливого банкрутства, через її специфіку діяльності.

Менеджменту страхової організації необхідно вжити певні заходи з управління доходами та витратами для виправлення ситуації.

Показники рентабельності страхової організації характеризують ефективність страхової діяльності. Визначаються такі показники:

- рентабельність страхових операцій у цілому :

-

$$R_0 = \frac{\Pi_{co}}{V} \times 100\%, \quad (2.8)$$

де Π_{co} – прибуток від страхових операцій,

V – сума страхових внесків.

- рівень виплат:

$$R_B = \frac{S_B}{V} \times 100\%, \quad (2.9)$$

де S_B - сума страхових виплат.

- рентабельність активів:

$$R_0 = \frac{\text{ЧП}}{A_{cp}} \times 100\%, \quad (2.10)$$

де ЧП – чистий прибуток;

A_{cp} – середньорічна вартість активів.

Використаємо дані фінансової звітності АТ СК «АХА Страхування» (ДОДАТОК Б) та проаналізуємо показники рентабельності.

Рівень показників рентабельності низький. АТ СК «АХА Страхування» на 1 грн. активів отримує в 2016 р. 0,05 грн. прибутку. Кожна гривня витрачена на страхову діяльність приносить 0,23 грн. доходу, що каже нам про неефективне використання власних ресурсів і помилки менеджменту компанії.

Таблиця 2.13 – Аналіз показників рентабельності АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Назва показника	Період		
	2016	2017	2018
рентабельність страхових операцій	0,23	0,15	0,22
рівень виплат	0,22	0,27	0,24
рентабельність активів	0,05	-0,08	0,04

Можна побачити, що показник рентабельності страхових операцій знизився у 2017 р., але вже в 2018 відновився до позначки 2016 р. – 0,22 і 0,23 відповідно. Також потрібно відмітити, що рівень виплат у 2017 р. зріс через зростання величини виплат страхових відшкодувань.

2.3 Аналіз динаміки доходів та витрат АТ СК «АХА Страхування»

У ході своєї діяльності страхова організація формує доходи від страхових операцій, інвестиційної діяльності та від інших операцій.

Для ефективного управління доходів та витрат страховика необхідно здійснити аналіз саме доходів та витрат страхової організації, побачити як вони змінювались і як на них можна вплинути задля стратегічного розвитку АТ СК «АХА Страхування».

Проаналізуємо окремо доходи та витрати страхової організації АТ СК «АХА Страхування» (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Динаміка доходів АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %
				2018-2017	2018/2017
Дохід від реалізації послуг з видів страхування	1245712	1271695	1726467	454772	26,34
Інші операційні доходи	155017	126738	162713	35975	22,11
Фінансові доходи	53122	64511	73065	8554	11,71
Інші доходи	262569	26778	133102	106324	79,88
Разом	1716420	1489722	2095347	605625	28,90

Щорічно дохід від реалізації послуг з видів страхування зростав та у 2018 р. склав 1 726 467 тис.грн. Але в структурі доходів частка доходу від реалізації послуг у 2018 р. знизилась в порівнянні з 2017 роком на 2,97% (див. табл. 2.15).

Також тенденцію до зростання має показник інших операційних доходів за аналізований період 2016-2018 рр. Темп приросту за період 2017-2018 рр. склав 22,11%. Фінансові доходи поступово збільшувались з кожним роком, що є позитивною тенденцією для страхової організації.

Єдиним показником який зменшився за аналізовані роки став показник інші доходи. У 2016 р. даний показник дорівнював 262 569 тис.грн, в 2017 значно зменшився і становив – 26778 тис.грн, 2018 – поступово зростав і склав 133 102 тис.грн. Загальний дохід за аналізований період також зріс, хоча в 2017 р. ми бачимо падіння валових доходів, що свідчить про помилки менеджменту в управлінні доходами АТ СК «АХА Страхування». Менеджменту страхової організації необхідно вжити певні заходи з управління доходами для виправлення ситуації. Для того щоб, повністю бачити картину динаміки доходів необхідно побудувати графік, який наочно продемонструє всі вищеперелічені факти.

Але для повного відображення ситуації, потрібно проаналізувати структуру доходів страховика (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15 – Структура доходів АТ СК «АХА Страхування» за період 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Абсолютне відхилення, п.п. 2018-2017
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Тис.грн	%	
Дохід від реалізації послуг з видів страхування	1245712	72,58	1271695	85,36	1726467	82,40	-2,97
Інші операційні доходи	155017	9,03	126738	8,51	162713	7,77	-0,74
Фінансові доходи	53122	3,09	64511	4,33	73065	3,49	-0,84
Інші доходи	262569	15,30	26778	1,80	133102	6,35	4,55
Разом	1716420	100	1489722	100	2095347	100	0

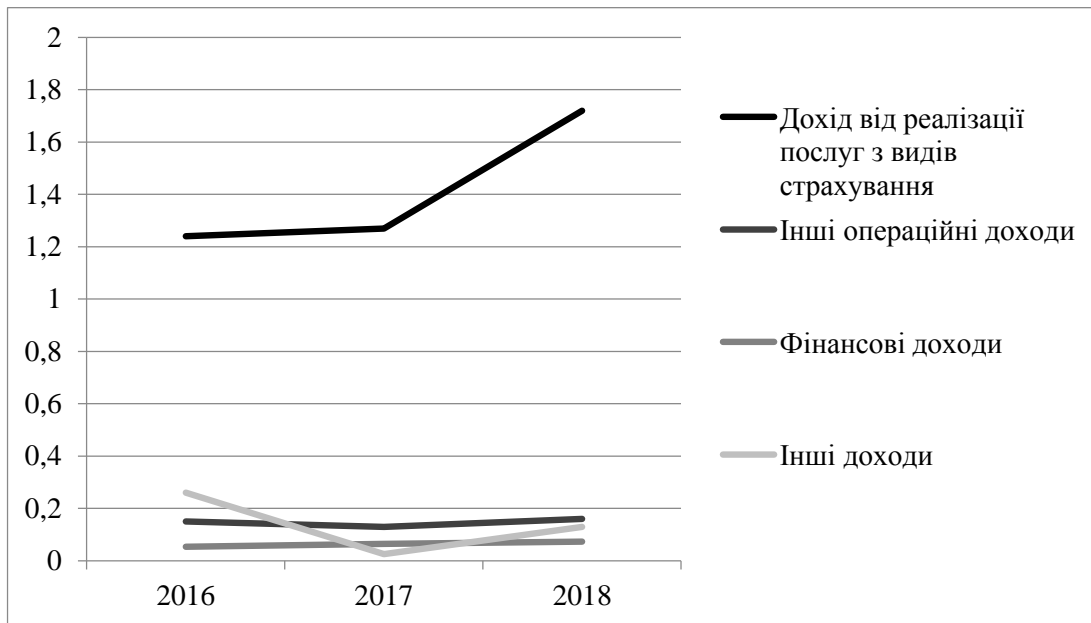

Рис. 2.3 – Зміна доходів АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 рр.

Проаналізувавши доходи АТ СК «АХА Страхування» можна побачити, що структурна частка доходу від реалізації послуг страхування з 2016 по 2018 зростає. Але вже в 2018 р. зменшилась на 2,97%.

Також треба відмітити, що інші операційні доходи у частці структури зменшились у 2018 р., за рахунок збільшення інших доходів на 4,55%.

Незважаючи на зростання фінансових доходів, їх частка у структурі скоротилася до 3,49% у 2018 р. – тобто на 0,84% в порівнянні з 2017 роком.

Найбільшу частку в структурі доходів займає показник дохід від реалізації послуг, найменшу - фінансові доходи. (рис. 2.4) Це свідчить про те що, АТ СК «АХА Страхування» незначно інвестує у цінні папери і не використовує весь можливий потенціал для підвищення доходу і прибутку.

Отже, менеджменту з управління доходами та витратами необхідно зробити акцент на стратегічні цілі компанії і рухатись у цьому напрямку.

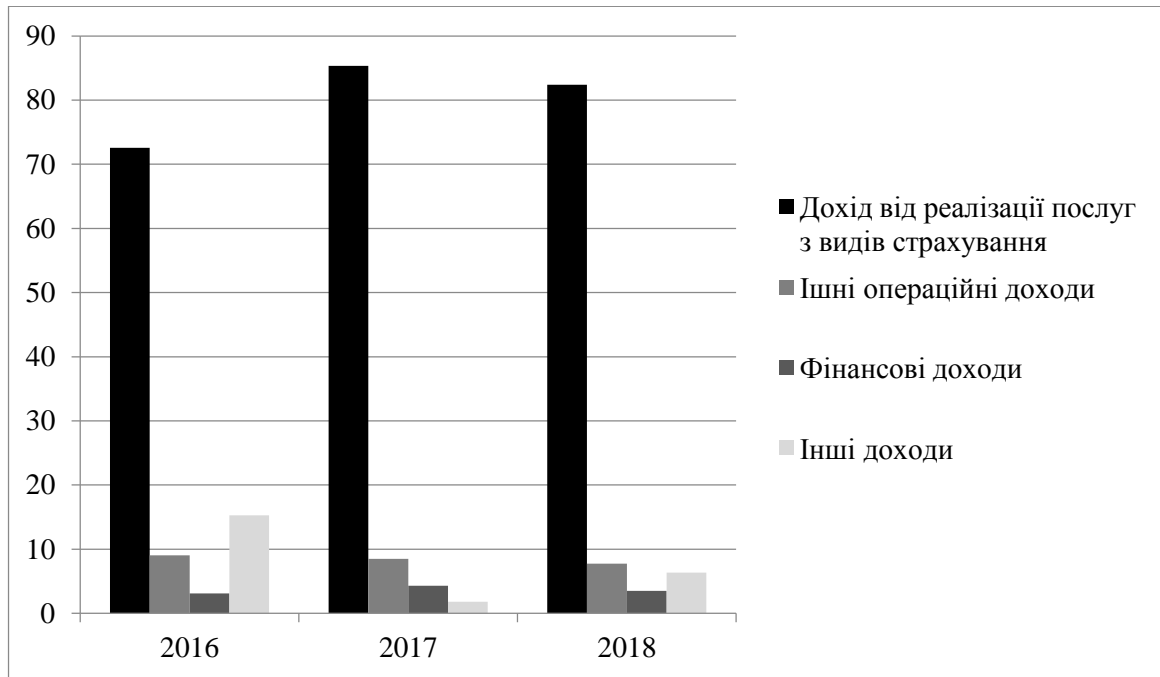

Рис. 2.4 – Структура доходів СК «АХА Страхування»

Для того щоб ефективно управляти витратами, необхідно розглянути витрати АТ СК «АХА Страхування» у динаміці за 2016–2018 рр. (таблиця 2.16).

Таблиця 2.16 – Динаміка витрат АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %
				2018-2017	2018/2017
Страхові виплати	596456	814591	882068	67477	7,65
Операційні витрати	41481	35425	63976	28551	44,63
Аквізиційні витрати	668211	668680	870135	201455	23,15
Інші витрати	235030	18320	138558	120238	86,78
Разом	1541178	1537016	1954737	417721	21,37

Страхові виплати у 2017 та 2018 рр. значно вирісли у порівнянні з 2016 р. Це пов'язано з розширенням портфеля страхових послуг та залученням нових клієнтів. Операційні витрати у 2017 р. зменшуються в порівнянні з 2016, а в 2018 зростають і становлять 63976 тис.грн.

Як і доходи, витрати страховика мають тенденцію до зростання. Загальні витрати у 2018 р. становлять – 1954737 тис.грн, що на 417721 тис. грн. більше ніж у попередньому 2017 р. – 1535016 тис. грн.

Побачимо як змінювались витрати АТ СК «АХА Страхування» в динаміці за допомогою графіка.

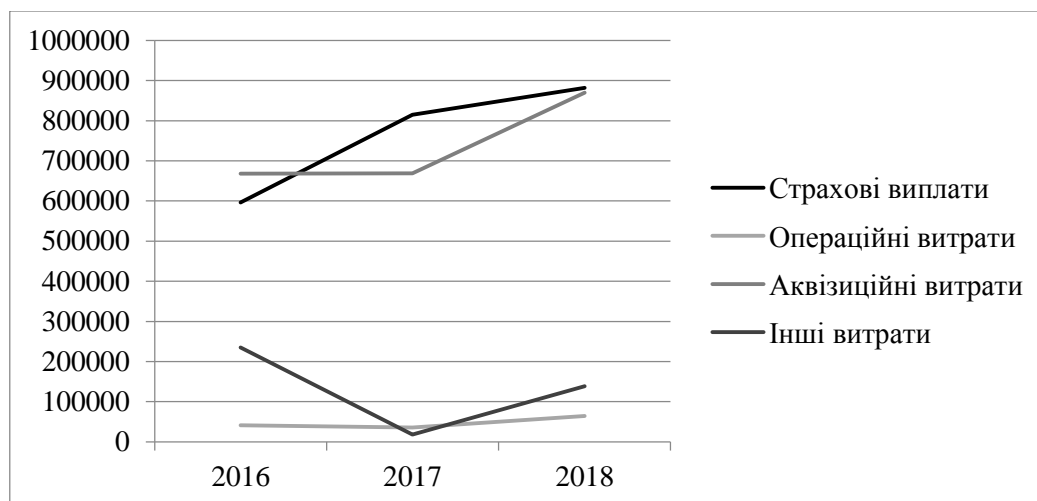

Рис. 2.5 – Зміна витрат АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Найбільший темп приросту у 2018 р. в порівнянні з 2017 роком має показник інші витрати.

Проаналізуємо динаміку витрат, визначимо структуру витрат та структурні зміни (таблиця 2.17).

Всі статті витрат страховика з кожним аналізованим роком збільшувалися. Страхові виплати у 2017 р. були завищеними, адже нормальне значення страхових виплат знаходиться на рівні 20-50%. Вже у 2018 рівні даний показник був у нормі, так як зменшився на 7,87%.

Таблиця 2.17 – Структура витрат АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Абсолютне відхилення, п.п. 2018-2017
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Тис.грн	%	
Страхові виплати	600 000	30.7	820 000	53.4	880 000	45.2	280 000
Операційні витрати	650 000	33.2	680 000	44.3	880 000	45.2	230 000
Аквізиційні витрати	250 000	12.8	200 000	13.0	150 000	7.7	-100 000
Інші витрати	50 000	2.6	20 000	1.3	100 000	5.1	80 000
Всього	1 950 000	100.0	1 530 000	100.0	1 950 000	100.0	420 000

Страхові виплати	596456	38,70	814591	53,00	882068	45,12	-7,87
Операційні витрати	41481	2,69	35425	2,30	63976	3,27	0,97
Аквізиційні витрати	668211	43,36	668680	43,51	870135	44,51	1,01
Інші витрати	235030	15,25	18320	1,19	138558	7,09	5,90
Разом		100	1489722	100	2095347	100	0

Найбільші коливання у структурі витрат були в показника інші витрати у 2017 р., він становив – 1,19%, хоча у 2016 р. дорівнював – 15,25%. Подивимось як змінювалась структура витрат на графіку.

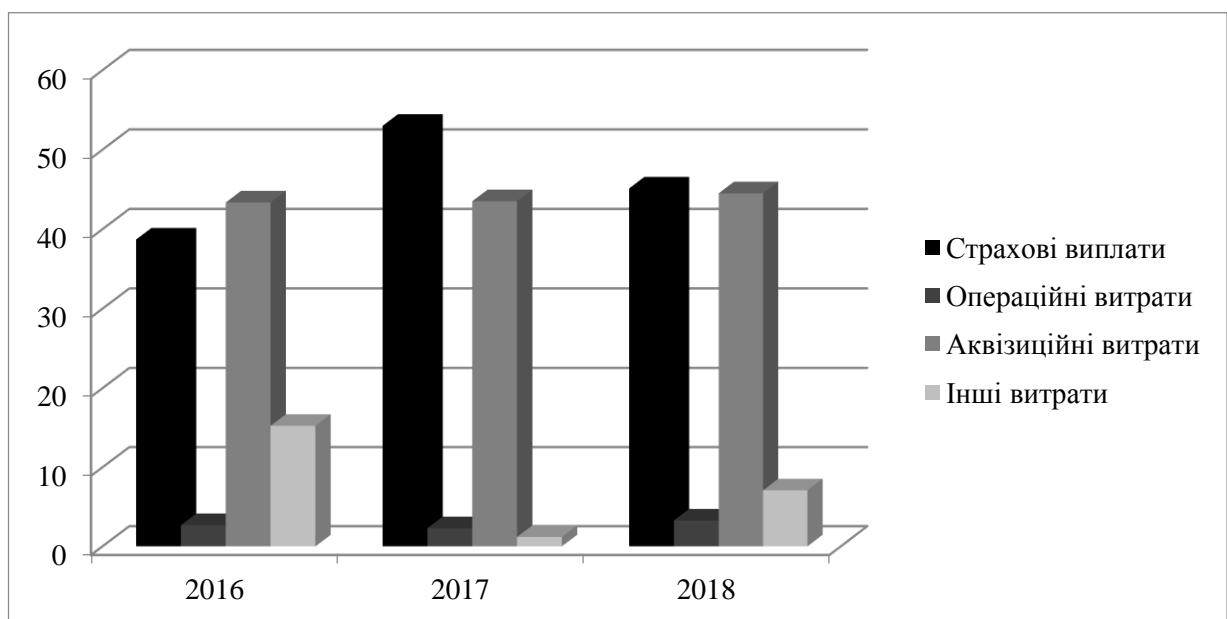

Рис. 2.6 – Зміни в структурі витрат АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018рр.

Аквізиційні витрати знаходяться майже на одному рівні з страховими виплатами. Це свідчить про те, що структура витрат більш сбалансована ніж структура доходів. Доходи від страхових платежів мають велику і основну частку структури.

Також необхідно проаналізувати елементи операційних витрат, для того щоб оцінити ефективність управління витратами АТ СК «АХА Страхування».

Проведемо аналіз абсолютного відхилення та темпу приросту за 2016-2018 рр. у табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Динаміка елементів операційних витрат АТ СК «АХА Страхування» за 2016–2018 рр.

Назва статті	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %
				2018-2017	2018/2017
Матеріальні затрати	7741	10030	8542	-1488	-14,84
Витрати на оплату праці	180060	203798	259224	55426	27,20
Відрахування на соціальні заходи	26465	29990	34745	4755	15,86
Амортизація	8777	16222	16246	24	0,15
Інші операційні витрати	1193253	1394971	1571171	176200	12,63
Разом	1416296	1655011	1889928	234917	14,19

Постійну тенденцію до зростання мають всі аналізовані показники, крім показника матеріальні затрати. Зростання витрат на оплату праці обумовлено розширенням штату працівників у 2016-2018 рр.та підвищенням рівня мінімальної заробітної плати. Витрати за заробітню плату працівникам страхової організації у 2018 р. зросли на 55426 тис.грн. порівняно з 2017 роком, темп приросту склав – 27,20%. Витрати на амортизацію збільшились майже вдвічі у 2017 р. – 16222 тис.грн. та продовжили незначно зростати у 2018 р., в порівнянні з 2016 роком – 8777 тис.грн.

Відрахування на соціальні заходи також зростали з кожним аналізованим роком, і це єдиний показник зростання якого має позитивний ефект. Адже виділяючи кошти на соціальні заходи АТ СК «АХА Страхування» не тільки покращує свій діловий імідж на ринку, але й робить корисні вчинки.

Інші операційні витрати з кожним аналізованим роком 2016-2018 зростали на 12,63%. Наочно подивимось як зростали вищенаведені показники.

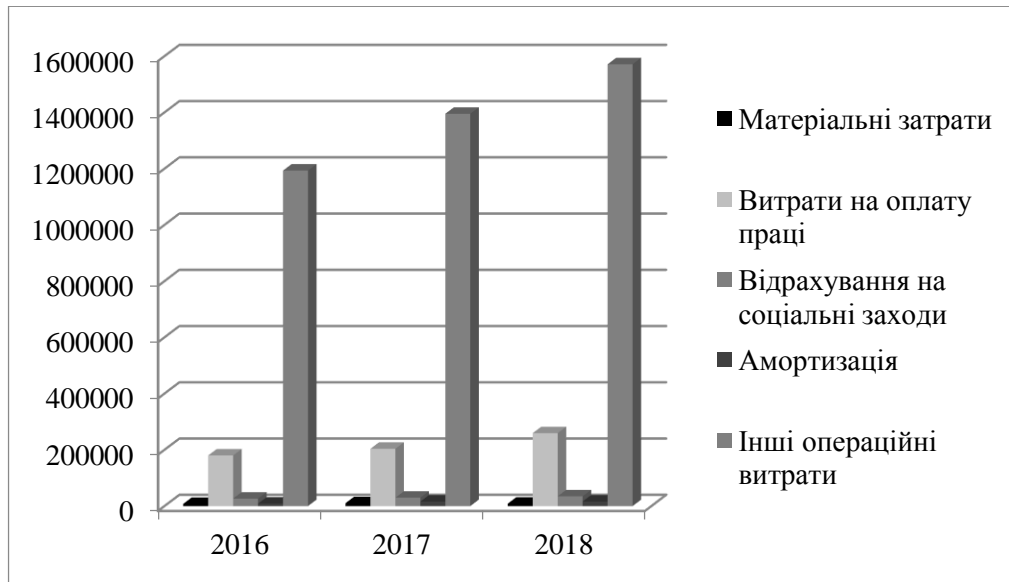

Рисунок 2.7 – Коливання операційних витрат АТ СК «АХА Страхування» у 2016–2018 рр.

Проаналізуємо динаміку елементів операційних витрат, визначимо їх структуру та відхилення у табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Структура операційних витрат АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Абсолютне відхилення, п.п. 2018-2017
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Тис.грн	%	
Матеріальні затрати	7741	0,55	10030	0,61	8542	0,45	-0,15
Витрати на оплату праці	180060	12,71	203798	12,31	259224	13,72	1,40
Соціальні відрахування	26465	1,87	29990	1,81	34745	1,84	0,03
Амортизація	8777	0,62	16222	0,98	16246	0,86	-0,12
Інші операційні витрати	1193253	84,25	1394971	84,29	1571171	83,13	-1,15
Разом	1416296	100	1655011	100	1889928	100	0

Найбільшу частку у структурі елементів операційних витрат займають інші операційні витрати – 84%.(рис. 2.7) Другим показником за часткою у структурі є витрати на оплату праці – 12,5%. За аналізований період даний показник майже не змінювався.

Для більш детальної оцінки доходів і витрат, необхідно розглянути саме страховий портфель АТ СК «АХА Страхування». Адже розглянувши портфель страхових послуг повністю буде розкрита структура доходів і витрат. Побачимо з чого складаються саме доходи від надання страхових послуг, операційні витрати і аквізиційні.

На сьогодні АТ СК «АХА Страхування» – одна з найбільших компаній, що працює на страховому ринку України з надання страхового захисту майнових інтересів громадян і юридичних осіб, а також здійснює фінансову діяльність з метою одержання прибутку в інтересах акціонерів, що забезпечує її працівникам умови для творчої перспективної роботи, ріст їхнього професіоналізму і добробуту. АТ СК «АХА Страхування» у рейтингу серед провідних страхових компаній України за активами посідає 3 місце за версією журналу «Insurance TOP», за обсягами виплат у разі настання страхових випадків та страховими резервами – 1 місце.

Діяльність страхової компанії принципово відрізняється від інших видів підприємництва та відповідно фінансові ресурси страховиків мають більш складну організацію. Нами розглянуто основні економічні показники діяльності АТ СК «АХА Страхування» за 2016-2018 роки.

Аналіз страхового портфеля, як було зазначено вище проводиться в динаміці, його основними показниками є величина страхового портфеля і структура. Але страховий портфель можна аналізувати з позицій кількісних характеристик – за обсягами зібраних страхових премій та обсягами здійснених страхових виплат, а також з якісної сторони – визначаючи рівень виплат. Тож саме такі підходи були застосовані при проведенні аналізу страхового портфеля АТ СК «АХА Страхування» за період 2016-2018 рр.

Проведемо аналіз основних потоків доходів та витрат страхової організації АТ СК «АХА Страхування» за найбільш поширеними видами (продуктами) страхування на сучасному страховому ринку України.

В таблиці 2.20 розглянемо основні потоки страхових платежів за видами страхування СК «АХА Страхування» [23].

Таблиця 2.20 – Основні потоки страхових платежів за видами страхування СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр., тис.грн

Показники за видами страхування	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %
				2018-2017рр.	2018/2017рр.
Страхування КАСКО автотранспортних засобів	858086	1006865	1130992	124127	10,97
Обов'язкове страхування ЦПВ	139133	143186	140405	-2781	-1,98
Добровільне медичне страхування	181798	205470	224674	19204	8,54
Страхування від нещасних випадків	3577	3659	4360	701	16,07
Страхування майна	139232	219771	263985	44214	16,74
Страхування туристів	21280	27097	42357	15260	36,02
Страхування вантажів та багажу	16131	14831	11622	-3209	-27,61
Добровільне страхування відповідальності власників авто	18472	19504	23813	4309	18,09
Агро страхування	4663	8557	15897	7340	46,17
Разом доходів	1382372	1648940	1858105	209165	11,25

За даними таблиці 2.20 можна зробити висновок, що у 2018 р. порівняно з 2017 роком збільшилися страхові платежі за такими видами страхування:

- агро страхування – на 46,17%;
- страхування туристів – на 36%;
- страхування майна – на 16,75%;
- страхування від нещасних випадків – на 16%;
- страхування КАСКО автотранспортних засобів – на 10%;
- добровільне медичне страхування – на 8%.

А ось страхові платежі страхування вантажів та багажу зменшилися на 27,61%, але це не вплинуло на загальний показник, який збільшився на 209 165 тис.грн (11,25%) (рис. 2.8).

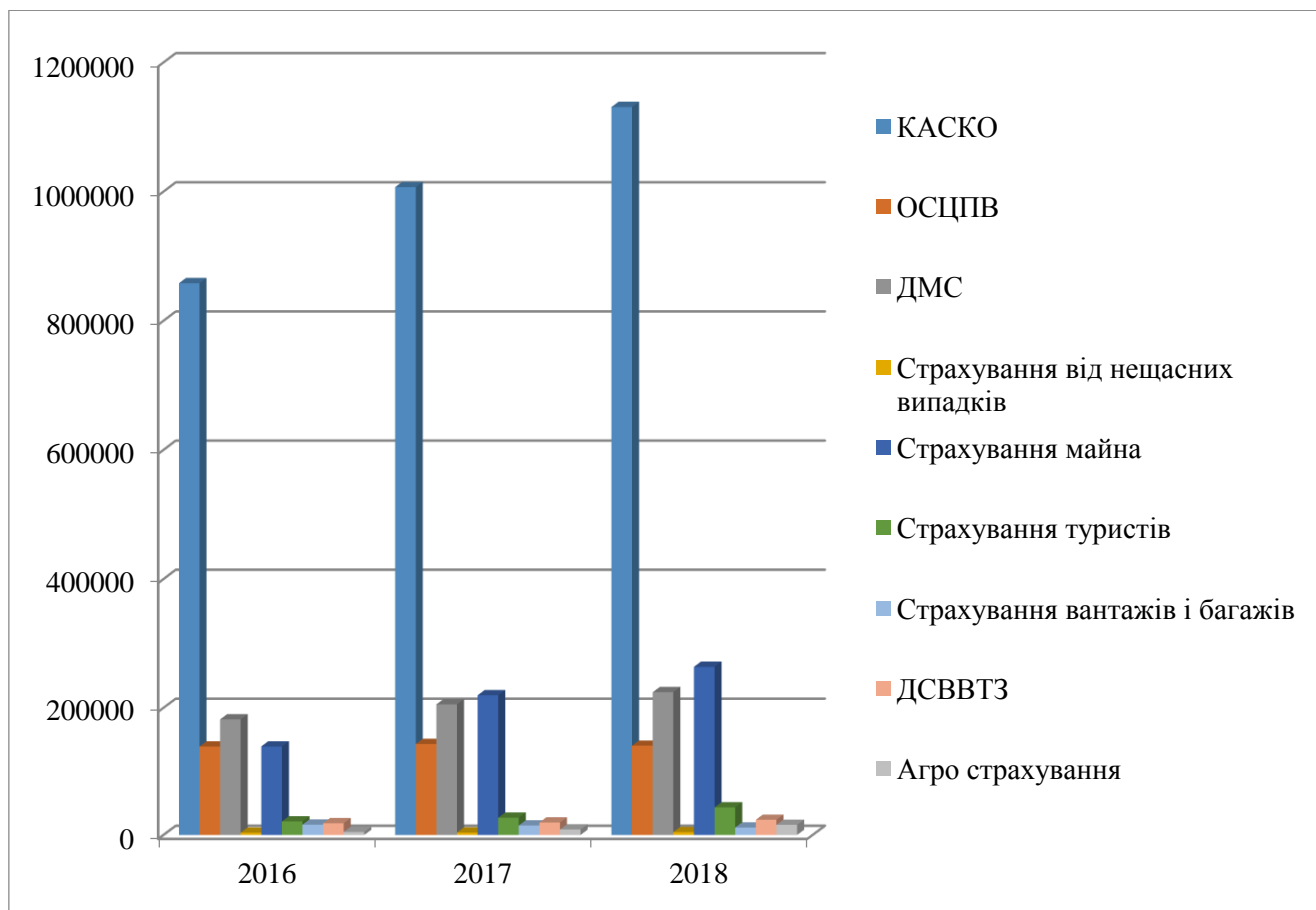

Рисунок 2.8 – Коливання надходжень за видами страхування в АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

На рис. 2.8 ми бачимо, що найбільшу та основну частку доходу за страховим портфелем страхової організації АТ СК «АХА Страхування» приносить КАСКО. Другим по величині зібраних платежів є страхування майна, третім – добровільне медичне страхування.

Найменшим попитом у аналізовані роки 2016-2018 користувались такі види як: страхування від нещасних випадків та агро страхування. Останній є відносно новим видом у портфелі данної страхової організації і як бачимо поступово зростає з кожним роком, це є гарною тенденцією.

Далі здійснимо аналіз страхових виплат за аналогічний період 2016-2018 рр. у таблиці 2.21.

Таблиця 2.21 – Основні потоки страхових виплат за видами страхування
АТ СК «АХА Страхування», 2016–2018 рр., тис. грн

Показники за видами страхування	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %
				2018-2017рр.	2018/2017рр.
Страхування КАСКО автотранспортних засобів	407866	505248	521068	15820	3,04
Обов'язкове страхування ЦПВ	71945	101024	95421	-5603	-5,87
Добровільне медичне страхування	89305	132481	154280	21799	14,13
Страхування від нещасних випадків	453	557	837	280	33,45
Страхування майна	10473	54297	91669	37372	40,77
Страхування туристів	9025	12485	13834	1349	9,75
Страхування вантажів та багажу	2610	3365	1156	-2209	-191,09
Добровільне страхування відповідальності власників авто	6057	5623	3893	-1730	-44,44
Агро страхування	496	679	1669	990	59,32
Разом доходів	598230	815759	883827	68068	7,70

Аналіз динаміки страхових виплат показує, що у 2018 р. в порівнянні з попереднім збільшилися страхові виплати за такими видами: агро страхування – на 59,32; страхування майна – на 40,77%, страхування від нещасних випадків – на 33,45%; добровільне медичне страхування – на 14,13; КАСКО – 3,04%; страхування туристів – 9,75%. Зменшилися страхові виплати на ОСЦПВ – на 5,87%, на добровільне страхування відповідальності власників транспорту – на 44,44%, а також на страхування вантажів та багажу – на 191,09%. У загальному обсязі страхові виплати збільшилися на 68068 тис.грн (7,70%).

Проаналізувавши основні потоки страхових платежів та страхових виплат, розрахуємо рівень виплат за кожним видом страхування в АТ СК «АХА Страхування». Розрахунки представлені в таблиці 2.22, розраховано за формулою 2.10.

Таблиця 2.22 – Рівень виплат за видами страхування в АТ СК «АХА Страхування», 2016–2018 рр.,%

Показники за видами страхування	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн
				2018-2017рр.
Страхування КАСКО автотранспортних засобів	47,5	50,18	47,88	-2,3
Обов'язкове страхування ЦПВ	51,7	70,55	72,95	2,4
Добровільне медичне страхування	49,1	64,48	68,07	3,59
Страхування від нещасних випадків	12,7	15,22	21,08	5,86
Страхування майна	7,5	24,71	36,27	11,56
Страхування туристів	42,4	46,08	27,67	-18,41
Страхування вантажів та багажу	16,2	22,72	12,48	-10,24
Добровільне страхування відповідальності власників авто	32,8	28,83	18,53	-10,3
Агро страхування	10,6	7,94	5,61	-2,33

Слід зазначити, що рівень виплат в АТ СК «АХА Страхування» в 2016 - 2018 рр. є завищеним для виду ОСЦПВ. Адже оптимальним рівень виплат вважається в інтервалі 20-50%. В 2017-2018 рр. ситуація ще більш ускладнилась, адже завищеним видом стало також добровільне медичне страхування. На рисунку 2.9 це наочно продемонстровано.

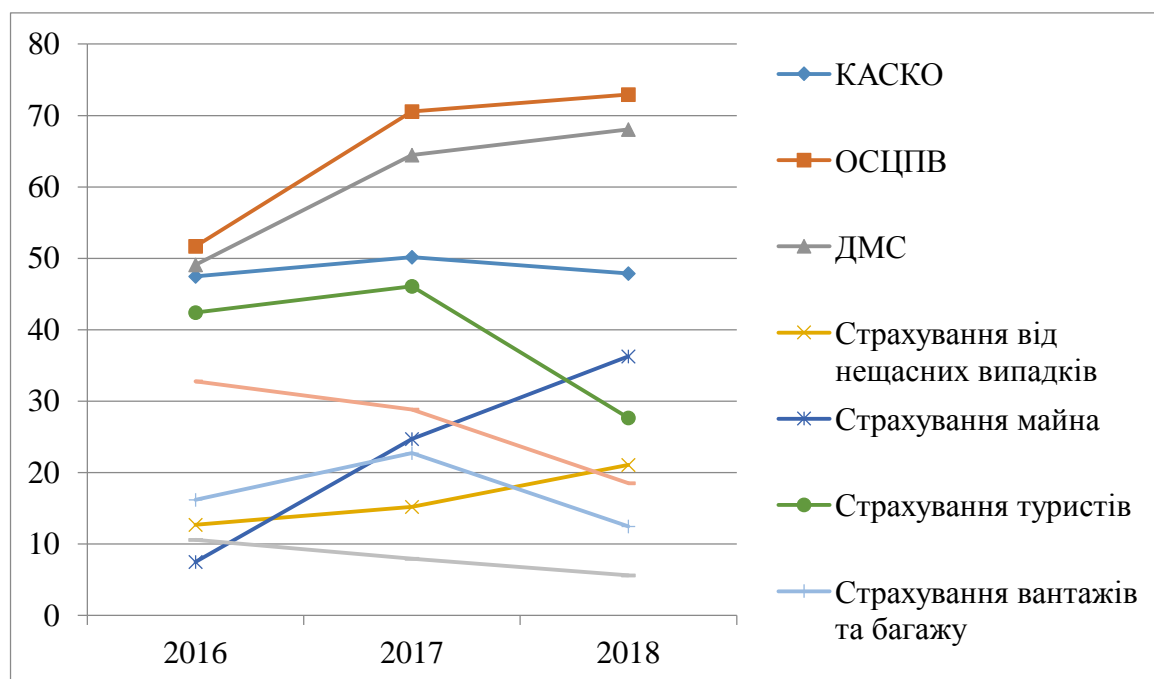

Рисунок 2.9 – Динаміка страхових виплат за видами страхування АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Виплати за найдохіднішими видами страхування є завищеними, та схильні до зростання. Це є негативним фактором у подальшому формуванні прибутку страхової організації. Всі вищенаведені доходи та витрати страхової організації АТ СК «АХА Страхування» безпосередньо впливають на формування чистого прибутку компанії, за для якого і здійснюється робота кожного суб'єкта господарювання. Здійснивши аналіз доходів і витрат, необхідно поглянути на кінцевий фінансовий результат страхової організації, прибуток чи збиток.

Проаналізуємо чистий фінансовий результат АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр. в таблиці 2.23.

Таблиця 2.23 - Динаміка чистого фінансового результату АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення, тис.грн	Абсолютне відхилення, тис.грн	Темп приросту, %	Темп приросту, %
				2017-2016	2018-2017	2017/2016	2018/2017
Прибуток	66096	(127593)	69887	-193689	197480	-293,04	154,77

У 2017 р. страхова організація АТ СК «АХА Страхування» отримала в чистому фінансовому результаті збиток. Вищезазначений аналіз доходів і витрат це також демонструє, адже у 2017 р. страхові виплати були завищені, а також інші витрати значно збільшились, проте дохід від реалізації страхових послуг залишався майже на рівні 2016 р., коли страхова організація за підсумками р. отримала чистий прибуток – 66096 тис.грн. Аналіз чистого фінансового результату показав, що даний показник у 2017 р. порівняно з 2016 роком знизився на 193689 тис.грн.(293,04%)(рис. 2.10), але у 2018 р. показник повернувся на рівень 2016 р. і склав – 69887 тис.грн. Це пов'язано з виправленням помилок управління доходами та витратами менеджментом допущених у 2017 р.

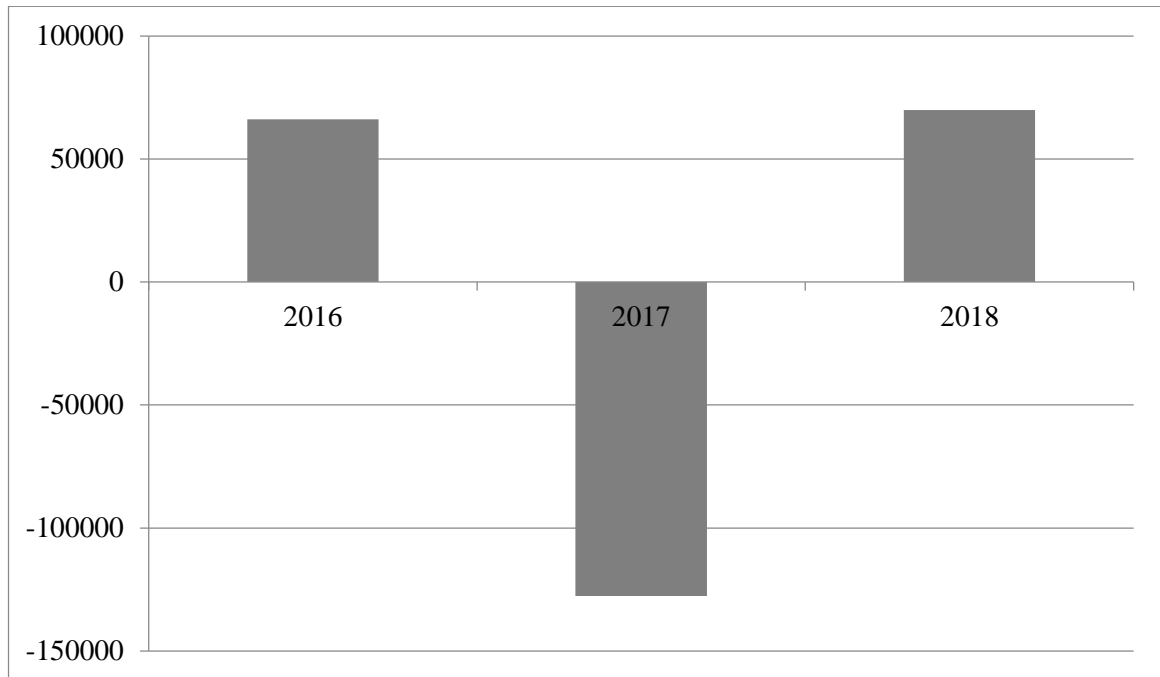

Рисунок 2.10 – Зміна чистого фінансового результату АТ СК «АХА Страхування» 2016-2018 рр.

Планування і прогнозування доходів і витрат є важливим аспектом в управлінні страховою компанією. Тому менеджмент страхової організації, постійно повинен складати прогнози та плани. Адже в умовах ринкової стихійності й об'єктивної невизначеності, коли економічний процес формується під впливом множини різноманітних умов і факторів великою мірою стихійно, є підстави для використання математичних методів моделювання економічних виробничих функцій, які базуються на припущенні функціонального зв'язку однієї величини від інших.

Одним із поширених методів моделювання є економіко-математичний метод «Аналітичного вирівнювання динамічних рядів», за допомогою якого економісти та фінансисти можуть розрахувати плановий та прогнозний показник рядів динаміки.

Практично таке вирівнювання фактичних даних динамічного ряду здійснюється способом найменших квадратів, суть якого полягає в знаходженні такої прямої або кривої, ординати точок якої б були найближчі до значень фактичного динамічного ряду.

Найпростішою лінією, що застосовується при вирівнюванні динамічного ряду, є пряма.

Всі розрахунки прогнозування доходів і витрат були здійснені за допомогою програми MS Excel (Додаток Д).

Розглянемо методику вирівнювання динамічного ряду на прикладі доходів і витрат АТ СК «АХА Страхування» (табл.2.24).

Таблиця 2.24 – Доходи та витрат АТ СК «АХА Страхування» у період 2015–2018 рр., тис.грн.

Показник	2015	2016	2017	2018
Доходи	1597679	1716420	1489722	2095347
Видатки	1265663	1541178	1537016	1954737

Використовуючи дані таблиці 2.24, необхідно знайти вирівняні рівні динамічного ряду, щоб побудувати рівняння за допомогою якого можна здійснити прогнозування доходів і витрат.

Таблиця 2.25 – Аналітичне вирівнювання динамічних рядів обсягу доходів СК «АХА Страхування», тис.грн.

Рік	Доходи	Номер р.	Розрухункові велечини		Вирівняні доходи	Відхилення факт. Даних від вирівняних	Y- Y_{mmeo}^2
n	y	t	r ²	t*y	$Y_{mmeo}=a+bt$	Y-Y _{mep}	
2015	1597679	-2	4	-3195358	1571064,4	26614,6	708336933
2016	1716420	-1	1	-1716420	1647928,2	68491,8	4691126667
2017	1489722	1	1	1489722	1801655,8	-311933,8	9,7303E+10
2018	2095347	2	4	4190694	1878519,6	216827,4	4,7014E+10
Разом	6899168	0	10	768638	6899168	0	1,4972E+11

Методику вирівнювання динаміки доходів за рівнянням прямої наведено в таблиці 2.25. Здійснивши розрахунки за даними таблиці 2.24, знаходимо параметри «а» і «b»:

а – вирівняні середні доходи та видатки у нульовому р., тис.грн;

b – середній щорічний приріст доходів та видатків, тис.грн;

t – відрізки, або моменти, часу (порядковий номер р., який набуває значень 1,2,3 і т.д.).

$$a = \frac{\sum y}{n} = \frac{6899168}{4} = 1724792; \quad (2.11)$$

$$b = \frac{\sum ty}{\sum t^2} = \frac{768638}{10} = 76863,8; \quad (2.12)$$

Обчислені значення параметрів «а» і «b» дають можливість побудувати рівняння : $y_i = 1724792 + 76863,8t$

Оскільки величина параметра «b» в рівнянні прямої показує середню величину абсолютного приросту вирівняного ряду динаміки, за даними рівняння обсяг доходів в даному дослідженні зростає в середньому на 76863,8 тис.грн. щорічно.

Підставляючи в отримане рівняння відповідні значення «t», знайдемо вирівняні рівні « $Y_{\text{теор}}$ » (див. відповідну графу табл. 2.25). Результати проведеного аналітичного вирівнювання ряду динаміки доходів АТ СК «АХА Страхування» 2015-2018 роки і фактичні дані подані на рис. 2.11.

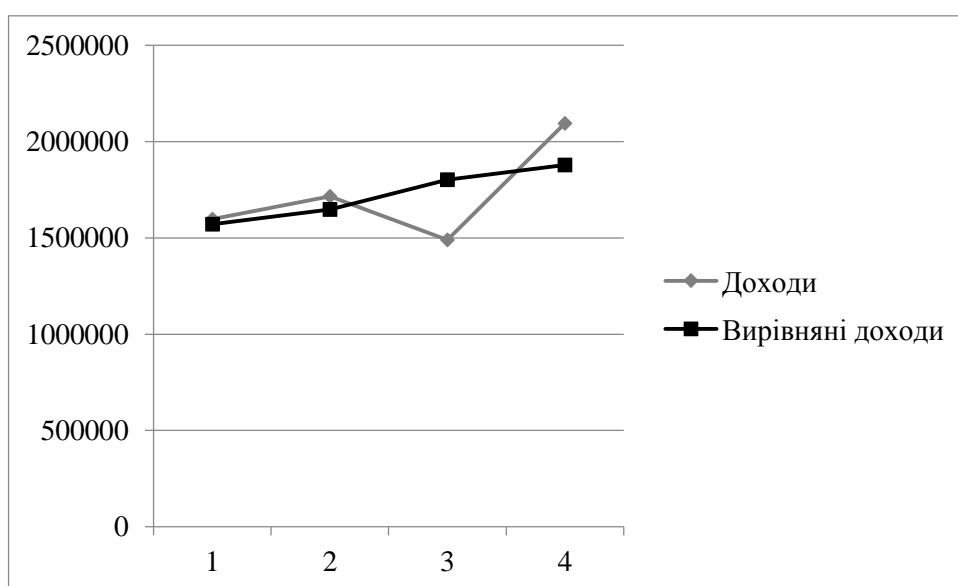

Рис. 2.11 – Вирівняні ряди динаміки доходів 2015-2018 рр.

За аналогічною методикою здійснено вирівнювання динамічного ряду показників витрат (табл. 2.26).

Таблиця 2.26 - Аналітичне вирівнювання динамічних рядів обсягу видатків АТ СК «АХА Страхування» за 2015-2018 рр., тис.грн.

Рік	Витрати	Номер р.	Розрахункові велечини		Вирівняні витрати	Відхилення факт. Даних від вирівняних	$Y - Y_{\text{теор}}^2$
n	y	t	t^2	$t \cdot y$	$Y_{\text{теор}} = a + bt$	$Y - Y_{\text{теор}}$	0
2015	1265663	-2	4	-2531326	1299851,3	-34188,3	1168839857
2016	1541178	-1	1	-1541178	1437249,9	103928,1	1,0801E+10
2017	1537016	1	1	1537016	1712047,1	-175031,1	3,0636E+10
2018	1954737	2	4	3909474	1849445,7	105291,3	1,1086E+10
Разом	6298594	0	10	1373986	6298594	0	5,3692E+10

Здійснивши розрахунки за даними таблиці 2.24, знаходимо параметри «а» і «b»:

$$a = \frac{\sum y}{n} = \frac{6298594}{4} = 1574649; \quad (2.13)$$

$$b = \frac{\sum ty}{\sum t^2} = \frac{1373986}{10} = 137398,6; \quad (2.14)$$

Рівняння, яке характеризує тенденцію динаміки витрат страховиків, $y_i = 1574649 + 137398,6t$. Воно показує, що обсяг витрат в досліджуваному періоді зростає на 137398,6 тис.грн в рік. Значення вихідних фактичних і розрахункових даних, отриманих за наведеним рівнянням зображено на рис. 2.12.

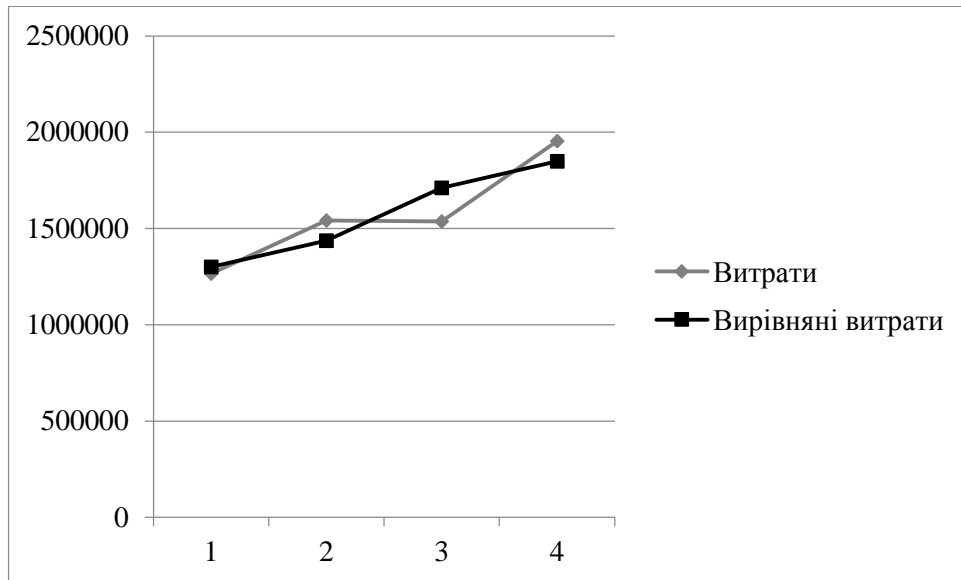

Рис. 2.12 – Вирівняні ряди динаміки витрат 2015-2018 рр.

Важливим аспектом економіко-математичного моделювання з метою довгострокового планування і прогнозування є оцінка вірогідності (точності) отриманих теоретичних значень прогнозованого результативного показника.

Вірогідність прогнозу, отриманого за допомогою економіко-математичного моделювання, великою мірою залежить від сталості параметрів моделі. Тому при прогнозуванні діяльності страхових компаній необхідно провести попереднє дослідження параметрів. Вірогідність помилки прогнозування за рахунок випадкових причин зумовлюються наступними чинниками:

- точністю вимірювання параметрів факторних і результативних ознак;
- адекватністю вибраного типу рівняння зв'язку між факторними і результативними ознаками;
- обґрунтованістю виділення визначальних результативних і факторних ознак;
- досконалістю методики розрахунків параметрів економіко-математичної моделі, повноти вихідної інформації її старіння тощо.

Якість прогнозу вважається тим вища, чим точніше співпадають теоретичні значення прогнозованого показника, отриманого за рівнянням, з фактичними даними. Отже, завдання підвищення якості прогнозу полягає в

мінімізації розходження між фактичними і прогнозними рівнями прогнозованої ознаки.

Статистична оцінка якості отриманих рівнянь щодо їх надійності, точності допусків, можливостей і напрямків використання в системі управління фінансовою діяльністю страхових компаній здійснюється обчисленням середнього квадратичного відхилення (помилки), коефіцієнта варіації, показників вірогідності.

Середнє квадратичне відхилення (помилка) рівняння регресії, яка обчислюється при оцінці отриманої змінної за рівнянням, визначається відхиленням теоретичних значень залежної змінної величини від фактичних значень цієї величини, за формулою [1 ; с. 103]:

$$\sigma_{y_i} = \sqrt{\frac{\sum(y-y_x)^2}{n}}; \quad (2.15)$$

де σ_{y_i} – середнє квадратичне відхилення (помилка) рівняння, грн.;

y – фактичні значення змінної результативної ознаки, грн.;

y_x – теоретичні значення змінної результативної ознаки, обчислені за рівнянням регресії, грн.;

n – кількість спостережень у досліджуваному періоді (рр.).

Оскільки середня квадратичне відхилення (помилка) являється мірою близькості емпіричних величин до теоретичних і завжди виражається в тих же одиницях виміру, в яких виражається досліджувана результативна ознака то це виключає можливість співставлення між собою середніх квадратичних відхилень (помилки) різних за характером ознак.

Щоб мати таку можливість порівняння в досліджуваних статистичних вибіркових сукупностях обчислюється коефіцієнт варіації, який є відносною величиною і являє собою відношення середнього квадратичного відхилення (помилки) до середньої арифметичної, виражене у відсотках. Обчислюється коефіцієнт варіації за формулою:

$$v_{yx} = \frac{\sigma_{y_i}}{y} \times 100; \quad (2.16)$$

Будучи відносною величиною, коефіцієнти варіації можуть співставлятись не лише однойменних, але і різних за змістом результативних показників. Таким чином, технічно вирівнювання зводиться до заміни фактичних рівнів такими, які в середньому менше всього відхиляються від фактичних, але мають вираз.

Параметри рівнянь, отримані аналітичним вирівнюванням динамічних рядів досліджуваних показників, які характеризують діяльність страхової організації АТ СК «АХА Страхування» вибіркової сукупності за період 2015 – 2018 роки, наводяться в табл.2.27.

Таблиця 2.27 – Параметри аналітичного вирівнювання динамічних рядів обсягу доходів та витрат СК «АХА Страхування», тис.грн.

Показник	Параметри рівнянь аналітичного вирівнювання	Середні квадратичні відхилення теоретичних значень від фактичних	Коеф.варіації,%
Доходи	$y=1724792+76863t$	122358,6	7,09
Видатки	$y=1574649+137398,6t$	73274,85	4,65

Якщо виходити з припущення, що закономірності, відбиті в рівняннях аналітичного вирівнювання збережуться і на певний відрізок часу в майбутньому, то підставляючи в отримані рівняння значення часових точок за межами досліджуваного ряду, отримаємо прогностичні значення показників на певний відрізок часу в майбутньому (табл. 2.28).

Розрахунок доходів страховика СК «АХА Страхування»:

$$2019 \text{ рік: } Y_{\text{теор.}} = 1724792 + 76863,8 \cdot 3 = 1\,955\,383,4$$

$$2020 \text{ рік: } Y_{\text{теор.}} = 1724792 + 76863,8 \cdot 4 = 2\,032\,247,2$$

Розрахунок витрат страховика СК «АХА Страхування»:

$$2019 \text{ рік: } Y_{\text{теор.}} = 1574649 + 137398,6 \cdot 3 = 1\,986\,844,8$$

$$2020 \text{ рік: } Y_{\text{теор.}} = 1574649 + 137398,6 \cdot 4 = 2\,124\,343,4$$

Таблиця 2.28 – Розрахунковий прогноз, тис.грн.

Показник	Розрахунковий прогноз, тис. грн.	
	2019	2020
Доходи	1 955 383,4	2 032 247,2
Витрати	1 986 844,8	2 124 343,4

Отримана величина показника, який прогнозується, коригується на розмір середньоквадратичного відхилення (помилки).

Тобто при отриманих розрахунках величина фактичних даних повинна входити в інтервал : від 1 833 024,8 тис.грн. до 2 077 742 тис.грн.

В таблиці 2.29 наводяться результати розрахунків відхилення прогнозних значень обсягу досліджуваних показників від фактичних, отриманих у 2019 р..

Таблиця 2.29 – Розрахунки відхилення прогнозних значень обсягу доходу і витрат АТ СК «АХА Страхування» від фактичних, за 2019 рік

Показник	Прогноз на 2019	Відхилення (-)	Відхилення (+)
Доходи	1955383	1833025	2077742
Витрати	1986845	1913570	2060120

Отже використаний метод аналізу рядів динаміки, дозволив виявити тенденцію зрушень досліджуваних показників у часі. Прогнозований дохід СК «АХА Страхування» на 2019 рік знаходиться в межах 1 833 025 тис.грн. – 2 077 742 тис.грн. Прогнозовані витрати на 2019 рік складатимуть від 1 913 570 тис.грн. до 2 060 120 тис.грн.

Тобто дослідження показує що доходи майже будуть дорівнювати витратам, для збільшення саме дохідної частини менеджменту компанії необхідно розробити певні довгострокові стратегічні плани з управління доходів і витрат, та їх виконувати.

2.4 Оцінка та управління платоспроможністю і надійністю АТ СК «АХА Страхування»

Згідно з українським страховим законодавством оцінка платоспроможності здійснюється через співвідношення фактичного і нормативного запасу платоспроможності. Якщо фактичний запас платоспроможності перевищує нормативний, то страхова компанія є платоспроможною. В іншому випадку страховик повинен представити в уповноважений орган нагляду за страховою діяльністю план фінансового оздоровлення, і залежно від його виконання до компанії можуть застосовуватися ті чи інші санкції. Належний рівень фактичного запасу платоспроможності повинен підтримуватися страховиками відповідно до обсягів страхової діяльності. Згідно закону України «Про страхування» [32], на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) страховика визначається вирахуванням із вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування, інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин, а саме:

– перша – підраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам;

– друга – підраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на 50

відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестраховання.

Проведемо оцінку платоспроможності АТ СК «АХА Страхування» та визначимо фактичний і нормативний запас платоспроможності СК «АХА Страхування» (табл.2.30):

Таблиця 2.30 – Оцінка показників платоспроможності АТ СК «АХА Страхування»

Показник	Роки		
	2016	2017	2018
Фактичний запас платоспроможності (ФЗП)	759 852	760 113	815 027
Нормативний запас платоспроможності (НЗП)	224 228	228 905	310 764
Коефіцієнт платоспроможності	3,39	3,32	2,62
Виконання умови	(ФЗП)>(НЗП)	(ФЗП)>(НЗП)	(ФЗП)>(НЗП)

Аналіз даних, наведених у табл. 2.30, свідчить: чим нижчий коефіцієнт перевищення фактичної платоспроможності над нормативною, тим ефективніше використовують страхові компанії ресурси, що знаходяться в їхньому розпорядженні.

Отже, впродовж 2016-2017 рр. спостерігається перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності знаходиться в рекомендованих границях.

Найбільш ефективно використовували свої ресурси АТ СК «АХА Страхування» у 2018 р.

У закордонній страховій практиці для характеристики платоспроможності страховика використовується показник рівня достатності покриття власними коштами (Capital Adequacy Ratio або CAR), який розраховується таким чином [35]:

$$CAR = (F - N) / F * 100\%, \quad (2.13)$$

де F – фактичний рівень платоспроможності;

N – нормативний рівень платоспроможності.

Доцільність використання цього показника фінансовими менеджерами страхових компаній зумовлюється існуванням загально визнаних (у США це, наприклад, система IRIS (Insurance Regulation Information System)) експертних якісних оцінок достатності покриття зобов'язань страховика власними коштами. Для страховиків, які здійснюють ризикове страхування, рекомендовані параметри оцінювання платоспроможності наведені в таблиці 2.31.

Таблиця 2.31 – Інтегральне якісне оцінювання платоспроможності страховика

Значення CAR, %	Оцінка покриття
<0	Недостатнє
від 0 до 25	Нормальне
від 26 до 50	Добре
від 51 до 75	Надійне
>76	Зразкове

Результати визначення платоспроможності АТ СК «АХА Страхування», із використанням методики визначення показника CAR, наведені в таблиці 2.32.

Таблиця 2.32 – Оцінка показників платоспроможності CAR СК «АХА Страхування», %

	Роки		
	2016	2017	2018
Показник платоспроможності CAR, %	70	70	62
Оцінка	надійне	надійне	надійне

Оцінка показника платоспроможності CAR СК «АХА Страхування» також показує, що страхова організація є надійною впродовж всього аналізованого періоду. Але в 2018 р. показник незначно зменшився до 62% в порівнянні з 2017 роком – 70%, що є негативною тенденцією.

З розвитком страхового ринку посилюється визначення ступеня надійності та платоспроможності страхових компаній, оцінки їх фінансових результатів.

Дослідження стійкості та надійності страхової компанії зводиться до аналізу звітності на предмет достатності власного капіталу страхової компанії, її платоспроможності та ліквідності балансу, тобто фінансового стану страховика.

Фінансова стійкість страховика характеризується з позицій таких характеристик фінансового стану:

– високої платоспроможності, тобто здатності вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями;

– високої ліквідності балансу, тобто достатнього рівня покриття залучених пасивів активами;

– високої рентабельності, тобто значної прибутковості, яка забезпечує необхідний розвиток компанії.

На сьогодні у вітчизняній науці і практиці не існує єдиного підходу до системи показників фінансової стійкості страхових компаній. У більшості методиках пропонується оцінювати фінансову стійкість страхових організацій на основі системи показників фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання з адаптацією їх до галузевих особливостей даної сфери.

Застосуємо методики оцінки фінансової надійності для страхової організації АТ СК «АХА Страхування», які враховують різні підходи.

Поширеними є методичні підходи оцінки фінансової надійності страхової організації, в основу яких покладено розрахунок одиничного показника фінансової надійності страхової компанії або сукупності показників

В роботах [45-49] для оцінки фінансової надійності страхової компанії пропонуються такі показники: поточна надійність, надійність перестраховальної діяльності, поточна ліквідність, рівень платоспроможності, які наведено в таблиці 2.33:

Таблиця 2.33 – Одиничні показники оцінки фінансової надійності СК «АХА Страхування»

Показник	Роки		
	2016	2017	2018
Поточна надійність	0,48	0,64	0,51
Надійність перестраховальної діяльності	0,034	0,047	0,037
Поточна ліквідність.	22,39	19,23	18,44

Рівень платоспроможності	3,39	3,32	2,62
Забезпеченість страховими резервами	0,67	0,50	0,46

Можна побачити, що показники, які характеризують фінансову надійність страхової організації, мають загальну тенденцію до зниження, що означає тенденції до зниження фінансової надійності страховика.

Недоліком такого підходу можна визначити :

- жоден з показників не визначає економічної суті фінансової надійності страхової компанії ;
- запропоновані показники не дозволяють цілковито виміряти всю багатогранність надійності фінансового стану страхової компанії , а можуть лише стати складовою системи показників. Показник поточної надійності відображає лише збитковість страхової суми, а показник надійності перестраховальної діяльності питому вагу страхових платежів, переданих у перестраховання.
- відсутність нормативних значень показників не забезпечує порівнянності між страховими компаніями та еталоном.

Група вітчизняних науковців під керівництвом І.О. Ковтуна пропонує методику [50] оцінки фінансової надійності страхової компанії, яка полягає у визначенні узагальнюючого показника – коефіцієнта фінансової надійності страхової компанії.

Коефіцієнт надійності (K_n) страховика характеризує сукупний рівень ліквідності, платоспроможності і рентабельності та розраховується таким чином:

$$K_n = K_l \times K_p \times K_r, \quad (2.17)$$

де K_l – коефіцієнт ліквідності;

K_p – коефіцієнт платоспроможності;

K_r – коефіцієнт рентабельності.

Коефіцієнт ліквідності (K_l) характеризує можливість швидкого перетворення активів страхових компаній у грошову форму, а отже, швидкість можливого виконання своїх зобов'язань.

Коефіцієнт платоспроможності (K_n) характеризує достатність власних засобів страхової компанії для виконання своїх зобов'язань.

Коефіцієнт рентабельності (K_p) характеризує прибутковість роботи страхової компанії.

Визначимо коефіцієнт фінансової надійності АТ СК «АХА Страхування» (таблиця 2.34).

Можна побачити, що коефіцієнт фінансової надійності СК «АХА Страхування» впродовж 2016–2018 рр. значно знизився, але в 2018 р. почав зростати.

Таблиця 2.34 – Коефіцієнт фінансової надійності АТ СК «АХА Страхування» 2016–2018 рр.

Показник	Роки		
	2016	2017	2018
Коефіцієнт ліквідності	22,39	19,23	18,44
Коефіцієнт платоспроможності	3,39	3,32	2,62
Коефіцієнт рентабельності	0,23	0,15	0,22
Коефіцієнт фінансової надійності	17,43	9,57	10,62

Перевагою даної методики є простота її застосування. Інформаційною базою для неї виступає публічна звітність страхової компанії, яка є доступною для всіх зацікавлених осіб. Алгоритм розрахунку коефіцієнту платоспроможності ґрунтується на методичних засадах оцінки платоспроможності визначених у законі України "Про страхування" [29].

Однак, представлена методика має низку недоліків:

1) Алгоритм розрахунку коефіцієнта платоспроможності не враховує особливості фінансового механізму функціонування страхової компанії. Він відображає лише рівень покриття власним капіталом страхових резервів, але страхова компанія зазвичай має також і інші зобов'язання (довгострокові, поточні).

2) Відсутні нормативні значення показників фінансової надійності.

3) Відсутнє нормативне значення коефіцієнту фінансової надійності, що унеможлиблює проведення порівнянь та позбавляє методикау практичної цінності.

Поряд із розглянутими вище, існують методики оцінки фінансової надійності страховика на основі відносних показників. Ці методики враховують низку фінансових показників.

До таких належать методики, запропоновані А. Шиховим [51] і Д.Мудриком [52].

Так, Шихов А. [51] використовує для кількісної оцінки фінансової надійності та платоспроможності страхової організації відносні показники фінансового стану страхової організації (див. ДОДАТОК А, табл. А.1).

Розрахунок показників фінансової надійності страхової компанії АТ СК «АХА Страхування» наведено в таблиці 2.35.

Таблиця 2.35 – Розрахунок показників фінансової надійності страхової компанії АТ СК «АХА Страхування», 2016–2018 рр.

№ п./п	Найменування коефіцієнта	2016	2017	2018
1	Коефіцієнт власного капіталу, %	42,46	27,29	25,30
2	Коефіцієнт залученого капіталу, %	53,26	68,25	70,23
3	Коефіцієнт загальної ліквідності	22,39	19,23	18,44
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	17,11	14,96	14,48
5	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,35	0,35	0,42

Всі аналізовані показники в табл. 2.35 невідповідають нормативним значенням запропонованих в таблиці А.1 ДОДАТОК А. Отже можна сказати, що АТ СК «АХА Страхування» не є фінансово надійною. Тому менеджменту страхової організації необхідно зробити все можливе задля покращення стану компанії.

Методика оцінки фінансової надійності, яка запропонована Д.Мудриком [52], заснована на структуруванні капіталу страховика і розглядає чотири показники (коефіцієнти) фінансової надійності, формули розрахунку та економічний зміст яких наведено в таблиці А.2 ДОДАТОК А.

Розрахунок показників фінансової надійності АТ СК «АХА Страхування» за методикою Д. Мудрика наведено в таблиці 2.36:

Таблиця 2.36 – Показники фінансової надійності АТ СК «АХА Страхування», 2016–2018 рр., %

№	Показник	2016	2017	2018
1	Кфс1	0,41	0,27	0,25
2	Кфс2	0,46	0,56	0,56
3	Кфс3	0,54	0,43	0,43
4	Кфс4	0,99	0,49	0,45

Значення цих коефіцієнтів, наочно проявляються в динаміці, що дає інформацію про коригування оперативної діяльності страховика. Таким чином, фінансова надійність страховика оцінюється як неоптимальне співвідношення між структурними елементами капіталу компанії.

Можна побачити, що фінансова надійність страхової організації АТ СК «АХА Страхування» за сукупністю коефіцієнтів має тенденцію до зниження. Менеджменту страхової організації необхідно вжити певні заходи з управління доходами та витратами для виправлення ситуації.

З метою стандартизації процедур здійснення аналізу діяльності страховиків ДКРРФІПУ видала Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків [53]. Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, перестрахування, страхових резервів, дохідності та ліквідності. На основі цієї методики – тестів раннього попередження (далі – ТРП) – визначається рівень фінансової надійності страхової компанії. Інформаційним забезпеченням цієї методики є публічна звітність та Звіт про доходи і витрати страхової компанії, який належить до внутрішньої звітності. Отже, результати тестів раннього попередження інформацією з обмеженим доступом.

ТРП передбачають розрахунок одинадцяти показників для страхових компаній з ризикового страхування і дев'ять – для компаній страхування життя.

Для аналізу фінансової стійкості страхової компанії використовуються рекомендації, затверджені Держфінпослуг у 2005 р.. Вони мають на меті стандартизацію процедур аналізу діяльності страховиків та своєчасне виявлення

ризиків у їх діяльності. Рекомендації отримали назву «тести раннього попередження». Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються по 4-х бальній системі і в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника («1» - стійка; «2» - задовільна; «3» - гранична; «4» - незадовільна) [53].

Тести раннього попередження є універсальними - використовуються, з певними відмінностями, для оцінки фінансової стійкості і компаній зі страхування життя, і страховиків, що займаються іншими видами страхування.

Для тестів раннього попередження розраховуються наступні показники: дебіторської заборгованості, ліквідності активів, ризику страхування, зворотний показник платоспроможності, показник доходності, обсягів страхування (андерайтингу), змін у капіталі, змін у сумі чистих премій за всіма полісами, незалежності від перестраховання, відношення чистих страхових резервів до капіталу, доходності інвестицій.

Наступним кроком при проведенні тестів раннього попередження є визначення оцінок компанії за кожним з розрахованих показників. Для цього на підставі Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків проводиться порівняння фактичних значень з нормативними, що встановлюються регулятором, за результатами чого страховик отримує фактичну оцінку за певним напрямком фінансової діяльності, на їх підставі відбувається розрахунок загальної оцінки діяльності страхової компанії за звітний період. Загальна оцінка, яку отримує страховик, дорівнює сумі добутків фактичних оцінок та коефіцієнтів їх значущості, що також встановлюються регулятором.

Аналізуючи діяльність страхової компанії, слід враховувати не тільки рекомендації контролюючих органів, також особливу увагу необхідно приділити й іншим показникам, що характеризують фінансову стійкість, до яких належать: власний капітал, коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт структури покриття довгострокових, коефіцієнт довгострокового залучення коштів, коефіцієнт

фінансової незалежності капіталізованих вкладень. Таким чином, для забезпечення більшої ефективності управління фінансовою стійкістю діяльності страхової компанії постає необхідність у визначенні резервів її збільшення, а також факторів, що найбільш впливають на рівень фінансової стійкості.

Фактична оцінка кожного показника визначається шляхом порівняння розрахункового значення показника з відповідною шкалою значень. Розрахунок комплексного показника здійснюється методом сум з врахуванням важливості порівнювальних показників.

Для оцінки фінансової надійності страховика показники розраховуються відповідно до таблиці А.3 (ДОДАТОК А).

Фактична оцінка кожного показника визначається шляхом порівняння розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень та із врахуванням відповідних коефіцієнтів таблиця А.4 (ДОДАТОК А).

Отримані значення показників, порівнюються з встановленими діапазонами, та виставляються оцінки по 4-бальній шкалі:

- «1» – стійкий показник означає, що фінансові показники знаходяться на високому рівні;
- «2» – задовільна оцінка свідчить про відсутність суттєвих проблем, тобто фінансові показники знаходяться на середньому рівні;
- «3» – при граничній оцінці фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній;
- «4» – незадовільна оцінка вважається неприпустимою, тому що фінансовий стан є дуже нестабільним.

Загальна оцінка визначається як сума фактичних оцінок за окремими показниками, помноженими на відповідні коефіцієнти вагомості (див. табл. А.4 ДОДАТОК А). Проаналізувавши дані таблиці А.5 ДОДАТОК А, ми дійшли висновку, що результати тесту раннього попередження АТ «СК «АХА Страхування» є досить невтішними. Протягом 2016–2018 рр. загальна оцінка фінансової стійкості компанії коливалась в межах «2,64 - 2,74», тобто показники страховика є нижчими за середній рівень. Найбільший негативний вплив на інтегральну оцінку зробив зворотній коефіцієнт платоспроможності (129,7

–139,0 %) і коефіцієнт незалежності від перестраховування (91,2 – 97,0 %), а також відношення чистих страхових резервів до капіталу (105,8 – 110,3 %).

Отже, АТ «СК «АХА Страхування» повинна переглянути, по-перше, свою структуру капіталу. Адже хоч перевищення зобов'язань страховиків над власними ресурсами є специфічною особливістю страхової діяльності в цілому, проте їх співвідношення повинно бути обґрунтованим. По-друге, перестраховування – є одним із методів забезпечення фінансової стійкості страховика, однак, як ми бачимо, АТ «СК «АХА Страхування» застосовує даний механізм досить обмежено, а тому цей момент потребує доопрацювання.

Також менеджменту страхової організації необхідно вжити певні заходи з управління доходами та витратами для виправлення ситуації.

Висновки до розділу 2

1. Впродовж 2016–2018 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів постійно збільшується, це пов'язано зі збільшенням клієнтів страхової компанії. У 2017 р. в порівнянні з 2016 сума надходжень склала 1 678 704 тис.грн., тобто на 278 274 тис.грн. більше, ніж у попередньому році. Далі також спостерігається збільшення обсягів надходжень.

Також слід відзначити, що спостерігається різке зростання страхових резервів у 2017 р. в порівнянні з 2016 і складає – 1 013 215 тис.грн. У 2018 р. продовжується тенденція зростання страхових резервів, а це означає, що страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за своїми страховими контрактами.

Також зі збільшенням страхових премій, збільшилася величина виплат страхових відшкодувань. З 2016 р. по 2018 рік вони постійно зростали – від 596 456 тис.грн. в 2016 р., до 882 068 тис.грн. у 2018 р.

2. Структура активів балансу страхової компанії свідчить про перевищення в активі частки оборотних активів над необоротними. Переважну частку в структурі активів компанії займають оборотні активи, але впродовж 2016-2018 рр. їх частка знижується з 95,7% до 82,3% за рахунок збільшення частки необоротних активів. Станом на 31.12.2016 р. необоротні активи становили 4,3%

загальної вартості майна компанії, проте в наступні періоди спостерігається зростання частки необоротних активів до 17,7%.

Протягом досліджуваного періоду залучений капітал мав значну тенденцію до зростання за рахунок зростання забезпечень наступних витрат і платежів та поточних зобов'язань.

Основну частку майна компанії становить залучений капітал, який не є основною передумовою забезпечення фінансової надійності страховика. Спостерігається щорічне зниження частки власного капіталу з 42,46% у 2016, до 25,30% у 2018 р.

3. Аналіз фінансової стійкості дає зрозуміти, що АТ СК «АХА Страхування» має багато проблем з аналізованими показниками, тому менеджменту компанії необхідно звернути на це увагу, щоб у довгостроковій стратегії та перспективі не зіткнутись з проблемами незадовільної фінансової стійкості.

Результат розрахунків відносних показників фінансової стійкості дозволяє зробити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансового потенціалу не досягає нормативу і має тенденцію зниження. Це каже про зниження фінансового потенціалу, на що страховій організації слід звернути увагу, незважаючи на те, що на даний момент вартість власного капіталу і страхових резервів перевищує обсяг нетто-премії.

Показник оцінки достатності страхових резервів також не досягає нормативу хоча і значно зріс у 2017 р. і склав 79,67%, спостерігається тенденція зниження. Страховик повинен зарезервувати нетто-премії, тобто сформувати страхові резерви за укладеними договорами страхування. Величина коефіцієнта говорить про те, що страхові резерви забезпечують тільки 63,72% нетто-премії у 2018 р.

Коефіцієнт термінової ліквідності нижче одиниці отже, даний страховик не може своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, також спостерігається динаміка його зниження.

Коефіцієнт залежності від перестраховування не знаходиться в межах нормативу. Це означає, що в АТ СК «АХА Страхування» низький рівень перестраховування і гарантія фінансової стійкості страховика не дотримується.

Коефіцієнт фінансової стабільності також не відповідає нормативному значенню і знижується щорічно.

Рівень показників, що характеризують фінансову стійкість і структуру капіталу, свідчать про те, у АТ СК «АХА Страхування» переважають залучені кошти, що дає можливість зробити висновок, що вищевказаний досягнутий рівень показників забезпечував і забезпечує низьку платоспроможність страхової організації.

4. Аналіз динаміки доходів та витрат АТ СК «АХА Страхування» дає можливість засвідчити такі фактичні дані. Щорічно дохід від реалізації послуг з видів страхування зростав та у 2018 р. склав – 1 726 467 тис.грн. Але в структурі доходів частка доходу від реалізації послуг у 2018 р. знизилась в порівнянні з 2017 роком на 2,97%. Загальний дохід за аналізований період також зріс, хоча в 2017 р. ми бачимо падіння валових доходів, що свідчить про помилки менеджменту в управлінні доходами та витратами АТ СК «АХА Страхування».

Всі статті витрат страховика з кожним аналізованим роком збільшувалися. Страхові виплати у 2017 р. були завищеними, адже нормальне значення страхових виплат знаходиться на рівні 20-50%. Вже у 2018 рівні даний показник був у нормі, так як зменшився на 7,87%.

Найбільші коливання у структурі витрат були в показника інші витрати у 2017 р., він становив – 1,19%, хоча у 2016 р. дорівнював – 15,25%.

Також було проаналізовано доходи та витрати за портфелем страхування. Найбільшу та основну частку доходу за страховим портфелем страхової організації АТ СК «АХА Страхування» приносить КАСКО. Другим по величині зібраних платежів є страхування майна, третім – добровільне медичне страхування.

Аналіз динаміки страхових виплат показує, що у 2018 р. в порівнянні з попереднім збільшилися страхові виплати за такими видами: агро страхування – на 59,32; страхування майна – на 40,77%, страхування від нещасних випадків –

на 33,45%; добровільне медичне страхування – на 14,13; КАСКО – 3,04%; страхування туристів – 9,75%. Зменшилися страхові виплати на ОСЦПВ – на 5,87%, на добровільне страхування відповідальності власників транспорту – на 44,44%, а також на страхування вантажів та багажу – на 191,09%.

5. Було здійснено прогнозування валових доходів і витрат АТ СК «АХА Страхування» шляхом економічно-математичного моделювання методом «Аналітичного вирівнювання динамічних рядів». Використаний метод аналізу рядів динаміки, дозволив виявити тенденцію зрушень досліджуваних показників у часі. Прогнозований дохід АТ СК «АХА Страхування» на 2019 рік знаходиться в межах 1 833 025 тис.грн. – 2 077 742 тис.грн. Прогнозовані витрати на 2019 рік складатимуть від 1 913 570 тис.грн. до 2 060 120 тис.грн.

6. Платоспроможність АТ СК «АХА Страхування» розраховували шляхом визначення фактичного і нормативного запасу платоспроможності. Повинна бути виконана умова ФЗП > НЗП. Впродовж 2016-2018 рр. спостерігається перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності знаходиться в рекомендованих границях.

7. Надійність страховика АТ СК «АХА Страхування» була оцінена за допомогою одиничних показників фінансової надійності: поточна надійність, надійність перестраховальної діяльності, поточна ліквідність, рівень платоспроможності. Показники, які характеризують фінансову надійність страхової організації, мають загальну тенденцію до зниження, що означає тенденції до зниження фінансової надійності страховика.

Результати тесту раннього попередження АТ «СК «АХА Страхування» є досить невтішними. Протягом 2016–2018 рр. загальна оцінка фінансової стійкості компанії коливалася в межах «2,64 – 2,74», тобто показники страховика є нижчими за середній рівень. Найбільший негативний вплив на інтегральну оцінку зробив зворотній коефіцієнт платоспроможності (129,7 - 139,0 %) і коефіцієнт незалежності від перестраховування (91,2 – 97,0 %), а також відношення чистих страхових резервів до капіталу (105,8 – 110,3 %).

3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ СТРАХОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АТ СК «АХА СТРАХУВАННЯ»

3.1 Фінансова стратегія та напрями антикризового управління доходами страхової компанії

Проблема необхідності стратегічного управління фінансовою діяльністю страхової організації в сучасній науковій літературі окреслена досить вичерпно, однак, на мою думку, не в повному обсязі визначено перелік основних заходів упровадження фінансової стратегії, зміст деяких із них потребує узагальнення і систематизації. Виходячи з цього, вдосконалення системи заходів, що визначають фінансову стратегію діяльності страховика, узагальнення та систематизація їхньої сутності є головною метою кваліфікаційної роботи.

Стратегічне управління фінансовою діяльністю полягає у прогнозуванні напрямів фінансової діяльності та моделюванні параметрів фінансового розвитку страхової компанії на перспективу з урахуванням змін факторів зовнішнього фінансового середовища і кон'юнктури фінансового ринку [48].

Процес стратегічного управління фінансовою діяльністю включає такі основні етапи: стратегічний фінансовий аналіз; стратегічне фінансове планування; організація виконання стратегічних фінансових планів; реалізація фінансової стратегії; оцінка і контроль реалізації фінансової стратегії [49].

Головним завданням стратегічного управління фінансовою діяльністю є забезпечення стабільного розвитку страхової компанії в довгостроковій перспективі.

Виходячи з цього ознаками успішності реалізації процесу стратегічного управління фінансовою діяльністю страховика є:

– планування та актуалізація стратегії і сценаріїв розвитку заздалегідь і на регулярній основі. Часто змішують поняття стратегічного і тактичного, а іноді й оперативного управління. Реакція на події не є стратегічним управлінням, незважаючи на важливість рішень, які доводиться приймати у стислі строки.

Один із найбільш відомих підходів до розробки ефективної стратегії управління заснований на використанні збалансованої системи показників. Цей підхід пов'язує управління результативністю страхової діяльності зі стратегічним управлінням. Наявність сценаріїв дозволяє більш гнучко і точно виконувати довгострокове планування;

– неприпустимість орієнтації на оперативні й тактичні переваги за рахунок стратегічних втрат. Згідно з Майклом Портером, одним із визначальних факторів успішної стратегії є її наполегливе, регулярне непохитне виконання [50]. При цьому слід пам'ятати про необхідність постійного вирівнювання страхової компанії за тактичних маневрів, повернення до довгострокових цілей;

– концентрація на власних сильних компетенціях, особливо у важкі часи. Здатність об'єктивно визначати і розвивати свої сильні сторони є основою успішної не тільки стратегії, а й страхової діяльності в цілому. У проблемний період надзвичайно важливо зберегти ядро компетенцій, не розгубити його під тиском кризових явищ;

– необхідність підкріплення стратегії операційними планами. Вони не обов'язково повинні бути детальними, але їх наявність є необхідною. До розробки таких планів слід залучати тих менеджерів, котрі будуть задіяні при реалізації того чи іншого сценарію [51].

Ключовим елементом процесу стратегічного управління фінансовою діяльністю є фінансова стратегія.

Як частина загальної стратегії економічного розвитку компанії, фінансова стратегія має відносно до неї підлеглий характер і повинна бути узгоджена з її цілями та напрямками. Разом з тим фінансова стратегія сама здійснює значний вплив на формування загальної стратегії. Це пов'язано з тим, що основне завдання загальної стратегії – забезпечення високих темпів економічного зростання та посилення конкурентних позицій на ринку, пов'язане з тенденціям розвитку ринку страхових послуг, у той час, як фінансова стратегія пов'язана з тенденціями розвитку окремих сегментів фінансового ринку. Тобто у випадку, коли тенденції фінансового ринку та ринку страхових послуг не збігатимуться,

може виникнути ситуація, коли загальна стратегія не може бути реалізована через фінансові обмеження.

З огляду на важливу роль фінансової стратегії в загальному управлінні компанією, необхідно дослідити процес розробки фінансової стратегії. Визначальним, на мою думку, є розгляд принципів її розробки. У літературі ці принципи висвітлюються для торгових і промислових підприємств, для страхових же компаній можна виділити наступні:

1. Розгляд страхової компанії як відкритої соціально-економічної системи, здатної до самоорганізації (системності). Цей принцип передбачає, що при розробці фінансової стратегії компанія розглядається як певна система, повністю відкрита для активної взаємодії з факторами зовнішнього середовища. У процесі такої взаємодії страховик набуває відповідної організаційної та функціональної структури;

2. Врахування базових стратегій діяльності компанії. Фінансова стратегія страховика є невід'ємною частиною його загальної стратегії розвитку, а тому має враховувати передбачені останньою інструменти та методи досягнення визначених цілей. Враховуючи специфіку страхового бізнесу, можна стверджувати про те, що саме фінансова стратегія є базовим та вихідним елементом процесу стратегування;

3. Забезпечення гнучкості фінансової стратегії. Майбутньому розвитку діяльності страховика завжди притаманна невизначеність. Тому практично неможливо залишити в незмінному вигляді розроблену фінансову стратегію на всіх етапах її реалізації. Можливість своєчасного маневрування фінансовими ресурсами досягається завдяки створенню відповідних резервів та ефективному управлінню ними. Крім того, важливу роль у забезпеченні гнучкості фінансової стратегії відіграє рівень ліквідності активів та інвестицій;

4. Забезпечення альтернативності стратегічного фінансового вибору (альтернативності). В основі стратегічних фінансових рішень має бути активний пошук варіантів напрямів, форм і методів здійснення діяльності, вибір кращих з них, формування на цій основі загальної фінансової стратегії та ефективного механізму його реалізації;

5. Урахування умов діяльності страхової компанії та її потенціалу (відповідності). Кожна страхова компанія певною мірою є унікальною формою організації бізнесу, саме тому використання шаблонних підходів є неефективним. Важливе значення для розвитку компанії має стан розвитку економіки загалом, політична стабільність, рівень розвитку технологій, місце страхового ринку в країні, довіра до фінансових інститутів, страхова культура та власні можливості компанії (власники, активи, менеджмент);

6. Орієнтація на професійний апарат фінансових менеджерів у процесі реалізації фінансової стратегії. (професійності). Які б спеціалісти не долучались до розробки окремих параметрів фінансової стратегії, її реалізацію повинні забезпечувати підготовлені фахівці – фінансові менеджери. Вони мають бути ознайомлені з основними принципами стратегічного управління, механізмом управління окремими аспектами страхової діяльності, володіти методами стратегічного контролінгу.

Таблиця 3.1 – Основні етапи процесу формування фінансової стратегії страхової компанії СК «АХА Страхування»

Етапи	Значення
1	2
1. Визначення загального періоду формування фінансової стратегії.	Цей період залежить від низки умов. Головною умовою його визначення є тривалість періоду, який прийнятий для формування загальної стратегії розвитку компанії – оскільки фінансова стратегія має відносно неї підлеглий характер, вона не може виходити за межу цього періоду.
	Важливим елементом визначення періоду формування фінансової стратегії страховика є передбачення розвитку економіки загалом та кон'юнктури тих сегментів фінансового ринку, з якими пов'язана майбутня фінансова діяльність, - в умовах нинішнього нестабільного розвитку економіки країни цей період не може бути більше трьох рр.;

Продовження табл. 3.1

2. Дослідження факторів зовнішнього фінансового середовища та кон'юнктури фінансового ринку.	Для такого дослідження необхідно вивчити економікоправові умови фінансової діяльності і можливі їх зміни в наступному періоді. Крім того, на цьому етапі розробки
--	---

	<p>фінансової стратегії аналізуються кон'юнктура фінансового ринку та фактори, які її визначають, а також розробляється прогноз кон'юнктури за окремими сегментами цього ринку, пов'язаних з наступною фінансовою діяльністю компанії;</p>
<p>3. Формування стратегічних цілей фінансової діяльності.</p>	<p>Головною метою цієї діяльності є підвищення рівня добробуту страховика і максимізація його ринкової вартості. Разом з цим, ця головна мета потребує конкретизації з урахуванням задач і особливостей наступного фінансового розвитку. Система стратегічних цілей повинна забезпечувати формування достатнього обсягу власних фінансових ресурсів і високорентабельне використання власного капіталу; оптимізацію структури активів і капіталу, що використовується; прийнятної рівня фінансових ризиків у процесі здійснення наступної господарської діяльності та ін.;</p>
<p>4. Конкретизація цільових показників фінансової стратегії за періодами її реалізації.</p>	<p>У процесі останньої забезпечується динамічність представлення системи цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності, а також їх зовнішня і внутрішня синхронізація за часом; Зовнішня синхронізація передбачає узгодження за часом реалізації розроблених показників фінансової стратегії з показниками загальної стратегії розвитку страхової організації, а також з прогнозованими змінами кон'юнктури фінансового ринку. Внутрішня синхронізація передбачає узгодження в часі всіх цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності між собою;</p>

Продовження табл. 3.1

1	2
<p>5. Розробка фінансової політики за окремими аспектами фінансової діяльності.</p>	<p>Цей етап є найбільш відповідальним. Фінансова політика становить форму реалізації фінансової ідеології і фінансової стратегії компанії за найбільш важливими аспектами фінансової діяльності на окремих етапах її здійснення. На відміну від фінансової стратегії загалом, фінансова політика формується лише за конкретними напрямками фінансової діяльності, які потребують забезпечення найбільш ефективного управління для досягнення головної стратегічної мети цієї діяльності;</p>
<p>6. Розробка системи організаційно-економічних заходів із забезпечення реалізації фінансової стратегії.</p>	<p>У системі цих заходів передбачається формування «центрів відповідальності» різних типів; визначення прав, обов'язків та ступеня відповідальності їх керівників за результати фінансової діяльності; розробка</p>

	системи стимулювання робітників за їх внесок у підвищення ефективності фінансової діяльності та ін.;
7. Оцінка ефективності розробленої фінансової стратегії	Дозволяє визначити, чи в змозі компанія досягти визначених цілей в умовах можливих змін факторів зовнішнього середовища.

Розробка компанією показників оцінки власного фінансового стану дає змогу краще підійти до питання стабільності своєї діяльності. Фінансову стратегію страхової компанії можна умовно поділити на 3 її основні складові (рис. 3.1):

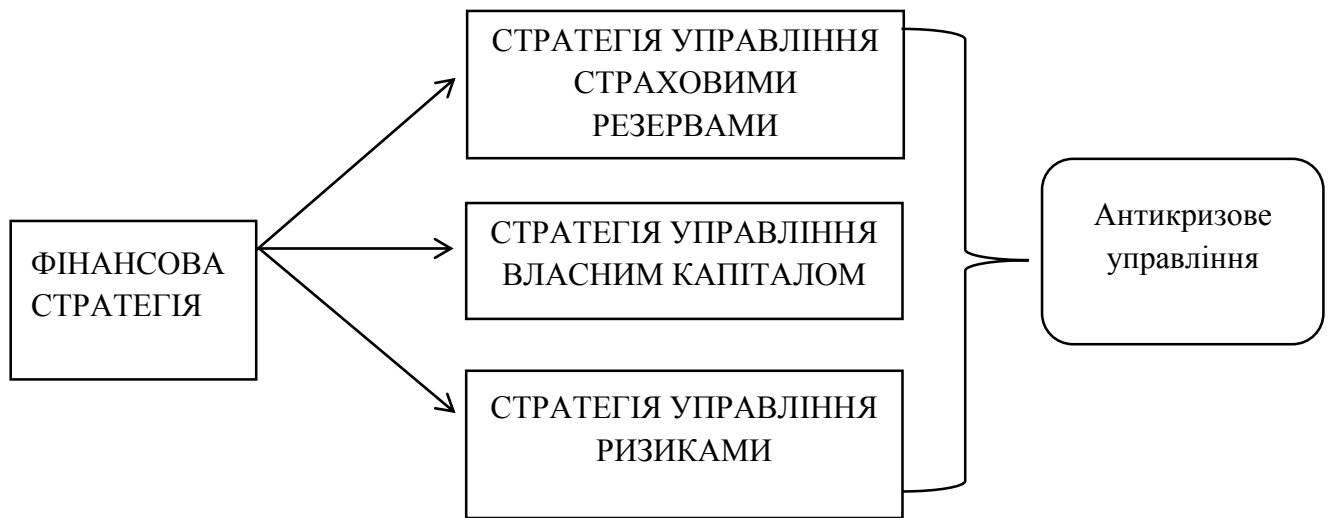

Рис. 3.1 – Складові фінансової стратегії страхової компанії

Фінансова стратегія підприємства ґрунтується на системі заходів (рис. 3.2), необхідних для досягнення довгострокових фінансових цілей підприємства у процесі стратегічного управління його фінансовою діяльністю.

Рис. 3.2 – Система основних заходів, що визначають фінансову стратегію підприємства

Антикризове управління – це спеціальне, постійно організоване управління, націлене на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання з метою забезпечення відновлення життєздатності окремого підприємства, недопущення виникнення ситуації його банкрутства.

Метою і головним завданням антикризового управління є передбачення, своєчасне розпізнавання та успішне розв'язання всіх проблем, пов'язаних з об'єктивним циклічним розвитком економіки і суб'єктивними факторами макро- та мікрорівня.

До стратегічних антикризових заходів відносять: аналіз та оцінку потенціалу страховика, виробничих програм, інновацій та доходів; розробку концепції оздоровлення фінансової, маркетингової, технічної, управлінської та інвестиційної діяльності страхової компанії; розробку стратегічного плану заходів.

До стратегічного плану при виникненні кризової ситуації АТ СК «АХА Страхування» обов'язково потрібно внести шляхи збільшення продажу послуг страхування, що збільшить дохідну частину, а також збільшення інвестиційних дій з боку страхової організації.

Для отримання запланованих доходів страховій організації АТ СК «АХА Страхування» необхідно збільшувати обсяги продажів послуг. Тому необхідно розглянути шляхи вдосконалення продажу страхових послуг.

Між продажем взагалі і продажем страхової послуги існує суттєва різниця. У страхуванні продаються можливі майбутні виплати, інакше кажучи – продається обіцянка сплатити страхове відшкодування у разі настання страхової події. Продати обіцянку, а не річ, що має для покупця реальну корисність на даний момент, досить складно. Покупцю важко усвідомити корисність страхової послуги у момент її покупки. Більше того – на відміну від купівлі інших товарів та послуг, купівля страхового захисту емоційно не пов'язана із отриманням

задоволення. Якщо страхова подія не настане, у покупця залишається відчуття того, що він “нерозумно” витратив кошти, а якщо страхова подія настане, то це принесе із собою цілу низку проблем, на тлі яких виплата страхового відшкодування вже не здаватиметься такою значущою. Актуальність даного питання полягає в тому, що саме специфіка страхової послуги породжує необхідність її “просування” на страховому ринку – адже ажіотажного попиту на цей продукт не спостерігалось за всю історію існування страхових відносин.

Страхові компанії можуть використовувати дві системи реалізації страхових продуктів: продавати свої послуги за допомогою посередників або безпосередньо страхувальникам (канали прямого продажу). У законі України “Про страхування” вказано, що страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти [1]. У випадку прямих продаж страховик зменшує витрати на страхування на величину комісійних, що виплачуються посереднику. Але, з іншого боку, використання тільки каналів прямого продажу призводить до звуження ринку збуту і погіршення фінансових результатів діяльності страхової компанії [4].

Основними показниками, що характеризують загальний розвиток страхового ринку, є: кількість страховиків, сукупні обсяги премій та виплат, розміри статутних фондів страхових компаній, їх активів, страхових резервів тощо [3].

Незважаючи на щорічне зростання доходу від реалізації страхових послуг, кожен страховик завжди ставить на меті залучення ще більшої кількості клієнтів та отримання максимального прибутку. Саме це спонукає керівництво покращувати управління доходами страховика.

Формування стабільного страхового ринку потребує об’єктивного інформування всіх його власників про основні умови, вимоги та ризики у процесі їх діяльності. Для підвищення рівня страхової культури населення необхідно забезпечити прозорість діяльності учасників страхового ринку та запровадити програми інформування населення через засоби масової інформації про стан та перспективи страхового ринку, переваги отримання страхових послуг.

Враховуючи, що комісійні страхового агента складають 30-50 % від вартості страхового поліса, страховим компаніям буде більш вигідним організувати реалізацію страхової послуги через співробітника колл-центру, який отримає від потенційного страхувальника всю необхідну інформацію, а підписи та печатки сторін на друкованій копії договору будуть проставлені за допомогою кур'єрської служби. Ймовірність укладання угоди страхування через колл-центр виявляється вищою, ніж при роботі страхового агента, який спілкується з усіма потенційними страхувальниками. Перевага колл-центрів полягає ще й в тому, що за їхньою допомогою можна реалізовувати не тільки стандартизовані страхові продукти, але й більш складні, специфічні [4].

В сучасних умовах страховики вимушені досить гнучко підходити до проблеми реалізації страхових продуктів, оскільки співвідношення між доходами і витратами, використання того чи іншого каналу продажу може суттєво змінюватися в залежності від періоду часу, регіону, тощо. Розглянуті тенденції розвитку каналів реалізації страхових послуг – як традиційних, так і альтернативних – свідчать про те, що страховики повинні бути готові пристосовуватися до всіх змін, які можуть бути як екзогенними, так і ендогенними.

Також важливим елементом в управлінні доходами страхової компанії є інвестиційна діяльність. Адже для отримання більших доходів, необхідно більше інвестувати в різноманітні активи. АТ СК «АХА Страхування» йде впевнено цьому напрямку, але збільшення інвестицій забезпечить компанії у майбутньому підтримку платоспроможності і ліквідності. Тому, інвестування важливе в управлінні доходами. Адже правильні та фінансово вигідні інвестиції сьогодні завтра принесуть більший дохід.

Інвестиційна діяльність відіграє велику роль у підвищенні ефективності функціонування будь якої страхової компанії. Формування та подальше управління інвестиційним портфелем дозволяє не тільки забезпечити ліквідність і збереження фінансових ресурсів, які перебувають у тимчасовому розпорядженні, але і отримувати додатковий дохід. Таким чином, посилюється

значимість і важливість формування та управління інвестиційним портфелем як безпосередньо для страхових компаній, так і для економіки країни в цілому [1].

Основні переваги, які дають інвестиції при їх правильному використанні є:

- інвестиційний дохід може бути джерелом приросту власного капіталу страховика, який використовується в надзвичайних ситуаціях для страхових виплат;

- успішна інвестиційна діяльність надає можливість страховій організації використовувати частину інвестиційного доходу для покриття збитків по страхових операціях;

- інвестиційна діяльність дозволяє страховій компанії залучати страхувальників до участі в прибутку через систему нарахування бонусів, премій, надання різних видів додаткових послуг [2].

Недостатній розвиток страхової інвестиційної діяльності пояснюється багатьма причинами. По-перше, сьогодні фондовий ринок України працює неефективно, а вибір надійних фондових інструментів обмежений.

По-друге, спостерігається неефективне державне регулювання інвестиційної діяльності і як наслідок – нестабільний інвестиційний клімат.

По-третє, вітчизняні страхові компанії не володіють значними обсягами страхових резервів, на відміну від західних, які мають великий досвід у страховому інвестуванні.

По-четверте, в наукових дослідженнях констатується лише наявність даної проблеми. Сьогодні необхідним є ряд заходів за участю органів державної влади, а також професійні кадри [3].

Головними завданнями макроекономічного характеру, що сприятимуть зростання як обсягів страхової діяльності, так й інвестиційної потужності страхових компаній є: розробка та реалізація дієвої державної політики у сфері страхування, приведення чинного законодавства у відповідність норм, правил і вимог ЄС, забезпечення умов для розвитку конкуренції, тощо.

На мікроекономічному рівні підвищення інвестиційних можливостей страховиків можливе за рахунок постійного зростання обсягів сплачених статутних фондів, власних капіталів і резервів страхових компаній. Лише при

поєднанні усіх вище названих складових буде досягатися позитивний ефект щодо збільшення інвестиційних ресурсів та активізації інвестиційної діяльності у коротко- та довгостроковій перспективі.

Оптимізація процесу управління інвестиційним потенціалом є доволі актуальним завданням серед страховиків. Вибір моделі управління залежить від розміру та фінансових можливостей компанії, обраної інвестиційної політики, наявності прямих та непрямих державних обмежень або стимулів до вибору інвестиційних партнерів, умови їх діяльності тощо.

Торкаючись питання управління інвестиційним потенціалом, на мою думку, необхідно виділити декілька систем, які передбачають:

- наявність у структурі страхової компанії власного інвестиційного департаменту із залученням висококваліфікованих менеджерів та актуаріїв. За необхідності можливе також створення дочірніх інвестиційних компаній або компаній, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів й управляють активами. Такий підхід можна охарактеризувати як надзвичайно чутливий до індивідуальних потреб страховика;

- передача активів на аутсорсінг. Довірче управління є доцільним для середніх та малих страхових компаній, які за невелику (порівняно з витратами на самостійне управління) плату отримують професійні послуги, можуть підвищити дохідність та диверсифікованість інвестиційного портфелю. Основною вадою цього методу управління є нездатність управляючої компанії повністю задовольнити потреби страховика в індивідуальному підході.

Більшість страхових компаній не має ретельно розробленої інвестиційної стратегії та вкладає кошти у фінансові інструменти афілійованих структур чи у банківські депозити. З розвитком страхового ринку у частині його реального сегменту потреба у безпечному та ефективному розміщенні коштів страхових компаній буде зростати. Забезпечити вирішення цього завдання можна лише за умови наявності відповідного інформаційного та кадрового забезпечення. Страхові компанії, надаючи послуги з покриття ризиків, самі відчують потребу у професійних управляючих, в першу чергу на фондовому ринку.

Також для організації високого рівня інвестиційної діяльності необхідно кадрове забезпечення АТ СК «АХА Страхування» кваліфікованими фахівцями.

3.2 Розроблення стратегії досягнення поставлених цілей шляхом удосконалення управління витратами страховика

Для виживання і ефективного господарювання у конкурентному середовищі страховій організації необхідно мати адекватну систему управління, яка здатна забезпечити ефективність діяльності й адаптуватись до змін умов функціонування на ринку. Сучасний рівень розвитку підприємницького середовища зумовлює необхідність стратегічного управління підприємств, яке визначає загальний напрям його розвитку, за умов впливу непередбачуваних подій і чинників.

Для досягнення генеральної мети потрібно довести її зміст до кожного рівня та виконавця в організації, визначити внесок кожного з працівників у стратегічний успіх компанії взагалі. Для цього слід застосовувати декомпозицію цілей та завдань, тобто побудову ієрархії стратегічних напрямів діяльності страхової компанії, де встановлюються конкретні, вимірювані задачі, що лежать в основі конкретних видів робіт.

Визначення стратегії для страхової компанії принципово залежить від конкретної ситуації, у якій вона перебуває. Зокрема, це стосується того, як керівництво фірми сприймає різні ринкові можливості, які сильні сторони свого потенціалу компанія має намір задіяти, які традиції в галузі стратегічних рішень існують у компанії тощо. Фактично можна сказати, що скільки існує фірм, стільки ж і конкретних стратегій. Однак практика вибору стратегій показує, що є загальні підходи до формулювання стратегії і загальні рамки, в які вписуються стратегії.

Один із провідних теоретиків і фахівців у галузі стратегічного управління М.Портер запропонував три основні підходи до вироблення стратегії поведінки фірми на ринку [11, с. 26–27].

1. Лідерство на основі мінімізації витрат (цін). Для страхової компанії даний тип стратегії буде пов'язаний з тим, що вона зосереджує свою увагу на мінімізації вартості своїх послуг за рахунок використання сучасних інформаційних технологій, ефективної політики в перестрахованні, зменшення накладних витрат завдяки суттєвому збільшенню надходжень.

2. Спеціалізація (диференціація) у виробництві продукції (наданні послуг). Щодо страхової компанії, то в цьому випадку вона повинна пропонувати унікальні страхові продукти високої якості і застосовувати активні маркетингові заходи для того, щоб лідирувати у своїй сфері. Наприклад, продаж полісів медичного страхування з можливістю отримати допомогу в медичних установах-партнерах страховика по всій Україні або страхування житла та автотранспорту з наданням додаткового технічного асистансу (комплексний ремонт житла партнерами страховика після пожежі або стихійного лиха, отримання цілодобової технічної підтримки на станціях техобслуговування по всій території країни тощо).

3. Фокусування на визначеному сегменті ринку. Передбачається концентрація зусиль фірми на обраному ринковому сегменті. Страховик має досконально з'ясувати потреби визначеного сегменту ринку у визначеному типі послуг (страхування комерційних ризиків великих підприємств при експортних операціях; комплексне обслуговування населення по кількох або по окремому виду страхування і т. п.).

Крім цих трьох, існують інші загальноприйняті варіанти стратегічного розвитку страхової компанії в ринковій економіці, а саме: стратегія випередження (постійне прогнозування розвитку страхового ринку та дій конкурентів, і відповідне коригування корпоративної політики), стратегія оптимальних витрат (поєднання стратегії низьких витрат та диференціації), стратегія досягнення синергійного ефекту (створення системи найефективнішої взаємодії між складовими елементами компанії для досягнення нової конкурентної системної якості підприємства), ресурсні стратегії (Г.Хамел, К.Прахлада) [див. 10, с. 34, 235] (передбачають розвиток компанії за рахунок

внутрішніх ресурсів, які відсутні в конкурентів), застосування системи збалансованих показників (Д.Нортон, Р.Каплан) [див. 5, с. 10–23].

Розглянемо стратегію оптимальних витрат (поєднання стратегії низьких витрат та диференціації) на нашу думку ця загальна стратегія підходить для страхової організації.

Однією з об'єктивних передумов упровадження стратегії диференціації є збільшення різноманітності споживчих запитів і переваг, тобто коли запити споживачів не можуть задовольнятися існуючими стандартними товарами. Щоб дана стратегія була успішною, фірма повинна концентрувати свої зусилля на вивченні запитів, поведінці і перевагах покупців. На основі ретельного вивчення споживчого середовища фірма розробляє одну або декілька відмітних характеристик свого товару (послуги). Увага до товару фірми з новими характеристиками і його купівля досить великою кількістю покупців є ознакою того, що у фірми з'являється конкурентна перевага перед суперниками, що дозволяє фірмі: установити більш високу ціну на товар/послугу; збільшити обсяг продажів товару з диференційованими атрибутами; завоювати лояльність покупців до своєї торгової марки.

Надання товару відмітних ознак звичайно вимагає додаткових витрат фінансових ресурсів. Тому стратегія диференціації буде успішною, якщо додаткові витрати покриваються за рахунок збільшення ціни на змінений товар.

Підходи компаній до диференціації дуже різноманітні, якщо АТ СК «АХА Страхування» покращить свої фінансові показники то такі відкриються такі переваги у вигляді розширених послуг страхування за ті ж гроші, престижність і відмінність, надійність і безпека, високий імідж і репутація.

Успіх стратегії диференціації полягає у створенні купівельної цінності іншим чином, ніж у конкурентів. Виділяють три підходи до створення купівельної цінності.

Перший підхід полягає в тому, щоб надати товару таких характеристик, що знизять сукупні витрати покупця на дослідження товару. Наприклад: скоротити відходи, що викидаються покупцем, і матеріали; скоротити витрати праці і часу

покупця; скоротити витрати покупців на збереження; знизити витрати на обслуговування і ремонт та ін.

Наприклад АТ СК «АХА Страхування» може поступово переходити в онлайн режим та заключати договори страхування на сайті або в спеціальному мобільному додатку. Для цього необхідно витратити певні кошти на розробку програми, яка буде обробляти інформацію та запити клієнтів, щодо послуг страхування. Таким чином клієнт може скоротити свій час, та ресурси які необхідні для відвідування відділення страховика. А за доступний зручний сервіс можна збільшити страхові тарифи і таким чином отримувати більший дохід ніж конкуренти.

Другий підхід спрямований на створення таких відмітних рис товару, щоб підвищувалася результативність його застосування споживачем. Наприклад: пропонувати покупцям продукцію з великими можливостями, довговічну, зручну у використанні; підвищити стандарти її виготовлення порівняно з існуючими; відповідати вимогам покупців більшою мірою, ніж товар конкурентів й ін.

АТ СК «АХА Страхування» може пропонувати своїм клієнтам розширену кількість видів страхування та певну кількість партнерських програм, за якими кожен клієнт, який уклав договір з компанією отримає вигоду.

Третій підхід полягає в наданні товару таких рис, що підвищують ступінь задоволення споживачів, але не за рахунок економії, а яким-небудь іншим чином. Наприклад: розробка нової шини (компанія Good year) для дощової погоди підвищила стійкість автомобіля на мокрій трасі; диференціація на основі використання бажання покупців підкреслити свій статус, імідж, значущість, стиль; рекламна кампанія під девізом "Зроблено в США" розвиває в покупців почуття того, що найгарніші товари виробляються в США.

Страхова організація СК «АХА Страхування» може розширити свій портфель преміум страхуванням, за яким клієнти зможуть отримати більш високі страхові виплати у разі настання страхового випадку.

Стратегія диференціації може створити для фірми захист від стратегій конкурентів через те, що покупці стають лояльними до товарів фірми. Стійкі

конкурентні переваги фірми з'являються також тоді, коли конкуренти мають невеликі можливості скопіювати дії даної фірми. Підтримка диференціації сильно залежить від умінь організації (навичок, досвіду, компетенцій), якості товарів і високого рівня обслуговування клієнтів. Як бачимо, успіх стратегії диференціації залежить від здатності фірми створити і захистити на тривалий час унікальні характеристики товару.

Стратегія диференціації може мати негативні наслідки, наприклад, у таких випадках: проведення диференціації, що не знижує витрат покупця; встановлення занадто високої ціни за надання товару унікальних властивостей; нерозуміння чи незнання того, що покупець розглядає товар як цінність і т. ін.

Стратегія оптимальних витрат орієнтована і на низькі витрати, і на диференціацію. Стратегічна мета фірми полягає в тому, щоб створювати товари (послуги) з низькими витратами і відмітними характеристиками. Така стратегія називається стратегією оптимальних витрат, тому що фірма-виробник має найнижчі витрати щодо товарів конкурентів, її товари відрізняються якістю і привабливістю, при цьому обслуговування покупців дуже високе. Іншими словами, фірма повинна створювати товари, що не поступаються за якістю товарам конкурентів, але з меншими витратами, пропонувати таке обслуговування, як і в конкурентів, тільки дешевше, такі можливості товару, тільки дешевші та ін.

Стратегія оптимальних витрат дозволяє створити товар винятково цінний для покупця, балансує між стратегіями низьких витрат і диференціації, тобто використовуючи переваги обох стратегій. Такий конкурентний підхід є ефективним на ринках, де покупця цікавлять і цінність товару, і його ціна. Фірми, що реалізують стратегію оптимальних витрат, можуть пропонувати товар середнього класу за ціною нижче середньої чи товар хорошої якості за середньою ціною.

Дану стратегію пропонуємо застосувати АТ СК «АХА Страхування».

Відмітною рисою цих стратегій є їхня орієнтація на окремий сегмент ринку, що може бути визначений виходячи з географічних особливостей, особливих вимог до використання товару або особливих його характеристик,

привабливих тільки для даного сегмента. Стратегічна мета стратегії фокусування полягає в тому, щоб краще обслуговувати покупців цільового сегмента. Дані стратегії можуть бути ефективними при наявності таких умов: сегмент занадто великий, щоб бути прибутковим, але він має хороший потенціал для зростання; фірми, що використовують стратегію фокусування, мають необхідні вміння і навички, а також ресурси, необхідні для успішної роботи в сегменті тощо. Сфокусовані стратегії дозволяють фірмі надійно відгородити себе від впливу п'яти конкурентних сил і дають хороші результати при таких умовах: коли фірмам, що працюють на різних сегментах, дорого і складно задовольняти вимоги покупців цільового сегмента; коли фірми-конкуренти не починають спроби спеціалізуватися на даному сегменті; коли фірма має обмежені ресурси і тому може обслуговувати тільки цільовий сегмент.

До ризиків сфокусованої стратегії можна віднести такі: конкуренти можуть знайти шляхи наблизитися до дій фірми на цільовому сегменті; якщо сегмент дуже привабливий, це може викликати інтерес великої кількості конкурентів, які, почавши працювати на ньому, знизять його прибутковість; якщо переваги споживачів цільового сегмента згодом поширяться на весь ринок, то переваги обслуговуючої цей сегмент фірми можуть різко зменшитися.

Після того як була обрана стратегія, необхідно її реалізувати.

Стадія реалізації стратегії відіграє важливу роль у процесі здійснення стратегічного управління страховою компанією. Особливістю стадії виконання стратегії є те, що вона потребує висококваліфікованого менеджменту. Невміле виконання найперспективнішої стратегії може призвести до погіршення ситуації, а за умови професійного підходу організація може отримати шанс на успіх, навіть якщо і були допущені помилки у ході розроблення стратегії.

Розробленням генеральної стратегії страхової компанії займається вищий керівний склад на основі даних досліджень власних та залучених фахівців із страхування, економіки, фінансів, управління персоналом тощо. Доцільно створювати спеціалізовані робочі групи зі стратегічного планування, до яких будуть входити керівники основних функціональних підрозділів страховика.

Використавши вищенаведену стратегію можна удосконалити управління дохідною та витратною частиною страхової організації АТ СК «АХА Страхування». Також такий процес реалізації може стати для компанії успішним, тому що під час пошуку певних рішень працівники можуть покращити страховий портфель, якість послуг, якість обслуговування і т.д.

Висновки до розділу 3

1. Головним завданням стратегічного управління фінансовою діяльністю є забезпечення стабільного розвитку страхової компанії в довгостроковій перспективі. Ключовим елементом процесу стратегічного управління фінансовою діяльністю страховика є фінансова стратегія як система довгострокових пріоритетів, потрібних для досягнення поставлених цілей у рамках певної місії шляхом мобілізації, ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів страховика. Крім того, фінансову стратегію можна розглядати як інструмент узгодження інтересів усіх суб'єктів господарювання економічної системи, в якій функціонує страхова компанія.

2. Охарактеризовано основні етапи стратегічного фінансового управління в страховій компанії та систему заходів, що визначають її фінансову стратегію. До таких заходів слід віднести антикризове управління, бюджетування, контролінг, стратегію цінової політики, покращення страхового портфеля, стратегію управління персоналом і оптимізацію розподілу прибутку.

3. Управління витратами, яке забезпечує ефективність діяльності, фінансову та економічну стійкість страховика на ринку посідає особливе місце у системі стратегічного управління. Стратегічне управління витратами – це система, яка включає у себе взаємопов'язані елементи управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямована на забезпечення реалізації стратегічних завдань страхової компанії в умовах динамічного і невизначеного страхового середовища, на основі оптимального використання існуючого потенціалу страхової компанії.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоноване нове вирішення завдання щодо розробки стратегії управління доходами та витратами страховика. Основні наукові та прикладні рекомендації, що одержані в результаті дослідження полягають у такому.

1. Дохід страхової компанії становить економічний результат його страхової та інвестиційної діяльності за певний період часу, що ідентифікується з метою визначення чистого прибутку (збитку) за цей же період. Економічну сутність доходу страховика пропонуємо визначити як надходження, одержані внаслідок його страхової та інвестиційної діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання власних та залучених ресурсів в умовах прийнятого рівня ризику.

2. Під витратами слід розуміти зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів. Витрати страхової компанії пов'язані з специфічним характером її діяльності. З одного боку це витрати на проведення страхових операцій при яких калькулюється собівартість страхової послуги, з другого існують витрати, що супроводжують одержання доходів від інвестиційної та фінансової діяльності.

Запропоновано класифікацію витрат, що дає змогу підвищити ефективність управління ними; виявити резерви підвищення результативності діяльності; вдосконалити фінансування розвитку страхової компанії.

3. Зазначено та досліджено фінансове планування діяльності страховика; визначено основні завдання фінансового планування діяльності страхових організацій; розглянуто систему фінансового планування діяльності страховика.

4. Проведено комплексне оцінювання фінансового стану, динаміки доходів та витрат, фінансової надійності, а також структури страхового портфеля АТ СК «АХА Страхування». Позитивною особливістю діяльності АТ СК «АХА Страхування» є постійне збільшення обсягу загальної суми надходжень страхових платежів. Також спостерігається різке зростання страхових резервів у

2017 в порівнянні з 2016 роком і складає 1 013 215 тис.грн. У 2018 р. продовжується тенденція зростання страхових резервів, а це означає, що страхова компанія має достатні резерви для виконання майбутніх зобов'язань за своїми страховими контрактами.

Основну частку майна компанії становить залучений капітал, який не є основною передумовою забезпечення фінансової надійності страховика.

Результат розрахунків відносних показників фінансової стійкості дозволяє зробити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансового потенціалу не досягає нормативу і має тенденцію зниження. Це каже про зниження фінансового потенціалу, на що страховій організації слід звернути увагу, незважаючи на те, що на даний момент вартість власного капіталу і страхових резервів перевищує обсяг нетто-премії.

Показник оцінки достатності страхових резервів також не досягає нормативу хоча і значно зріс у 2017 р. і склав 79,67%, спостерігається тенденція зниження. Страховик повинен зарезервувати нетто-премії, тобто сформувати страхові резерви за укладеними договорами страхування. Величина коефіцієнта говорить про те, що страхові резерви забезпечують тільки 63,72% нетто-премії у 2018 р..

Коефіцієнт термінової ліквідності нижче одиниці отже, даний страховик не може своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, також спостерігається динаміка його зниження.

Коефіцієнт залежності від перестраховання не знаходиться в межах нормативу. Це означає, що в АТ СК «АХА Страхування» низький рівень перестраховання і гарантія фінансової стійкості страховика не дотримується.

5. Рівень показників, що характеризують фінансову стійкість і структуру капіталу, свідчать про те, у АТ СК «АХА Страхування» переважають залучені кошти, що дає можливість зробити висновок, що вищевказаний досягнутий рівень показників забезпечував і забезпечує низьку платоспроможність страхової організації, але незважаючи на ці показники, компанія має низьку ймовірність можливого банкрутства, через її специфіку діяльності.

Менеджменту страхової організації необхідно вжити певні заходи з управління доходами та витратами для виправлення ситуації.

6. Щорічно дохід від реалізації послуг з видів страхування зростав та у 2018 р. склав – 1 726 467 тис.грн. Але в структурі доходів частка доходу від реалізації послуг у 2018 р. знизилась в порівнянні з 2017 роком на 2,97% .

Як і доходи, витрати страховика мають тенденцію до зростання. Загальні витрати у 2018 р. становлять – 1954737 тис.грн, що на 417721 тис. грн. більше ніж у попередньому 2017 р. – 1535016 тис. грн.

Всі статті витрат страховика з кожним аналізованим роком збільшувалися. Страхові виплати у 2017 р. були завищеними, адже нормальне значення страхових виплат знаходиться на рівні 20-50%. Вже у 2018 рівні даний показник був у нормі, так як зменшився на 7,87%.

7. Аналіз доходу АТ СК «АХА Страхування» за страховим портфелем дає змогу побачити, що найбільшу та основну частку доходу за страховим портфелем страхової організації АТ СК «АХА Страхування» приносить КАСКО. Другим по величині зібраних платежів є страхування майна, третім – добровільне медичне страхування.

Аналіз динаміки страхових виплат показує, що у 2018 р. в порівнянні з попереднім збільшилися страхові виплати за такими видами: агро страхування – на 59,32; страхування майна – на 40,77%, страхування від нещасних випадків – на 33,45%; добровільне медичне страхування – на 14,13; КАСКО – 3,04%; страхування туристів – 9,75%. Зменшилися страхові виплати на ОСЦПВ – на 5,87%, на добровільне страхування відповідальності власників транспорту – на 44,44%, а також на страхування вантажів та багажу – на 191,09%. У загальному обсязі страхові виплати збільшилися на 68068 тис.грн (7,70%).

Аналіз рівня страхових виплат показує, що виплати за найдохіднішими видами страхування є завищеними, та схильні до зростання. Це є негативним фактором у подальшому формуванні прибутку страхової організації.

8. У 2017 р. страхова організація АТ СК «АХА Страхування» отримала в чистому фінансовому результаті збиток. Аналіз чистого фінансового результату показав, що даний показник у 2017 р. порівняно з 2016 роком знизився на 193689

тис.грн.(293,04%)(рис. 2.10), але у 2018 р. показник повернувся на рівень 2016 р. і склав – 69887 тис.грн. Це пов'язано з виправленням помилок управління доходами та витратами менеджментом допущених у 2017 р..

9. Використавши економіко-математичний метод «Аналітичного вирівнювання динамічних рядів», було виконано прогнозування доходів і витрат АТ СК «АХА Страхування». Отже використаний метод аналізу рядів динаміки, дозволив виявити тенденцію зрушень досліджуваних показників у часі. Прогнозований дохід АТ СК «АХА Страхування» на 2019 рік знаходиться в межах 1 833 025 тис.грн. – 2 077 742 тис.грн. Прогнозовані витрати на 2019 рік складатимуть від 1 913 570 тис.грн. до 2 060 120 тис.грн. Тобто дослідження показує що доходи майже будуть дорівнювати витратам, для збільшення саме дохідної частини менеджменту компанії необхідно розробити певні довгострокові стратегічні плани з управління доходів і витрат, та їх виконувати.

10. Оцінюючи фінансову надійність АТ СК «АХА Страхування» можна побачити, що показники, які характеризують фінансову надійність страхової організації, мають загальну тенденцію до зниження, що означає тенденції до зниження фінансової надійності страховика. Отже АТ СК «АХА Страхування» не є фінансово надійною. Тому менеджменту страхової організації необхідно зробити все можливе задля покращення стану компанії.

11. Застосувавши методику детального аналізу фінансової надійності страхової компанії «Тест раннього попередження», можна сказати, що результати тесту раннього попередження АТ «СК «АХА Страхування» є досить невтішними. Протягом 2016-2018 рр. загальна оцінка фінансової стійкості компанії коливалася в межах «2,64 - 2,74», тобто показники страховика є нижчими за середній рівень. Найбільший негативний вплив на інтегральну оцінку зробив зворотній коефіцієнт платоспроможності (129,7 - 139,0 %) і коефіцієнт незалежності від перестраховування (91,2 - 97,0 %), а також відношення чистих страхових резервів до капіталу (105,8 – 110,3 %).

Отже, АТ «СК «АХА Страхування» повинна переглянути, по-перше, свою структуру капіталу. Адже хоч перевищення зобов'язань страховиків над власними ресурсами є специфічною особливістю страхової діяльності в цілому,

проте їх співвідношення повинно бути обґрунтованим. По-друге, перестраховання – є одним із методів забезпечення фінансової стійкості страховика, однак, як ми бачимо, АТ «СК «АХА Страхування» застосовує даний механізм досить обмежено, а тому цей момент потребує доопрацювання.

12. Було запропоновано удосконалення управління доходами і витратами шляхом використання стратегічного управління фінансовою діяльністю страховика. Охарактеризовано основні етапи стратегічного фінансового управління в страховій компанії та систему заходів, що визначають її фінансову стратегію. До таких заходів слід віднести антикризове управління, бюджетування, контролінг, стратегію цінової політики, покращення страхового портфеля, стратегію управління персоналом і оптимізацію розподілу прибутку.

Управління витратами, яке забезпечує ефективність діяльності, фінансову та економічну стійкість страховика на ринку посідає особливе місце у системі стратегічного управління. Запропоновано використати стратегію оптимальних витрат та диференціації АТ СК «АХА Страхування» для того щоб отримати більші доходи при низьких витратах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранов А. Л. Збалансованість страхового портфеля та його вплив на фінансову надійність страховика. *Ринок цінних паперів України*. 2006. № 10. С. 65–71.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. Київ: Знання. 2008. 351 с.
3. Безугла В.О., Постіл І.І., Шаповал Л.П. Страхування: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2008. 582с.
4. Бігдаш В.Д. Страхування. Київ: МАУП. 2006. 444 с.
5. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії .А.О. Бойко. *Економічні науки*. 2010. № 7. С. 11–14.
6. Белгородцева М. О. Бухгалтерський облік фінансових результатів у страхових компаніях: організація і методика: дис. кандидата екон. наук. Київ. 2005. 21 с.
7. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту. Київ. Ніка-центр. 1999. 592 с.
8. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту. Київ: Центр навчальної літератури. 2008. 560 с.
9. Василенко А. А. Інвестиційна стратегія страхових компаній. Київ: КНТЕУ, 2006.186 с.
10. Внукова Н.М., Успенко В.І., Єременко Л.В. та ін. Страхування: теорія та практика. Харків: Бурун Книга. 2004. 376 с.
11. Внукова Н. Н. Кредитно-рейтингова оцінка страховиків. URL : www.belbroker.com (дата звернення 19.11.2019).
12. Вовчак О. Д. Страхування : навчальний посібник. Львів: Новий Світ. 2006. 480 с.

13. Гаманкова О. Капіталізація страхового ринку України як прояв процесів глобалізації URL: <http://soskin.info/ea/2006/5-6/20060509.html>. (дата звернення 16.11.2019).
14. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України. Київ: КНЕУ. 2009. 283с.
15. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2007. 328 с.
16. Говорушко Т.А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку. Київ: Центр учбової літератури. 2012. 168 с.
17. Горбач Л. М. Страхова справа : навчальний посібник. Київ: Кондор. 2003. 252 с.
18. Греджева Т. В. Класифікація та особливості формування доходів страховика. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. № 4. С. 57– 60.
19. Гриценко К. Г. Метод діагностування рівня капіталізації страхових компаній із використанням теорії нечіткої логіки. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 2. С. 241–244.
20. Дема Д. І. Страхові послуги : навчальний посібник. Київ: Алерта. 2013. 526 с.
21. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 318с.
22. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2006.312 с.
23. Дрібноход А. О. Підхід до вибору страхового портфелю за цілями страховика. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2008_635/10.pdf (дата звернення 12.10.2019).
24. Дьячкова Ю. М. Управління перестраховуванням для забезпечення фінансової стійкості страховика : автореф.... дис.канд. екон. наук. Донецьк. 2010. 22 с.

25. Дьячкова Ю.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2008. 240с.
26. Єпіфанов А. О. Роль міжнародного регулювання у забезпеченні фінансової безпеки страхового ринку. *Вісник ЖДТУ*.2011. №4. С. 337–339.
27. Єрмошенко А. М. Ризики діяльності страховиків і шляхи їх зменшення. *Актуальні проблеми економіки*.2009. № 6. С. 207–215.
28. Журавка О. С. Проблемні аспекти страхування фінансових ризиків в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. Суми : УАБС НБУ. 2007.С. 16–24.
29. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення 24.11.2019).
30. Загородній А. Г. Страхування : термінологічний словник. Львів:Бескид Біт. 2002.104 с.
31. Заруба О.Д. Страхова справа.Київ: Знання. 2006. 321 с.
32. Звіт страховика АТ СК «АХА Страхування» за 2016 рік. URL : https://arx.com.ua/uploads/16_Balans_2016.PDF (дата звернення 18.11.2019).
33. Звіт страховика АТ СК «АХА Страхування» за 2017 рік. URL : https://arx.com.ua/uploads/12_zvit_strahovika_2017.pdf (дата звернення 18.11.2019).
34. Іванюк І. С Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії». *Фінанси України*. 2006. № 11. С. 77–89.
35. Камінський А. Б. Нечітко-множинний підхід до оптимізації портфеля цінних паперів із врахуванням ліквідності. *Економічна кібернетика*. 2010. № 1. С. 21–30.
36. Клапкін М. С. Страхування фінансових ризиків. Тернопіль : Економічна дума, Карт-бланш. 2002. 570 с.
37. Козьменко О. В. Страховий ринок України в контексті сталого розвитку. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». 2008. 350 с.
38. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2007.400 с.

39. Майданченко І. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній – шлях до економічного зростання. *Науково-технічна інформація*. 2006. № 3. С. 41–44.
40. Машьянова О. Є. Особливості формування капіталу страховика та його вплив на капіталізацію компанію. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. № 1. С.84.
41. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика. Київ: Знання України. 2006. 284 с.
42. Нагайчук Н. Г. Управління капіталом страхової компанії. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 106–116.
43. Нечипорук Л. В. Особливості перестрахування в умовах глобалізації. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2011. № 2. С. 48–56.
44. Нікітчина О. В. Роль та значення страхового ринку в умовах ринкової трансформації. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2009_2/09novurt.pdf (дата звернення 11.11.2019).
45. Офіційний веб-сайт страхової компанії АТ СК «АХА Страхування». URL: <https://arx.com> (дата звернення 28.11.2019).
46. Олійник В. М. Економіко-математичне моделювання побудови страхових тарифів. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Соціально-економічний розвиток країн: досвід та перспективи»*. Львів: ЛЄФ. 2014. С. 82–84.
47. Остапенко Р. В. Основи фінансового моніторингу фінансових послуг. Київ: КНТ. 2008. 136 с.
48. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками» від 18.12.1996 р. №1523. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF> (дата звернення 17.11.2019).
49. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 № 3755. URL : http://expert-rating.com/data/upload/PI-ratings/rk_gosfinuslug_3755_strah.pdf (дата звернення 02.11.2019).

50. Ротова Т. А. Страхування : навчальний посібник. Київ: Київ. нац. Торг. 2001.400 с.
51. Статистика страхового ринку України. URL : <http://forinsurer.com/stat>. (дата звернення 23.11.2019).
52. Смоляк В.А. Страхування: Навч. посібник. Харків: ІНЖЕК. 2007. 272 с.
53. Смякін А.П. Страхування: Практикум: Навч. посіб. Київ.: Знання, 2011.607 с.
54. Сяклицький І. О. Страховий менеджмент : підручник. Київ: КНЕУ. 2011. 333 с.
55. Сорока Р. С. Страховий ринок України: стан та перспективи розвитку. Київ: Київ. нац. торг. 2007. 460 с.
56. Супрун А. А. Проблеми оцінки ліквідності страхових компаній. *Динаміка наукових досліджень*. Дніпропетровськ. 2005.60 с.
57. Таркуцяк А. О. Страхові послуги : навчальний посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту. 2004. 584 с.
58. Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній : теорія, методологія та практика : монографія. Черкаси : Черкаський ЦНТЕГ. 2009. 570с.
59. Ткаченко Н. В. Оцінка платоспроможності страховиків на основі комплексного врахування ризиків. *Галицький економічний вісник*.2010.№ 26. С. 141-153.
60. Ткаченко Н. В. Страхування : навчальний посібник.Н. В. Ткаченко.Київ.: Ліра-К. 2007. 376 с.
61. Фисун І.В. Страхування: навч. посіб. Київ.Центр учбової літератури. 2011.240 с.
62. Філімонов О. П. Фінанси страхових компаній. Навчальний посібник. Київ: УБС НБУ. 2010. 585 с.
63. Фінансова звітність АТ СК «АХА Страхування». URL: https://arx.com.ua/uploads/5_AXA-Ukraine-financial-report-2018.pdf (дата звернення 12.11.2019).

64. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку. *Наукова думка*, 2006. 334 с.
65. Шірінян Л.В. Фінансова стійкість страхових компаній та шляхи її забезпечення. *Харк. нац. ун – т ім. В.Н. Каразіна*. Харків. 2007. 225 с.
66. WHITE PAPER On Insurance Guarantee Schemes. URL : http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.Pdf (дата звернення 11.11.2019).
67. Wicki A., Hunt B. Insurance guarantee schemes: challenges for crossborder insurance. URL : http://www.oxera.com/Oxera/media/Oxera/downloads/Agenda/Zurich-insurance-guarantee-schemes_2.pdf?ext=.pdf (дата звернення 14.11.2019).
68. Insurance Guarantee Schemes (IGS) - Frequently Asked Questions. URL : http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO10-320_en.htm?locale=en (дата звернення 10.11.2019).
69. Amarjit G. A. Relationship between working capital management and profitability: evidence from the United States. *Business and economics journal*. № 10. P. 1 – 9.
70. Santoro D. A. Managing working capital in the new economic envoroment. *IBM global business services*. 2011. № 16. P. 16 – 21.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 - Відносні показники фінансової надійності страховика

	Найменування коефіцієнта	Формула розрахунку	Зміст коефіцієнта
1	Коефіцієнт власного капіталу,	$K_c * 100 / (O + K_c)$ де K_c – власний капітал страхової організації; O – загальна сума зобов'язань страховика	Визначає частку власного капіталу у загальній величині капіталу за підсумком балансу. Високий рівень коефіцієнта (до 100%) характеризує фінансову незалежність, надійність страховика, гарантує виконання його зобов'язань перед всіма контрагентами. Однак з метою підвищення ефективності і використання власного капіталу страхові компанії використовують і залучені кошти. Нормативний рівень коефіцієнта - 60% - 70%.
2	Коефіцієнт залученого капіталу	$Z * 100 / (Z + K_c)$ Де Z – залучений капітал K_c – власний капітал страховика.	Визначає частку залучених коштів в загальній величині капіталу. Є оберненим до першого показника . Нормативне значення 30 -40%
3	Коефіцієнт загальної ліквідності	A_o / O_k Где A_o – оборотні кошти страховика; O_k - сума короткострокових зобов'язань страховика	Характеризує загальну забезпеченість страхової організації оборотними коштами для погашення короткострокових зобов'язань. Якщо значення коефіцієнта менше одиниці, це свідчить про низький рівень ліквідності, фінансовий ризик, про можливу втрату платоспроможності. Нормативне значення 1,0 -2,0.
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_L = A_v / O_c$ Где A_v – високоліквідні активис; O_c – термінові зобов'язання	Визначає забезпеченість високоліквідними активами для виконання зобов'язань в поточному періоді. При значенні коефіцієнта більш одиниці страховик має високий рівень платоспроможності.
5	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами.	$K_3 = C / A_o$ де C – власні оборотні кошти страховика; A_o - оборотні активи страховика	Характеризує фінансовий стан та міру здатності страховика розраховатися за рахунок власних коштів. При значенні менш 0,5 виникає загроза втрати платоспроможності.

Таблиця А.2 – Коефіцієнти фінансової стійкості

	Найменування показника	Формула розрахунку	Економічний зміст
1	Кфс1	$Кфу1 = \frac{СК}{КК}$ де СК – власний капітал; КК - капітал страховика.	Характеризує частку власного капіталу во всім капіталі страховика. Чим вище його значення, тим вищою є фінансова стійкість страховика.
2	Кфс2	$Кфу2 = \frac{СР}{КК}$ де СР - страхові резерви	Характеризує частку страхових резервів (залучених коштів) в капіталі компанії. Тенденція до зростання свідчить про збільшенні обсягу страхових операцій.
3	Кфс3	$Кфу3 = \frac{(Об - СР)}{КК}$ де Об – зобов'язання страховика.	Відображає частку позикових коштів в капіталі страховика. Зростання цього коефіцієнта свідчить про підсилення залежності страховика від кредиторів та зниження фінансової надійності.
4	Кфс4	$Кфу4 = \frac{СК}{(СР - ПСР)}$ Где ПСР - доля перестраховиків в страхових резервах.	Показує співвідношення власного капіталу та сформованих страхових резервів, відображає достатність власного капіталу. Збільшення пов'язані із зниженням фінансової надійності страховика.

Таблиця А.3 – Показники оцінки фінансової надійності страховика

№	Вид показника	Метод розрахунку	Формула
1	2	3	4
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	ПДЗ = 100 % * (Дебіторська заборгованість) / Капітал	$100 * (\Phi 1\ 050 + 160 + 170 + 180 + 190 + 200 + 210 + 060) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	ПЛА = 100 % * (Високоліквідні активи) / (Зобов'язання)	$100 * (\Phi 1\ 230 + 240) / (\Phi 1\ 430 + 480 + 620 + 630)$
3	Показник ризику страхування (ПРС)	ПРС = 100 % * (Сума чистих премій за всіма полісами)	$100 * (\Phi 1\ 010 - 020) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	ЗПП = 100 * (Загальна сума зобов'язань) / (Капітал)	$100 * (\Phi 1\ 430 + 480 + 620 + 630) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
5	Показник доходності (ПД)	ПД = 100 * (Чистий прибуток) / (Капітал)	$100 * (\Phi 2: 220 \text{ (або 225)}) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
6	Показник обсягу страхування (андеррайтингу) (ПА)	ПА = 100 * (Виплати і витрати) / (Сума чистих зароблених премій)	$100 * (P1\ 240 + 320 + 330 + P3(K)070 - P3(\Pi)070 + P4(K)070 - P4(\Pi)070) / P1\ 070$
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	ПЗК = 100 * (Капітал (t)) / (Капітал (t-1) - 1)	$100 * ((\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)(K) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)(\Pi) - 1)$
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	ПЗЧП = 100 * ((Сума чистих премій (t)) / (Сума чистих премій (t-1)) - 1)	$100 * (P1(\Pi)\ 010 - 020) / P1(K)\ 010 - 020 - 1)$
9	Показник незалежності від перестраховування (ПНП)	ПНП = 100 * (Чиста сума премій по всіх полісах) / (Валова сума премій по всіх полісах)	$100 * P1\ 010 - 020 / P1\ 010$
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	ПВРК = 100 % * Чисті страхові резерви / (Капітал)	$100 * (\Phi 1\ 415 - 416) / ((\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630))$
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	ПДІ = 100 % * (Прибуток від фінансової діяльності) / (Середній обсяг фінансових інвестицій протягом р.)	$200 * \Phi 2\ (110 + 120 + 130 - 140 - 150 - 160) / \Phi 1\ (040(\Pi) + 045(\Pi) + 220(\Pi) + 040(K) + 045(K) + 220(K))$

Таблиця А.4 – Шкала оцінок фінансової надійності страховика

Вид показника	Шкала значень	Коефіцієнт ваги
Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	1. ПДЗ ≤ 100 2. $100 < \text{ПДЗ} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПДЗ} \leq 300$ 4. $300 < \text{ПДЗ}$	0,04
Показник ліквідності активів (ПЛА)	1. $95 \leq \text{ПЛА}$ 2. $80 \leq \text{ПЛА} < 95$ 3. $65 \leq \text{ПЛА} < 80$ 4. $\text{ПЛА} < 65$	0,10
Показник ризику страхування (ПРС)	1. ПРС ≤ 100 2. $100 < \text{ПРС} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПРС} \leq 300$ 4. $300 < \text{ПРС}$	0,06
Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	1. $0 < \text{ЗПП} \leq 20$ 2. $20 < \text{ЗПП} \leq 50$ 3. $50 < \text{ЗПП} \leq 75$ 4. $75 < \text{ЗПП}$, $\text{ЗПП} \leq 0$	0,18
Показник доходності (ПД)	1. $50 < \text{ПД}$ 2. $25 < \text{ПД} \leq 50$ 3. $0 \leq \text{ПД} \leq 25$ 4. $\text{ПД} < 0$	0,06
Показник обсягу страхування (андерайтингу) (ПА)	1. $\text{ПА} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПА} \leq 100$ 3. $100 < \text{ПА} \leq 110$ 4. $110 < \text{ПА}$	0,06
Показник змін у капіталі (ПЗК)	1. $10 < \text{ПЗК}$ 2. $5 < \text{ПЗК} \leq 10$ 3. $0 < \text{ПЗК} \leq 5$ 4. $\text{ПЗК} \leq 0$	0,06
Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	1. $40 \leq \text{ПЗЧП}$ 2. $33 \leq \text{ПЗЧП} < 40$ 3. $10 \leq \text{ПЗЧП} < 33$ 4. $\text{ПЗЧП} < 10$	0,06
Показник залежності від перестраховування (ПзП)	1. $50 \leq \text{ПзП}$ 2. $40 \leq \text{ПзП} < 50$ 3. $30 \leq \text{ПзП} < 40$ 4. $\text{ПзП} < 30$, $85 \leq \text{ПзП}$	0,18

Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	1. $0 < \text{ПВРК} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПВРК} \leq 75$ 3. $75 < \text{ПВРК} \leq 100$ 4. $100 < \text{ПВРК}, \text{ПВРК} \leq 0$	0,16
Показник інвестицій (ПДІ) доходності	1. $10 \leq \text{ПДІ}$ 2. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 3. $0 \leq \text{ПДІ} < 5$ 4. $\text{ПДІ} < 0$	0,04

ДОДАТОК Б

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"** Дата (рік, місяць, число) _____
 Територія **Україна, м. Київ** за СДРЧОУ _____
 Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство** за КОЛТУУ _____
 Вид економічної діяльності **інші види страхування, крім страхування життя** за КОДІФІГ _____
 Середня кількість працівників **1 745** за КВЕД _____
 Адреса, телефон **Ганецька, буд. 8, м. Київ, 04070** 3911121

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку "v" у відповідній колонці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку _____
 за міжнародними стандартами фінансової звітності _____

КОДІ		
2017	02	08
20474912		
8038500000		
230		
65.12		

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2016** р.

Форма №1 Кол за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	18 391	15 351
первісна вартість	1001	32 428	32 633
накопичена амортизація	1002	14 037	17 282
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	12 115	20 867
первісна вартість	1011	42 307	54 669
знос	1012	30 192	33 802
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1 013	1 431
Відстрочені податкові активи	1045	2 159	8 930
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Злишкові кошти у централізованих страхових резервних фондах	1065	14 804	14 959
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	48 482	61 538
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	281	378
Виробничі запаси	1101	281	378
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	175 745	233 254
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	6 659	11 200
з бюджетом	1135	131	7 470
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	7 087
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахування доходів	1140	6 521	17 543
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	21 173	23 176
Поточні фінансові інвестиції	1160	473 167	561 864
Гроші та їх еквіваленти	1165	465 313	485 990
Готівка	1166	9	50
Рахунки в банках	1167	465 086	485 602
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Части перестрахування у страхових резервах	1180	35 748	30 474
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	18 988	19 264
резервах незароблених премій	1183	16 760	11 210

Продовження додатку Б

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	1 184 738	1 371 349
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 233 220	1 432 887

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261 975	261 975
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	3 423	3 423
Нерозподілений прибуток (нескритий збиток)	1420	275 622	341 703
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	4 203	1 352
Усього за розділом I	1495	545 223	608 453
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відтерчені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	111 612	105 502
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	58 501	57 925
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	508 641	657 684
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	147 937	190 182
резерв незароблених премій	1533	360 704	467 502
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	620 253	763 186
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	11 448	7 374
розрахунками з бюджетом	1620	10 765	552
у тому числі з податку на прибуток	1621	8 803	-
розрахунками зі страхування	1625	270	-
розрахунками з оплати праці	1630	53	307
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	44 765	52 561
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відтерчені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	443	454
Усього за розділом III	1695	67 744	61 248
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	-	-	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду			
1800	-	-	
Баланс	1900	1 233 220	1 432 887

Керівник

Головний бухгалтер

Іванів Микола Іванович

Груба Ірина Іванівна

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження додатку Б

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"
 Територія КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ
 Організаційно-правова форма господарювання ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
 Вид економічної діяльності ІНШІ ВИДИ СТРАХУВАННЯ, КРИМ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ
 Середня кількість працівників 757
 Одиниця виміру : тис. грн.
 Адреса 04070 Київська область м.Київ вул. Ілліїнська, 8, т.(044) 391-11-21,

Дата (рік, місяць, число)

за СДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2018	02	01
20474912		
8038500000		
230		
65.12		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2017 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	15351	16402
первісна вартість	1001	32633	36949
накопичена амортизація	1002	17282	20547
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	20867	36499
первісна вартість	1011	54669	81730
знос	1012	33802	45231
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1431	2751
Відстрочені податкові активи	1045	8930	26026
Відстрочені аквізичні витрати	1060	-	194645
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	14959	16935
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	61538	293258
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	378	370
Виробничі запаси	1101	378	370
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	233254	263183
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	11200	13357
з бюджетом	1135	7470	247
у тому числі з податку на прибуток	1136	7087	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	17543	13339
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	23176	30791
Поточні фінансові інвестиції	1160	561864	637593
Гроші та їх еквіваленти	1165	485990	526289
Готівка	1166	50	129
Рахунки в банках	1167	485602	525751
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	30474	10997
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	19264	3520
резервах незароблених премій	1183	11210	7477
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	1371349	1496166
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1432887	1789424

Продовження додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261975	261975
Капітал у дооцінках	1405	-	4419
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	3423	93423
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	341703	128279
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Інші резерви	1435	1352	306
Усього за розділом I	1495	608453	488402
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	105502	210333
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	57925	68259
Цільове фінансування	1525	-	-
Страхові резерви	1530	657684	1012909
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	190182	201934
резерв незароблених премій	1533	467502	810975
Усього за розділом II	1595	763186	1223242
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7374	500
розрахунками з бюджетом	1620	552	13506
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	13272
розрахунками зі страхування	1625	-	2
розрахунками з оплати праці	1630	307	124
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	52561	63200
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	454	448
Усього за розділом III	1695	61248	77780
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1432887	1789424

Голова Правління

Головний бухгалтер

Вотле Філіп

Груба Інна Іванівна

Продовження додатку Б

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"

Територія Україна, м. Київ

Організаційно-правова форма господарювання АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Вид економічної діяльності ІНШІ ВИДИ СТРАХУВАННЯ, КРИМ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Середня кількість працівників 777

Одиниця виміру : тис. грн.

Адреса 04070 м.Київ вул. Іллінська, 8, т.(044) 391-11-21.

Дата (рік, місяць, число)

за СДРІОУ

за КОАТУУ

за КОІФІГ

за КВЕД

Коди		
2019	02	04
20474912		
8038500000		
230		
65.12		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на "31" грудня 2018 р.**

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	16402	21240
первісна вартість	1001	36949	45948
накопичена амортизація	1002	20547	24708
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	36499	34167
первісна вартість	1011	81730	88229
знос	1012	45231	54062
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних запасів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2751	2750
Відстрочені податкові активи	1045	26026	26160
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	194645	229043
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	16935	28190
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	293258	341550
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	370	383
Виробничі запаси	1101	370	383
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	263183	259877
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	13357	15506

Продовження додатку Б

з бюджетом	1135	247	523
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	13339	6944
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	30791	41007
Поточні фінансові інвестиції	1160	637593	572659
Гроші та їх еквіваленти	1165	526289	677111
Готівка	1166	129	2
Рахунки в банках	1167	525751	676556
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	10997	17141
У тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	3520	8493
резервах незароблених премій	1183	7477	8648
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	1496166	1591151
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1789424	1932701

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал	1400	261975	261975
Зареєстрований (пайовий) капітал	1401	-	-
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1405	4419	-3070
Капітал у дооцінках	1410	-	-
Додатковий капітал	1411	-	-
Емісійний дохід	1412	-	-
Накопичені курсові різниці	1415	93423	118000
Резервний капітал	1420	128279	108366
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1425	-	-
Неоплачений капітал	1430	-	-
Вилучений капітал	1435	306	3804
Інші резерви	1495	488402	489075
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	1505	-	-
Пенсійні зобов'язання	1510	-	-
Довгострокові кредити банків	1515	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1520	210333	260920
Довгострокові забезпечення	1521	68259	118436
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1525	-	-
Цільове фінансування	1526	-	-
Благодійна допомога	1530	1012909	1096434
Страхові резерви	1531	-	-
У тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1532	201934	183527
резерв збитків або резерв належних виплат	1533	810975	912907
резерв незароблених премій	1534	-	-
інші страхові резерви	1535	-	-
Інвестиційні контракти	1540	-	-
Призовий фонд	1545	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1595	1223242	1357354
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	-	-
Короткострокові кредити банків	1605	-	-
Векселі видані	1605	-	-

Продовження додатку Б

Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	500	2467
розрахунками з бюджетом	1620	13506	15139
у тому числі з податку на прибуток	1621	13272	15095
розрахунками зі страхування	1625	2	-
розрахунками з оплати праці	1630	124	586
Поточна кредиторська заборгованість за виданими авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	63200	67742
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	448	338
Усього за розділом III	1695	77780	86272
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	1789424	1932701

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Вотле Філіп

Груба Інна Іванівна

ДОДАТОК В

Підприємство

Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА
Страховання"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за СДРІОУ

КОДИ		
2017	01	01
20474912		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2016 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Чисті зароблені страхові премії	2010	1 245 712	940 292
премії підписані, валова сума	2011	1 400 430	1 089 649
премії, передані у перестраховання	2012	42 370	47 949
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	106 798	106 041
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	(5 550)	4 633
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(22 403)	(25 601)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	596 456	471 254
Валовий:			
прибуток	2090	626 853	443 437
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	(39 119)	(11 809)
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	(39 394)	21 509
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	275	(33 318)
Інші операційні доходи	2120	155 017	148 900
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(350 093)	(301 069)
Витрати на збут	2150	(318 118)	(239 622)
Інші операційні витрати	2180	(41 481)	(48 690)
у тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	33 059	-
збиток	2195	(-)	(8 853)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	53 122	60 431
Інші доходи	2240	262 569	298 699
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(235 030)	(205 028)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатку В

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	113 720	145 249
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(47 624)	(54 973)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	66 096	90 276
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	66 096	90 276

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	7 741	6 176
Витрати на оплату праці	2505	180 060	166 965
Відрахування на соціальні заходи	2510	26 465	31 412
Амортизація	2515	8 777	6 424
Інші операційні витрати	2520	1 193 253	932 417
Разом	2550	1 416 296	1 143 394

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Іванів Микола Іванович

Головний бухгалтер

Груба Інна Іванівна

Продовження додатку В

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2018	02	01
20474912		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1271695	1245712
Чисті зароблені страхові премії	2010	1271695	1245712
Премії підписані, валова сума	2011	1678704	1400430
Премії, передані у перестрахування	2012	59803	42370
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	343473	106798
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	(3733)	(5550)
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(19648)	(22403)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	814591	596456
Валовий:			
прибуток	2090	437456	626853
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	(27497)	(39119)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	(11753)	(39394)
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	(15744)	275
Інші операційні доходи	2120	126738	155017
Адміністративні витрати	2130	407635	350093
Витрати на збут	2150	261045	318118
Інші операційні витрати	2180	35425	41481
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	33059
збиток	2195	167408	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	64511	53122
Інші доходи	2240	26778	262569
Фінансові витрати	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	18230	235030
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	113720
збиток	2295	94349	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(33244)	(47624)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	66096
збиток	2355	127593	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	4419	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-

Продовження додатку В

Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	4419	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	4419	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(123174)	66096

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	10030	7741
Витрати на оплату праці	2505	203798	180060
Відрахування на соціальні заходи	2510	29990	26465
Амортизація	2515	16222	8777
Інші операційні витрати	2520	1394971	1193253
Разом	2550	1655011	1416296

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Голова Правління

Головний бухгалтер

Вотле Філіп

Груба Інна Іванівна

Продовження додатку В

Підприємство Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2019	02	04
20474912		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	-	-
Чисті зароблені страхові премії	2010	1 726 467	1 271 695
Премії підписані, валова сума	2011	1 891 481	1 678 704
Премії, передані у перестрахування	2012	64 253	59 803
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	101 932	343 473
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	1 171	(3 733)
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(34 075)	(19 648)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	882 068	814 591
Валовий: прибуток	2090	810 324	437 456
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	23 380	(27 497)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	18 407	(11 753)
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	4 973	(15 744)
Інші операційні доходи	2120	162 713	126 738
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	445 858	407 635
Витрати на збут	2150	424 277	261 045
Інші операційні витрати	2180	63 976	35 425
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	62 306	-
збиток	2195	-	167 408
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	73 065	64 511
Інші доходи	2240	133 102	26 778
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	138 558	18 230
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	129 915	-
збиток	2295	-	94 349

Продовження додатку В

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(60 028)	(33 244)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	69 887	-
збиток	2355	-	127 593

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	(7 489)	4 419
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(7 489)	4 419
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(7 489)	4 419
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	62 398	(123 174)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	8 542	10 030
Витрати на оплату праці	2505	259 224	203 798
Відрахування на соціальні заходи	2510	34 745	29 990
Амортизація	2515	16 246	16 222
Інші операційні витрати	2520	1 571 171	1 394 971
Разом	2550	1 889 928	1 655 011

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Голова Правління

Головний бухгалтер

(підпис)

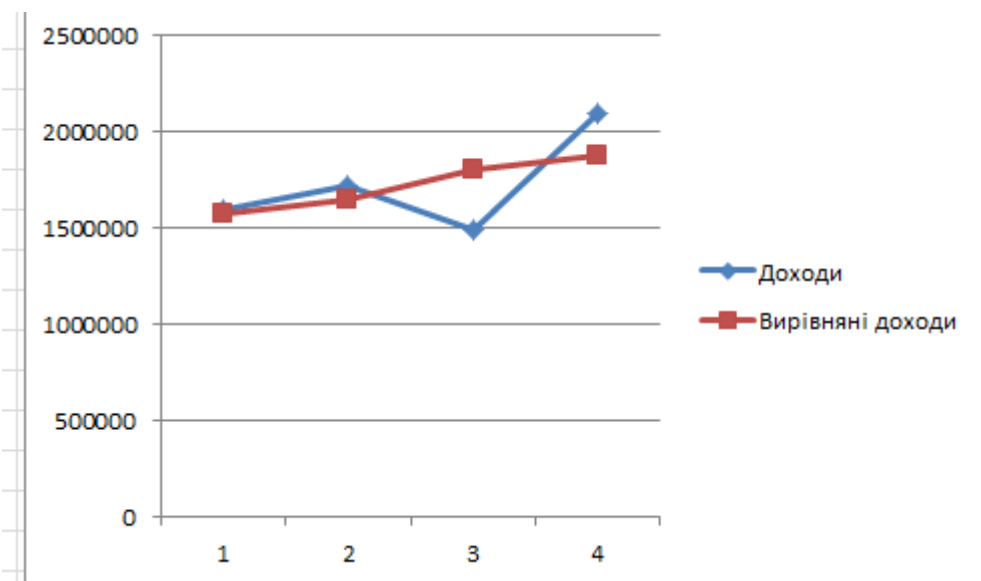
(підпис)

Вотле Філіп

Груба Інна Іванівна

ДОДАТОК Д

Показник	2015	2016	2017	2018			
Доходи	1597679	1716420	1489722	2095347			
Видатки	1265663	1541178	1537016	1954737			
Рік	Доходи	Номер ро	Розрухункові велеч	Вирівняні до	Відхилення	Y-Ymmeo^2	
n	y	t	r^2	t*y	Ymmeo=a+bt	Y-Ymmeo	
2015	1597679	-2	4	-3195358	1571064,4	26614,6	708336933
2016	1716420	-1	1	-1716420	1647928,2	68491,8	4691126667
2017	1489722	1	1	1489722	1801655,8	-311933,8	9,7303E+10
2018	2095347	2	4	4190694	1878519,6	216827,4	4,7014E+10
Разом	6899168	0	10	768638	6899168	0	1,4972E+11
a	1724792	y=1724792+76863t					
b	76863,8						
Рік	Витрати	Номер ро	Розрухунк	0	Вирівняні ви	Відхилення	Y-Ymmeo^2
n	y	t	r^2	t*y	Ymmeo=a+bt	Y-Ymmeo	0
2015	1265663	-2	4	-2531326	1299851,3	-34188,3	1168839857
2016	1541178	-1	1	-1541178	1437249,9	103928,1	1,0801E+10
2017	1537016	1	1	1537016	1712047,1	-175031,1	3,0636E+10
2018	1954737	2	4	3909474	1849445,7	105291,3	1,1086E+10
Разом	6298594	0	10	1373986	6298594	0	5,3692E+10

Декларація академічної доброчесності

здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Баташев Микита Андрійович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти n.batashov1984@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Управління доходами та витратами АТ «АХА Страхування» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) _____